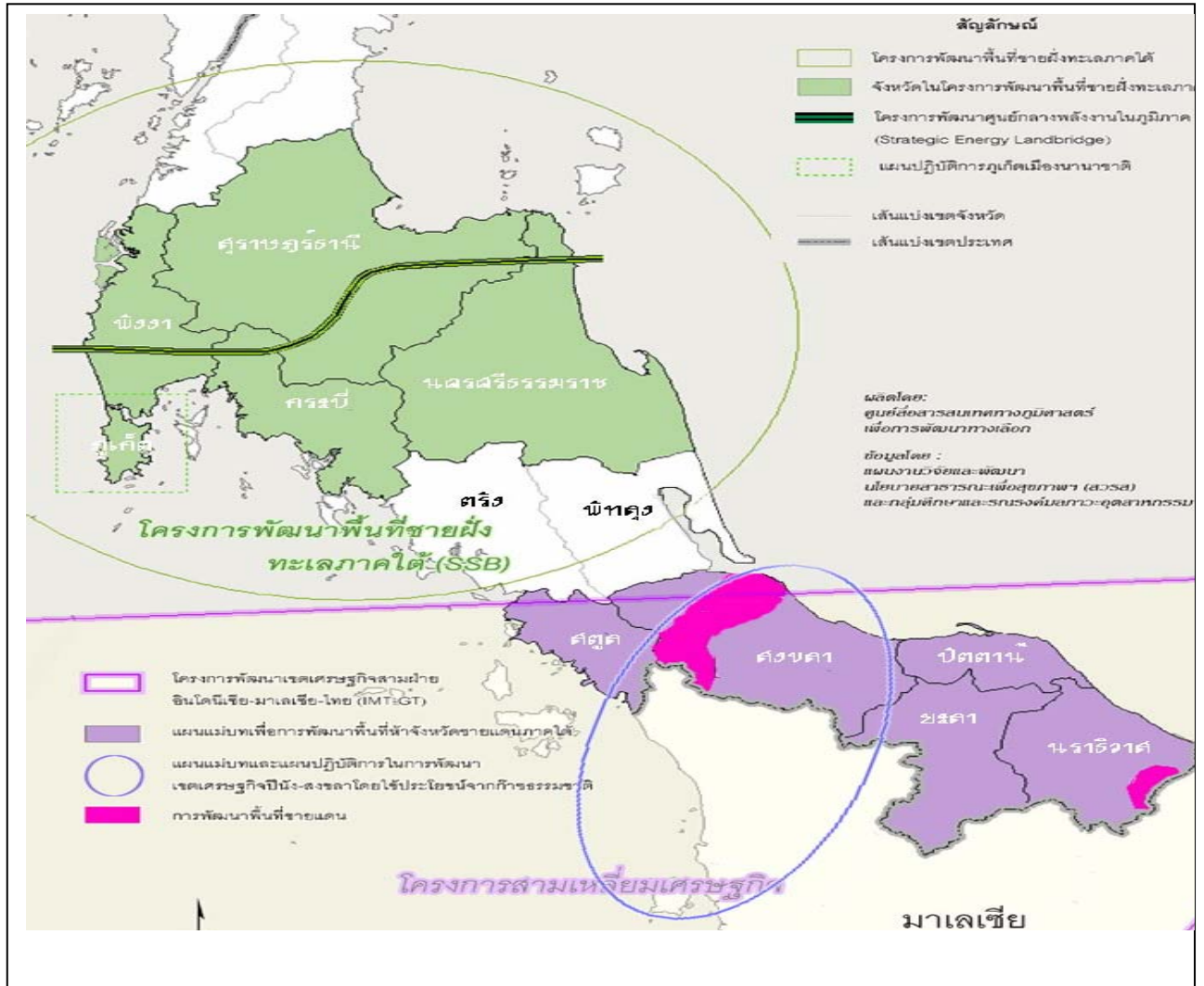

เอกสารสังเคราะห์ แผนภูมิภาค - ภาคใต้

จัดทำโดย

เพ็ญโฉม แซ่ตั้ง สุพจน์ จริงจิตร แก้วตา เพชรรัตน์

พฤศจิกายน 2548

เสนอต่อ

เครือข่ายสาขานโยบายพลังงานและอุตสาหกรรม แผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะ
เพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

โครงการจัดทำเอกสารสังเคราะห์ แผนภูมิภาค – ภาคใต้

Synthesis Paper “southern Regional Plan” Project

จัดทำโดย

เพ็ญโฉม แซ่ตั้ง สุพจน์ จริงจิตร แก้วตา เพชรรัตน์

พฤษภาคม 2548

เสนอต่อ

เครือข่ายสาขานโยบายพลังงานและอุตสาหกรรม แผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะ
เพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

คำนำ

ผู้ศึกษาและจัดทำเอกสารชุดนี้ต้องขอขอบคุณอาจารย์และทุกท่านในแผนงานวิจัยและพัฒนา นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เครือข่ายสาขานโยบาย พลังงานและอุตสาหกรรม สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ที่สนับสนุนการจัดทำโครงการนี้ขึ้นมา ทั้งยังให้โอกาสและผ่อนผันเวลาอย่างมากแก่เรา จนกระทั่งสามารถจัดทำข้อมูลชุดนี้ให้สำเร็จลุล่วงออกมา ดังที่ตั้งใจ โดยใช้เวลานับชั่วโมงจากที่กำหนดไว้มาก

นโยบายและโครงการมากมายของรัฐบาลที่กำลังเกิดขึ้นในภาคใต้ทั้ง 14 จังหวัด ล้วนเป็น โครงการขนาดใหญ่ ใช้งบประมาณการลงทุนสูงหลายหมื่นจนเป็นแสนล้านบาท และต้องอาศัยเงินกู้จาก ต่างประเทศหรือการลงทุนโดยตรงของนักลงทุนต่างชาติทั้งสิ้น จึงเป็นที่น่าวิตกว่า โครงการเหล่านี้มี เพียงแต่นำพาประเทศไทยไปสู่การจมปลักอยู่ในห่วงแห่งหนี้สินต่างชาติที่จะผูกพันไปไม่รู้สิ้นเท่านั้น แต่จะนำพาการพัฒนาในเชิงภาพรวม ทั้งของภาคใต้และของประเทศไทย ไปสู่ความล่มสลายในทุกมิติ ทั้งในแง่ของทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ เศรษฐกิจชุมชน สังคม วัฒนธรรม และชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่น เนื่องเพราะนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่ส่งผ่าน ออกมาในรูปของโครงการต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในเอกสารเล่มนี้ โดยมากมิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยึดถือ หรือแม้แต่จะคิดคำนึงถึงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการอันถูกต้องตาม กฎหมาย ความโปร่งใส การประเมินถึงศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่ และความยั่งยืนในมิติต่างๆ อันล้วนขัดต่อกระบวนการการกำหนดนโยบายสาธารณะที่ดีที่รัฐบาลพึงยึดถืออย่างยั่งยืนในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

คณะผู้จัดทำจึงมุ่งหวังว่า เอกสารชุดนี้จะมิพบาทและคุณประโยชน์ อย่างน้อยในขั้นปฐมที่สุด ก็เป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งแก่ประชาชนในภูมิภาคนี้เพื่อใช้เสริมความเข้มแข็งแก่กระบวนการการมีส่วนร่วม ของภาคประชาชนในการใช้สิทธิของตนร่วมกำหนดนโยบายการพัฒนาในท้องถิ่นต่อไป

คณะผู้จัดทำ

พฤศจิกายน 2548

สารบัญเรื่อง

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญแผนที่และภาพ	ค
1. บทนำ	1-1
2. โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก	2-2
3. โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ (โครงการเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน)	3-2
4. แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย	4-2
5. แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้	5-1
5.1 สรุปสาระสำคัญของแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้	5-14
5.2 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างไทย - มาเลเซีย	5-15
6. แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจปีนัง - สงขลา	6-1
โดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ	
6.1 โครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย	6-6
6.2 โครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมสงขลา	6-14
7. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด (เฉพาะภาคใต้)	7-1
8. โครงการขนาดใหญ่อื่นๆ	8-1
8.1 โครงการพัฒนาเมืองถ่านหินสบ้าย้อยและโรงไฟฟ้าถ่านหิน	8-2
8.2 โครงการพัฒนากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	8-8
8.3 โครงการพัฒนากลุ่มน้ำปากพนัง	8-16
8.4 โครงการคลองไทย	8-21
8.5 พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	8-23
ภาคผนวก	ภาคผนวก-1

สารบัญแผนที่และภาพ

	หน้า
ภาพรวมโครงการขนาดใหญ่ตามแผนพัฒนาระดับภูมิภาคในพื้นที่ภาคใต้	1-5
พื้นที่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันตก	2-1
โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้และถนนยุทธศาสตร์พลังงาน	3-1
พื้นที่สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ อินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย	4-1
พื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้	5-1
แผนที่ระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติตามแผนแม่บทของปตท.	6-5
พื้นที่พัฒนาร่วมไทย – มาเลเซีย และท่อส่งก๊าซไทย – มาเลเซีย	
พื้นที่โครงการและแนวท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย – มาเลเซีย	6-8
พื้นที่รอบบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	8-7
พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง บริเวณชายฝั่งที่เพาะเลี้ยงกุ้ง และประจวบฯ นำวิสาหกิจประสิทธิ์	8-15

1. บทนำ

เอกสารสังเคราะห์เรื่องแผนภูมิภาค-ภาคใต้เล่มนี้เป็นผลงานชิ้นหนึ่งภายใต้การสนับสนุนและการดำเนินงานของเครือข่ายสาขานโยบายพลังงานและอุตสาหกรรม แผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และเป็นงานต่อเนื่องจากเอกสารเรื่อง แผนภูมิภาคกับสุขภาพคนไทยวันนี้ ซึ่งจัดทำขึ้นโดยแผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะฯ ของ สวรส. สำหรับเป็นเอกสารประกอบการปฏิรูประบบสุขภาพเพื่อใช้เผยแพร่ในการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติเมื่อเดือนสิงหาคม 2545

ในส่วนของการจัดทำเอกสารสังเคราะห์เฉพาะเรื่องแผนภูมิภาค-ภาคใต้เล่มนี้เกิดขึ้นจากการตระหนักว่าทิศทางการพัฒนาและนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องทั้งในปัจจุบันและอนาคตจะมีผลกระทบอย่างกว้างขวางทางสุขภาพ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในภูมิภาคนี้ การจัดทำเอกสารสังเคราะห์ข้อมูลในลักษณะนี้มีเพียงแต่เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูล-ความรู้ ออกมาอย่างเป็นระบบเท่านั้น ทว่ายังเสมือนเป็นการเตรียมความพร้อมแก่สังคมโดยรวม โดยเฉพาะแก่ประชาชนให้มีข้อมูล-ความรู้และความเท่าทันเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนานโยบายสาธารณะตามการดำเนินการของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กรอบการศึกษา

กรอบการศึกษาที่กำหนดไว้เดิมประกอบด้วยการศึกษาโครงการระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้องรวม 5 โครงการ คือ

- 1) โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้
- 2) แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่หำจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3) แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจปีนัง-สงขลาโดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ (ส่วนหนึ่งของแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่หำจังหวัดฯ)
- 4) พื้นที่บางส่วนภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก
- 5) พื้นที่บางส่วนภายใต้โครงการพัฒนาคลองไทย

อย่างไรก็ดี เนื่องจากในช่วงปลายปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตรได้ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาในภาคใต้ครั้งสำคัญ ขณะเดียวกันก็เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหลายอย่างโดยเฉพาะในระหว่างปี 2546 – 2547 รวมถึงเหตุการณ์ธรณีพิบัติสึนามิเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 เหล่านี้ล้วนมีผลสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนนโยบายและการพัฒนาโครงการบางส่วนอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยเหตุนี้ ทางคณะผู้จัดทำจึงได้ปรับปรุงกรอบการศึกษาแผน

ภูมิภาค-ภาคได้เสียใหม่ ซึ่งรวมถึงการสำรวจเพิ่มเติมถึงแผนการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐบาลชุดปัจจุบัน และเพิ่มเติมข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

แผนพัฒนาที่มีความเปลี่ยนแปลงชัดเจนคือ โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ซึ่งได้มีการเร่งรัดพัฒนาอีกครั้งในสมัยรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีทักษิณภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านพลังงานของภูมิภาค โดยเฉพาะในส่วนของ “สะพานเศรษฐกิจเชื่อมฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย” ที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นชื่อใหม่คือ “เส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน” นอกจากนี้ได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาเข้ามาดังนี้คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด (เฉพาะภาคใต้) โครงการขนาดใหญ่อื่น ๆ ที่มีนัยสำคัญต่อความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ภาคใต้อย่างมากเช่นกัน คือ โครงการเหมืองสะบ้าย้อยและโรงไฟฟ้าถ่านหินสะบ้าย้อย โครงการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง และโครงการพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ภาคใต้ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสำรวจและศึกษาข้อมูลเชิงพื้นที่ภายใต้แผนภูมิภาค-ภาคใต้ที่รัฐบาลกำหนดไว้ ซึ่งครอบคลุมถึงข้อมูลความเคลื่อนไหว ความเปลี่ยนแปลง ความคิดเห็นของชุมชน และผลกระทบในบางด้านที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน
- 2) เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการพัฒนาพื้นที่และเปรียบเทียบให้เห็นระหว่างสภาพความเป็นจริงกับกรอบการพัฒนาภายใต้แผนภูมิภาคในบางพื้นที่
- 3) เพื่อเป็นการให้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับแผนภูมิภาค-ภาคใต้แก่ชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ที่เข้าไปสำรวจ รวมถึงการพยายามสร้างและสานต่อให้เกิดเครือข่ายภาคประชาชนที่มีความตื่นตัวต่อแผนภูมิภาคและการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด-ตรวจสอบนโยบายสาธารณะ
- 4) ผลิตข้อมูลที่ทันสมัยให้เท่าทันกับแผนภูมิภาคที่กำหนดไว้ เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ ให้ความรู้ และทำความเข้าใจ ทั้งกับกลุ่มชุมชนที่เป็นเป้าหมายเฉพาะและสาธารณชนทั่วไป

วิธีการศึกษา

โครงการนี้มีระยะเวลาของการศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2546 ถึง มิถุนายน 2548 โดยมุ่งศึกษาและสำรวจข้อมูลจาก 3 ส่วนด้วยกันอย่างกว้าง ๆ คือ

ส่วนที่หนึ่งคือ การศึกษา ประมวลและสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งรวมถึง รายงานการศึกษาของโครงการต่าง ๆ หนังสือพิมพ์และเอกสารจากทางราชการ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นส่วนหลักของการจัดทำเอกสารชุดนี้

ส่วนที่สองคือ การสำรวจในระดับพื้นที่หรือท้องถิ่นของพื้นที่บางโครงการเพื่อประมวลสภาพของการพัฒนาที่เกิดขึ้นจริง เช่น ผลกระทบเบื้องต้นหรือข้อกังวลของประชาชนในพื้นที่นั้น ในส่วนนี้จะเลือกเฉพาะบางจุด โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังไม่เป็นที่รับรู้ของสาธารณะมากนัก

ส่วนที่สามคือ การติดตามจากการสัมมนา การประชุม หรือการพูดคุยกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

สำหรับวิธีการศึกษาส่วนที่สอง คณะผู้ศึกษาได้มีการสำรวจพื้นที่บางส่วนภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกและโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยได้สัมภาษณ์และแลกเปลี่ยนกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำท่าแซะ อ่างเก็บน้ำท่าแซะและโครงการก่อสร้างเขื่อนรับร้อ ตำบลรับร้อและตำบลท่าข้าม อ่างเก็บน้ำท่าแซะ จังหวัดชุมพร และชุมชนในพื้นที่ก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำคลองกลาย ตำบลกรุงชิง กิ่งอำเภอนบพิตำ จังหวัด นครศรีธรรมราช

นอกจากนี้ได้สำรวจสภาพพื้นที่โดยรวม ๆ ของ “ถนนเขาเทริน” ซึ่งเชื่อมระหว่างจังหวัดกระบี่และนครศรีธรรมราช และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการถนนยุทธศาสตร์พลังงานที่ดำเนินการล่วงหน้าไปแล้วในส่วนหนึ่งของเส้นทางบก พบปะพูดคุยกับชุมชนจำนวนหนึ่งที่ตำบลทุ่งไผ่ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช และตำบลลำแก่น อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา รวมถึงการสำรวจภาพรวมของการพัฒนาเมืองใหม่ภูเก็ต (ภูเก็ตเมื่อนานาชาติ) (ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก)

ข้อมูลโดยสังเขปเกี่ยวกับภาคใต้

ภาคใต้ประกอบด้วย 14 จังหวัด มีประชากรรวม 8.3 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 13.3 ของประเทศ มีพื้นที่ 70,700 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 13.7 ของประเทศ เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทั้งบนบกและในทะเล เช่น การประมง และแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ภาคใต้ยังมีลมมรสุมพัดผ่านและมีฝนตกตลอดปี ทำให้พื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการเพาะปลูกผลไม้นานาชนิด ปาล์มน้ำมัน และพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ตลอดจนมีการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะภูมิประเทศ แบ่งเป็น 3 กลุ่มพื้นที่ ได้แก่

1) **ภาคใต้ตอนบน** ได้แก่ ชุมพร และระนอง มีพื้นที่เชื่อมต่อกับอ่าวบางสะพาน ตอนใต้ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นฐานอุตสาหกรรมหลักขนาดใหญ่ของประเทศ โดยมีระนองเป็นประตูการค้า การลงทุนติดต่อการค้าชายแดนกับพม่า และเชื่อมโยงกับกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ประกอบด้วย บังกลาเทศ อินเดีย พม่า ศรีลังกา ไทย (Bangladesh – India – Myanmar – Sri Lanka – Thailand Economic Cooperation : BIMST – EC) ล่าสุดมีประเทศเนปาลและภูฏานเข้าเป็นสมาชิกเมื่อเดือนกรกฎาคม 2547

2) **ภาคใต้ตอนกลาง** ได้แก่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ภูเก็ต พังงา กระบี่ ตรัง และพัทลุง โดยมีภูเก็ต พังงา กระบี่ และเกาะสมุย เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในระดับโลก ในขณะที่สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง และพัทลุง เป็นพื้นที่ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรและอุตสาหกรรมพลังงานภายใต้โครงการถนนยุทธศาสตร์พลังงาน (Strategic Energy Land-Bridge : SELB) ซึ่งเป็นโครงการที่จะวางท่อน้ำมันเชื่อมโยงระหว่างฝั่งทะเลตะวันตกออกกับทะเลตะวันออกของภาคใต้ โครงการนี้ยังเป็น

ส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางพลังงานในภูมิภาคอาเซียน รวมถึงช่วยให้การเชื่อมโยงกับกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ BIMST – EC ได้สมบูรณ์ขึ้น

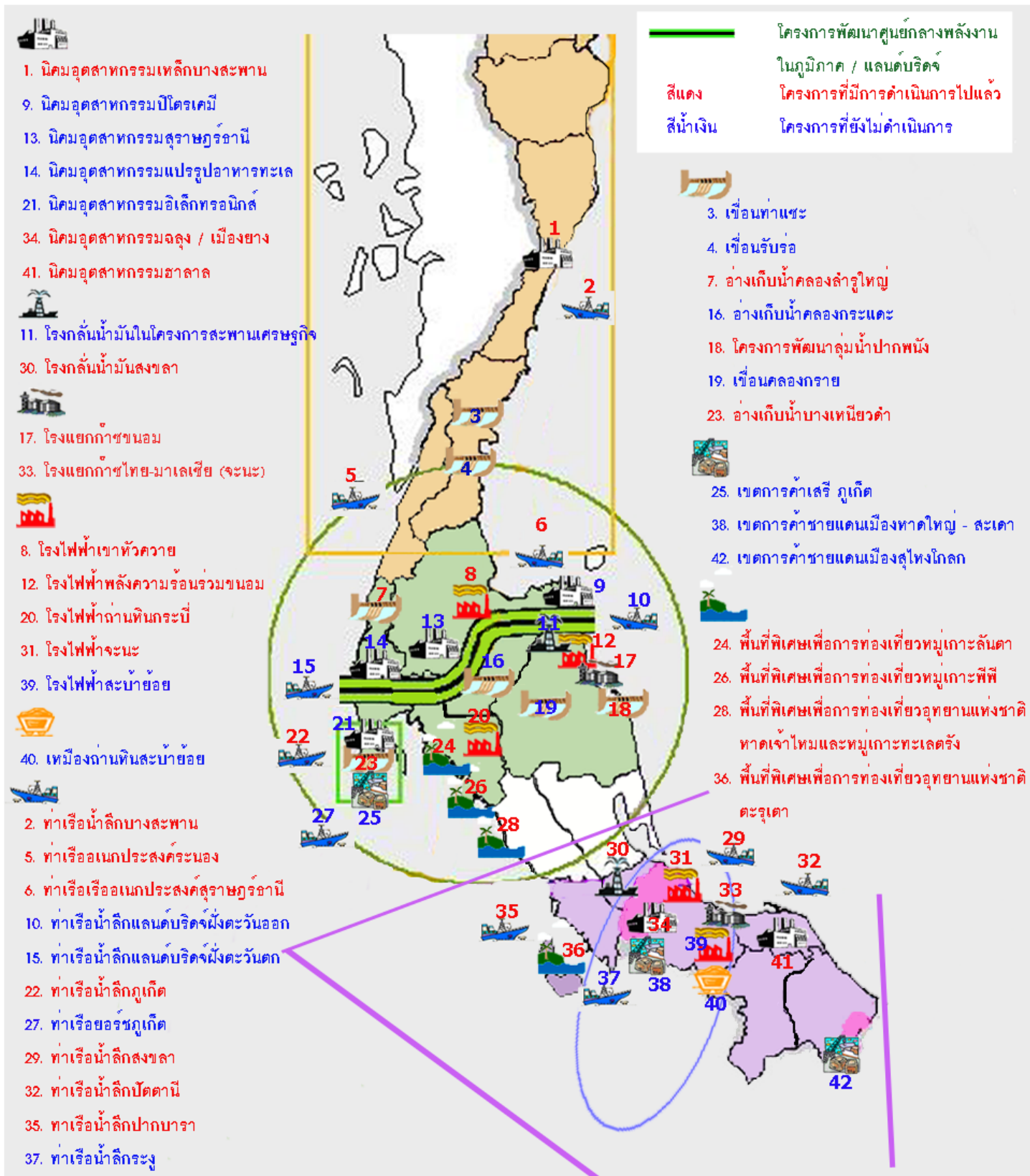
3) หัวจังหวัดชายแดน ได้แก่ สตูล สงขลา ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญทั้งด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงของภาคใต้และของประเทศ พื้นที่นี้มีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นแตกต่างจากจังหวัดอื่น และมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศเพื่อนบ้านตอนใต้

ระยะที่ผ่านมา การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในทั้ง 3 กลุ่มพื้นที่ มีความเชื่อมโยงกันทั้งด้านโครงการพัฒนาคมนาคมขนส่ง การพัฒนาด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว โดยมี 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านตอนใต้ภายใต้แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย

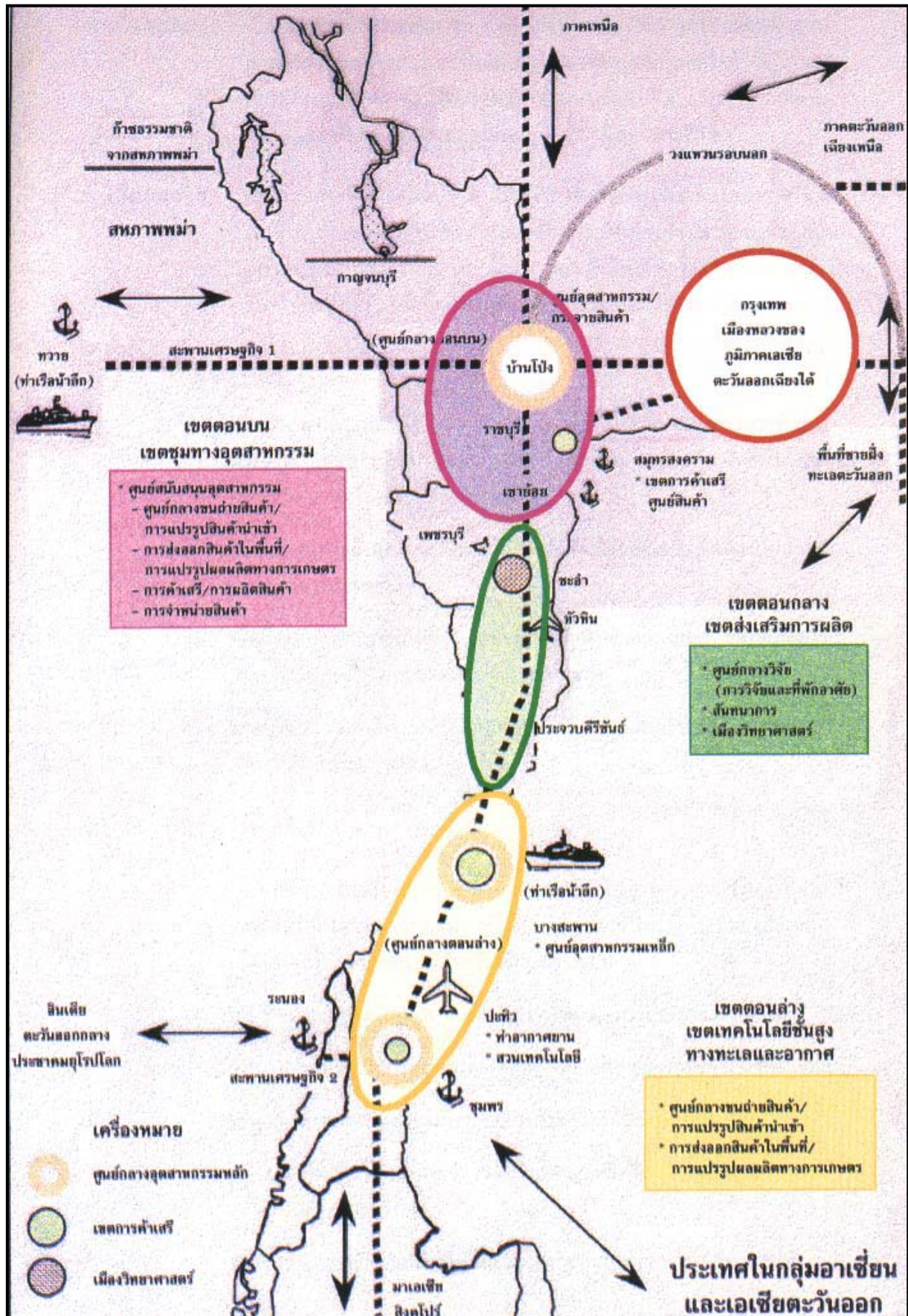
จากสภาพพื้นที่ที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสามารถเชื่อมโยงกับนานาชาติได้รอบด้าน ภาคใต้จึงตกเป็นเป้าหมายการพัฒนาของรัฐผ่านโครงการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนพัฒนาของรัฐที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ต่อไปนี้เป็น รายละเอียดและความคืบหน้าของการพัฒนาระดับภูมิภาค-ภาคใต้ผ่านนโยบายและโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ในพื้นที่ 14 จังหวัดภาคใต้

ภาพรวมโครงการขนาดใหญ่ตามแผนพัฒนาระดับภูมิภาคในพื้นที่ภาคใต้

พื้นที่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันตก

ที่มา : สำนักพัฒนาพื้นที่เฉพาะ, สำนักพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและพื้นที่ชายแดน
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรกฎาคม 2544

2. โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก (เฉพาะพื้นที่ตอนล่าง บางสะพาน – ชุมพร – ระนอง)

แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก หรือเวสต์เทิร์นซีบอร์ด (Western Seaboard Regional Development Master Plan: WSB) ได้รับจัดทำขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หรือสภาพัฒน์ ด้วยความสนับสนุนขององค์การความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น หรือ JICA (Japan International Cooperation Agency) เมื่อตุลาคม 2539 แผนนี้กำหนดพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาไว้ 6 จังหวัด คือ กาญจนบุรี สมุทรสงคราม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และชุมพร มีระยะเวลาดำเนินงาน 15 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2540 – 2554

ยุทธศาสตร์ที่สำคัญของเวสต์เทิร์นซีบอร์ดคือการเชื่อมโยงโครงข่ายกับประเทศพม่า เปิดประตูเศรษฐกิจ (Gateway) คู่อันดามัน ทั้งนี้ พื้นที่ 6 จังหวัดเป้าหมายนั้นได้ถูกแบ่งเป็น 3 โซน ได้แก่ เขตตอนบน เขตตอนกลาง และเขตตอนล่าง โดยแต่ละเขตจะมีจุดเน้นการพัฒนาแตกต่างกัน

สำหรับเอกสารชิ้นนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกในเขตตอนล่าง ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่อำเภอบางสะพานจนถึงจังหวัดชุมพร อันเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ภาคใต้ตอนบนและพื้นที่เชื่อมโยง โดยจะกล่าวควบคู่ไปกับการพัฒนาในจังหวัดระนองด้วย

แผนและเป้าหมายหลักการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกตอนล่าง

นโยบายของรัฐบาลภายใต้แผนเวสต์เทิร์นซีบอร์ดได้กำหนดการพัฒนาพื้นที่เขตตอนล่างนี้ออกเป็น 2 ลักษณะสำคัญ ดังนี้

- 1) **เขตอุตสาหกรรมหนัก** พื้นที่ศูนย์กลางการพัฒนาคืออำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรัฐบาลวางนโยบายที่จะส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมหลัก ภายใต้ความร่วมมือระหว่างการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) กับกลุ่มสหวิริยา ในอนาคตพื้นที่นี้จะเป็นิคมอุตสาหกรรมหลักแบบครบวงจรบนพื้นที่ประมาณ 20,000 ไร่ มีการพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรมบางสะพาน 4 ท่า เป็นท่าเทียบเรือขนาด 8,000 – 20,000 ตัน 2 ท่า และท่าเทียบเรือขนาด 80,000 – 100,000 ตัน 2 ท่า
ตามแผนการพัฒนาที่กำหนดไว้ พื้นที่นี้จะเปิดเป็นท่าเรือพาณิชย์รองรับการขนส่งทางทะเล เชื่อมโยงกับท่าเรือในประจวบคีรีขันธ์ – ชลบุรี – มาบตาพุด – สุราษฎร์ธานี – นครศรีธรรมราช และสงขลา
- 2) **เขตเกษตรกรรม** เน้นพื้นที่จังหวัดชุมพร ครอบคลุมเรื่องการเกษตรไม้ผล ปลูกสัตว์ ประมง ศูนย์กระจายผลผลิต และศูนย์วิจัยพืชผล

อย่างไรก็ดี ต่อมารัฐบาลมีแผนการพัฒนาพื้นที่จังหวัดระนองเพื่อเชื่อมการค้าชายแดนกับพม่าและกลุ่มความร่วมมือห้าเหลี่ยมเศรษฐกิจ บังคลาเทศ – อินเดีย – พม่า – ศรีลังกา – ไทย (BIMST – EC) ซึ่งล่าสุดมีประเทศเนปาลและภูฏานเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย นอกจากนี้มีการกำหนดให้พัฒนาท่าเรืออเนกประสงค์

ระนองเป็นท่าเรือยุทธศาสตร์ทางภาคใต้ฝั่งตะวันตก เพื่อรองรับการขยายตัวทางการค้าในแถบเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และยุโรป รวมทั้งเป็นหนึ่งในสามท่าเรือสำคัญตามแผนการพัฒนาระดับภูมิภาคและการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับเพื่อนบ้าน ในพื้นที่ที่เรียกว่า สามเหลี่ยมแห่งการเติบโตทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างไทย-จีน (Thailand - China Economic Growth Triangle) ร่วมกับท่าเรือเชียงแสนและท่าเรือแหลมฉบัง สำหรับเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าจากทางเหนือของไทยผ่านท่าเรือเชียงแสนขึ้นไปยังประเทศจีนตอนใต้และตอนกลาง โดยจีนสามารถส่งสินค้าลงมายังประเทศไทยผ่านท่าเรือเชียงแสนออกสู่ท่าเรือแหลมฉบังหรือท่าเรือระนองได้

นอกจากนั้น ในปี 2547 ยังเกิดนโยบายการพัฒนาเพิ่มเติมในพื้นที่ระนอง - ชุมพร โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน เห็นชอบกับข้อเสนอในแผนยุทธศาสตร์ลोजิสติกส์เพื่อรองรับการเป็น “ศูนย์กลางอินโดจีน” จากที่ประชุมสัมมนาหอการค้าไทยทั่วประเทศครั้งที่ 22 เกี่ยวกับแนวความคิดการพัฒนาเส้นทางบนบกเชื่อมระหว่างท่าเรือฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทยเพิ่มขึ้นอีก 2 เส้นทาง นอกเหนือจากเส้นทางเชื่อมระหว่างจังหวัดพังงากับอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามโครงการเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน โดยเส้นทางแรกคือเส้นทางภาคใต้ตอนล่างจากปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ไปท่าเรือสงขลา อีกเส้นทางคือภาคใต้ตอนบนจากจังหวัดระนองไปจังหวัดชุมพร

สถานการณ์และความคืบหน้าการดำเนินงาน

1. อุตสาหกรรมเหล็ก

ในภาพรวมประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเหล็กอย่างชัดเจน ทั้งนี้ตามร่างยุทธศาสตร์การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมแห่งชาติของกอนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือ กอ. ได้กำหนดให้อุตสาหกรรมเหล็กเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมายในกลุ่มที่ 3 นั่นคือกลุ่มที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ขณะที่บีโอไอมีแผนที่จะที่กำหนดให้การผลิตเหล็กขั้นต้นหรือโครงการตั้งโรงถลุงเหล็กจัดอยู่ในอุตสาหกรรมที่ให้การส่งเสริมเป็นพิเศษ คือให้สิทธิประโยชน์มากกว่าเกณฑ์ปกติ โดยให้ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรและภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 8 ปี ไม่ว่าตั้งกิจการในเขตใด

ส่วนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ หรือ กพร. กระทรวงอุตสาหกรรม ก็มีนโยบายสนับสนุนการผลิตเหล็กขั้นต้นในประเทศไทยอย่างจริงจัง โดยได้ว่าจ้างสถาบันวิจัยโลหะและวัสดุ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยศึกษาความเป็นไปได้มาตั้งแต่ก่อนปี 2546 ซึ่งผลพบว่าวงเงินลงทุนสำหรับขนาดการผลิต 1 ล้านตัน / ปี โดยไม่รวมค่าที่ดินจะสูงประมาณ 30,000 ล้านบาท สำหรับพื้นที่ที่เหมาะสมตั้งโรงงานเหล็กขั้นต้นมี 2 แห่ง ได้แก่ บริเวณที่ตั้งของโรงงานสหวิริยา สตีล อินดัสตรี อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และบริเวณโรงงานอุตสาหกรรมเหล็กกล้าไทย (TSSI) กลุ่มที่พีโอ จังหวัดระยอง

นอกจากนี้ผลจากการศึกษาของสถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทยชี้ว่า มีความเป็นไปได้ในการลงทุน 2 ลักษณะ คือ 1. การลงทุนขนาดใหญ่ที่สามารถส่งออกได้ พื้นที่ที่เหมาะสมคือบริเวณ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2. การลงทุนขนาดเล็กในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

นอกจากนี้ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 ม.ค. 2548 ได้มีมติเห็นชอบตอนนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตเหล็กขึ้นต้นตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ โดยให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนและภาครัฐสนับสนุนด้านการก่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน

แนวนโยบายดังกล่าวสอดคล้องและตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของทางบริษัทสทวิริยา สตีล อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) ที่ได้ขอให้กระทรวงอุตสาหกรรมสนับสนุนแผนการลงทุนผลิตเหล็กขึ้นต้นของทางกลุ่มเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งกำหนดจะพัฒนาโครงการขนาดการผลิต 30 ล้านตัน/ปี มูลค่าประมาณ 500,000 ล้านบาท ในระยะเวลาประมาณ 15 ปี แบ่งการดำเนินงานเป็น 5 ระยะ หรือ 5 เฟส โดยเบื้องต้นจะเริ่มลงทุนที่กำลังการผลิต 5 ล้านตัน/ปีก่อน

กำหนดการดำเนินการโครงการถลุงเหล็กของสทวิริยา 5 ระยะ ใน 15 ปี

ระยะที่	ปีที่แล้วเสร็จ	กำลังการผลิต	วงเงินลงทุน
ระยะแรก	2550	5 ล้านตัน/ปี	100,000 ล้านบาท
ระยะที่ 2	2553	4.5 ล้านตัน/ปี	1,685 ล้านเหรียญสหรัฐ
ระยะที่ 3	2556	5 ล้านตัน/ปี	1,875 ล้านเหรียญสหรัฐ
ระยะที่ 4	2559	8 ล้านตัน/ปี	3,495 ล้านเหรียญสหรัฐ
ระยะที่ 5	2562	8 ล้านตัน/ปี	3,000 ล้านเหรียญสหรัฐ

ที่มา: หนังสือพิมพ์มติชน วันที่ 19 ธันวาคม 2547

นอกจากโรงถลุงเหล็ก 2 โรงแล้ว องค์ประกอบของโครงการยังมีท่าเรือน้ำลึกขนาด 300,000 ตัน เพื่อรองรับการนำเข้าสินแร่เหล็กจากต่างประเทศ รวมทั้งมีโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอีก 2 แห่ง ทั้งนี้ทางสทวิริยาได้เรียกร้องให้รัฐบาลสนับสนุนการลงทุนด้วยการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ถนนระยะทาง 20 กิโลเมตรจากท่าเรือที่บางสะพานไปยังถนนเพชรเกษม การจัดหากระแสไฟฟ้าขนาด 2,000 เมกะวัตต์พร้อมสายส่ง และการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อใช้ในโครงการ ซึ่งทั้งหมดต้องใช้จำนวนประมาณ 150 – 200 ล้าน ลบ.ม./ปี แต่ทางบริษัทจะจัดหาเองครึ่งหนึ่ง นอกจากนี้ยังขอให้สนับสนุนในเรื่องของการอนุมัติรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือ EIA โครงการทั้งหมดด้วย เนื่องจากการดำเนินโครงการทั้ง 5 ระยะนั้นมีโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมถึง 6 โครงการ แบ่งเป็น โรงถลุงเหล็ก 2 โรง ท่าเรือน้ำลึกขนาด 3 แสนตัน 2 ท่า นิคมอุตสาหกรรม 2 แห่ง หากรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการใดโครงการหนึ่งไม่ผ่าน จะส่งผลกระทบต่อภาพรวมในการดำเนินโครงการทั้งหมด

2. สาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน

2.1 การจัดเตรียมแหล่งน้ำ

รัฐบาลได้สนับสนุนการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมในพื้นที่ ดังนี้

1) โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำท่าแซะ เป็นโครงการเขื่อนดินขนาดใหญ่ที่กรมชลประทานเคยนำเสนอไว้ตั้งแต่เมื่อปี 2532 หลังจากเกิดเหตุการณ์พายุเกย์ จากนั้นทาง JICA ได้ศึกษาความเป็นไปได้ ติดตามด้วยการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในช่วงปี 2536 – 2538 และมีการนำเสนอจนผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเมื่อ 19 สิงหาคม 2544

กรมชลประทานพยายามผลักดันโครงการนี้มาตลอด กระทั่งคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในปี 2546 ภายใต้งบประมาณว่ากรมชลประทานต้องดำเนินการฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้เท่ากับหรือมากกว่าจำนวนพื้นที่ป่าที่สูญเสียไปจากน้ำท่วม รวมทั้งต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับราษฎรที่ได้รับผลกระทบ โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรที่มีการลงนามร่วมกันเป็นหลักฐาน แต่ปรากฏว่าจนถึงช่วงเข้าปี 2548 กระแสการคัดค้านก็ยังคงอยู่ ไม่มีข้อยุติ

โครงการนี้กำหนดที่ตั้งห้วยงานที่บ้านร้านตัดผม ตำบลสองพี่น้อง อำเภوتاแซะ จังหวัดชุมพร ตามแผนจะใช้เวลาก่อสร้าง 6 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2546 - 2551 ในวงเงินงบประมาณ 3,321 ล้านบาท

งบประมาณโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำท่าแซะ

งบประมาณรวม	3,321 ล้านบาท
• การก่อสร้างเขื่อน	2,403 ล้านบาท
• ค่าชดเชยที่ดิน การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และการศึกษาแนวเลื่อนเปลือกโลก	918 ล้านบาท

ที่มา: หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ วันที่ 26 มีนาคม 2546

2) โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก 5 แห่ง กรมชลประทานได้บรรจุแผนการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กอีก 5 แห่งไว้ในแผนการพัฒนาลุ่มน้ำในพื้นที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่ละแห่งมีขนาดความจุ 15 ล้านลูกบาศก์เมตร

3) โครงการวางท่อส่งน้ำ รับผิดชอบโดยกรมโยธาธิการ กำหนดวางจากอ่างเก็บน้ำท่าแซะมายังพื้นที่อุตสาหกรรมบางสะพาน ระยะทาง 70 กิโลเมตร ด้วยงบประมาณ 2,100 ล้านบาท ซึ่งยังไม่ได้เริ่มดำเนินการเนื่องจากรอการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำท่าแซะ

2.2 การก่อสร้างสายส่งไฟฟ้า

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย หรือ กฟผ. มีโครงการสร้างสายส่งไฟฟ้าขนาด 230 กิโลโวลต์ วงจรคู่ทดแทนสาย 115 กิโลโวลต์ ระหว่างบางสะพาน 1 – สุราษฎร์ธานี ความยาว 293 กิโลเมตร เพื่อเสริมความมั่นคงของสายเชื่อมโยงระหว่างภาคกลาง – ภาคใต้ โดยมีกำหนดแล้วเสร็จในปี 2550

2.3 ท่าเรือระนอง

การดำเนินการที่ผ่านมาประกอบด้วยโครงการก่อสร้างท่าเรือเอนกประสงค์ที่บริเวณบ้านเขานางหงส์ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ในพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติซึ่งอยู่ริมแม่น้ำกระบุรี ฝั่งตะวันออก ขนาดเนื้อที่ 315 ไร่ แบ่งการก่อสร้างเป็น 2 ระยะ

- ระยะแรกสำหรับเรือสินค้าขนาดไม่เกิน 500 ตันกรอส จอดเรือได้พร้อมกัน 2 ลำ ขนาดหน้ากว้าง 26 เมตร ยาว 134 เมตร มีสะพานเชื่อมฝั่งกว้าง 10 เมตร ยาว 219 เมตร 2 สะพาน มีอาคารควบคุมหน้าท่า

โรงพักสินค้าขนาด 1,500 ตารางเมตร เชิงลาดกักเซาะยาว 835 เมตร และเขื่อนหินป้องกันคลื่นยาว 260 เมตร ค่าก่อสร้าง 199 ล้านบาท

- ระยะต่อไปจะพัฒนาเป็นท่าเทียบเรือสินค้าขนาด 5,000 - 8,000 ตันกรอส สภาพท่าเรือในปัจจุบัน มีเรือสินค้าของเอกชนขนาด 300 - 500 ตัน ประมาณ 5 ลำ ของบริษัท Royal Erawan Group เข้าเทียบท่าขนถ่ายสินค้า และมีเรือน้ำมันขนาด 1,000 ตัน 2 - 3 ลำ ขนส่งน้ำมันเข้าเทียบท่า นอกจากนี้ มีเรือขนาดเล็กขนส่งสินค้าจากจังหวัดระนองไปยังเกาะสองในปริมาณไม่มากนัก

อย่างไรก็ดี ตามการศึกษาของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีเพื่อพัฒนาท่าเรือระนองเป็นเส้นทางเชื่อมต่ออันดามันกับอ่าวไทย ยังกำหนดที่จะปรับปรุงด้วยการขยายเพิ่มหน้าท่า 1 จุด เพื่อให้รองรับเรือขนาด 12,000 ตันกรอสส์ พร้อมทั้งส่วนสนับสนุนต่าง ๆ นอกจากนี้จะต้องปรับปรุงระบบคมนาคมขนส่งร่วมด้วย เช่น การเชื่อมโยงทางน้ำระหว่างท่าเรือแหลมฉบังกับท่าเรือดอนสัก การปรับปรุงถนนระหว่างชุมพร - ระนองเป็น 4 เลน เป็นต้น

สถานการณ์ด้านชุมชน

โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกเป็นนโยบายสาธารณะชุดใหญ่ที่กำหนดขึ้นจากรัฐบาล ในลักษณะของการสนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชน ขณะที่ประชาชน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือเสนอความเห็นใด ๆ ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งรุนแรงและผลกระทบทางสังคมหลายประการตามมา ดังจะเห็นได้จากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่บ่อนอกและที่บ้านกรูด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในช่วงตั้งแต่ปี 2540 - กลางปี 2545

การสำรวจสถานการณ์เชิงพื้นที่ยังพบว่า การก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำท่าแซะ จังหวัดชุมพร เป็นอีกหนึ่งกรณีที่เกิดปัญหาขัดแย้งก่อนข้างรุนแรง โดยชาวบ้านในพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา ขณะเดียวกันก็มีชาวบ้านกลุ่มที่สนับสนุนโครงการ ซึ่งประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านและ อบต. ขณะที่ฝ่ายคัดค้านคือชาวบ้านส่วนใหญ่

สำหรับเหตุผลของกลุ่มผู้คัดค้านประกอบด้วย

- 1) พื้นที่ส่วนใหญ่ของโครงการเป็นป่าไม้ มีสัตว์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก พื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมบางส่วนเป็นพื้นที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ราชานุสรณ์ทักษิณราชินี
- 2) ชาวบ้านจำนวนมากเพิ่งอยู่ในภาวะเริ่มฟื้นฟูปัญหาขึ้นมาใหม่หลังจากประสบกับภัยพายุเมื่อหลายปีก่อนและเพิ่งเห็นผลผลิตทางการเกษตร จึงไม่เต็มใจที่จะโยกย้ายถิ่นฐานใหม่
- 3) การเสนอเงินค่าชดเชยในการเวนคืนยังไม่มี ความชัดเจนและไม่มีหน่วยงานใดรับรอง
- 4) พื้นที่โครงการไม่เหมาะสม เนื่องจากตั้งอยู่บนรอยเลื่อนของเปลือกโลก
- 5) ปัจจุบันมีโครงการพระราชดำริเพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วมอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องสร้างเขื่อนนี้
- 6) โครงการนี้มีความไม่โปร่งใส โดยมีการปิดบังข้อมูลต่อประชาชน เช่น ตอนแรกทางราชการให้เหตุผลว่า ต้องการสร้างเขื่อนเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมในจังหวัดชุมพร และเก็บกักน้ำไว้สำหรับการเกษตร แต่ชาวบ้านพบว่า แท้จริงแล้วทางราชการต้องการสร้างเขื่อนเพื่อเก็บกักน้ำไว้สำหรับใช้ในนิคมอุตสาหกรรมที่อำเภอบางสะพาน

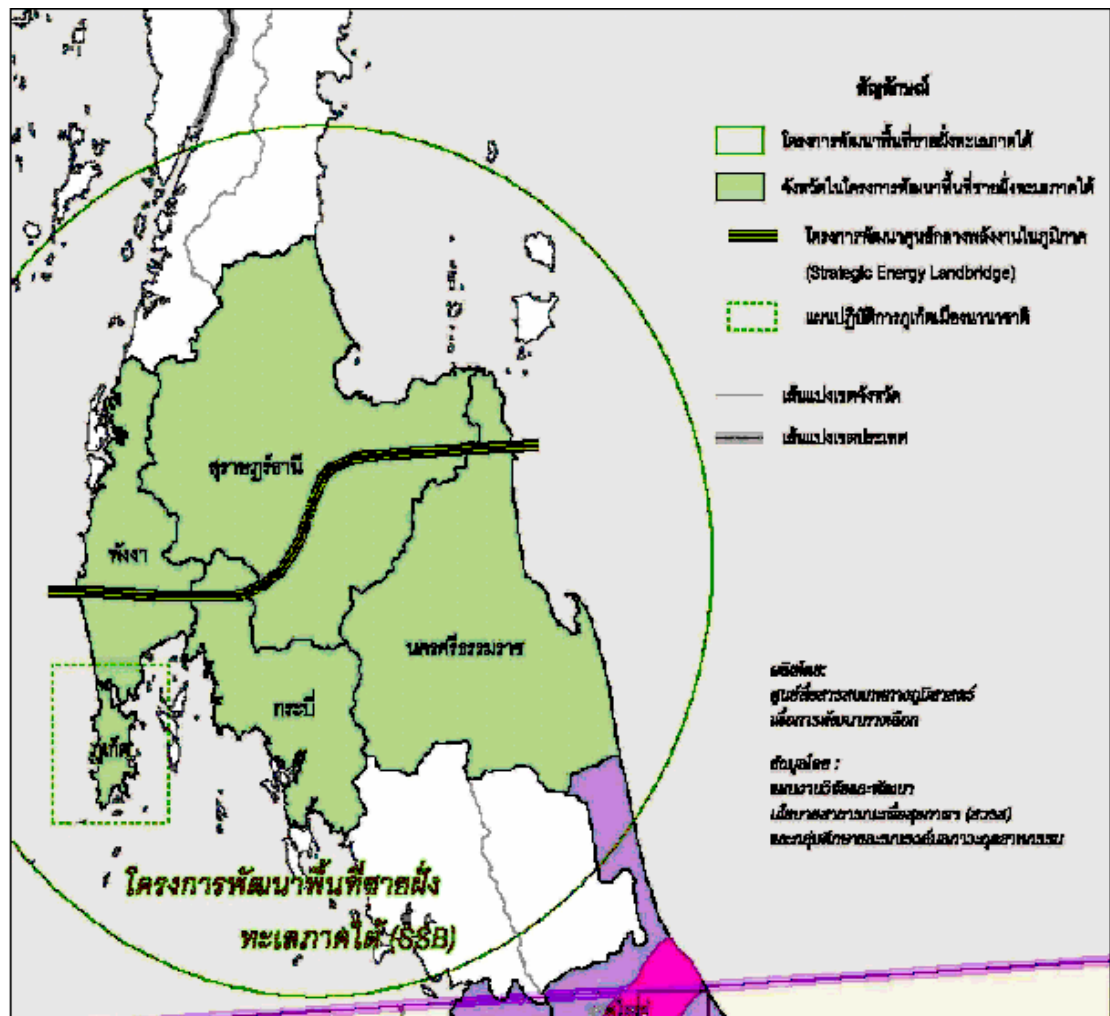
- 7) ชุมพรเป็นจังหวัดที่มีปริมาณน้ำฝนมากกว่า 3,000 มิลลิเมตร/ปี เพียงพอสำหรับการเกษตรโดยไม่ต้องสร้างเขื่อน

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทำให้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาแก้ไขปัญหา แต่เนื่องจากภายในคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ตำรวจ ตำรวจตระเวนชายแดน และทหาร ทำให้ผู้คัดค้านโครงการไม่ยอมรับวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งยังถือว่าเป็นการข่มขู่ราษฎรในพื้นที่และละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย

แหล่งข้อมูล

- กรุงเทพฯธุรกิจ 19 กุมภาพันธ์ 2546
- กรุงเทพฯธุรกิจ, ‘สหวิริยา’ โหมลงทุนโรงถลุงเหล็กรับราคาพุ่ง, 12 สิงหาคม 2547
- กลุ่มศึกษาและรณรงค์มลภาวะอุตสาหกรรม, การสำรวจพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำท่าแซะ จังหวัดชุมพร, เมษายน 2547
- ข่าวสด 21 กันยายน 2546
- ฐานเศรษฐกิจ 26 – 29 ธันวาคม 2547, 20 – 23 มีนาคม 2548
- ผู้จัดการรายวัน 3 มกราคม 2546
- ผู้จัดการรายวัน 10 พฤศจิกายน 2547
- ผู้จัดการรายวัน 1 ธันวาคม 2547
- ผู้จัดการรายวัน 16 ธันวาคม 2547
- ผู้จัดการออนไลน์, 16 มิถุนายน 2548
- มติชนรายวัน 19 มกราคม 2547
- มติชนรายวัน 20 สิงหาคม 2547
- มติชนรายวัน, กรม.สร้าง ‘ถนน-ไฟฟ้า’ ป้อนโรงเหล็กสหวิริยา, 20 มกราคม 2548; น. 17
- มติชนรายสัปดาห์, ยุทธศาสตร์ “โลจิสติกส์” เปิดมิติใหม่ระบบขนส่งสินค้า, ปีที่ 24, ฉบับที่ 1255, 3 กันยายน 2547; น. 22
- สมบัติ แซ่เฮ้, “แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก” ในปาริชาติ ศิวรักษ์, บรรณาธิการ. แผนภูมิภาคกับสุขภาพคนไทยวันนี้, สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, สิงหาคม 2545; น. 23
- สุกรานต์ ไรจน์ไพรวงศ์, บรรณาธิการ. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2540 – 2541, มูลนิธิโลกสีเขียว, 2542; น. 263 – 264, 296 - 301
- สุกรานต์ ไรจน์ไพรวงศ์, บรรณาธิการ. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2544 – 2545, มูลนิธิโลกสีเขียว, 2546; น. 79
- website: www.ftawatch.org

โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้และถนนยุทธศาสตร์

ที่มา : กลุ่มศึกษาและรณรงค์ลภาวะอุตสาหกรรม, ศูนย์สื่อสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนาทางเลือก, 2548

ที่มา : โครงการเสริมสร้างจิตสำนึกนิเวศวิทยา, 2548

3. โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ (โครงการเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน)

แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ หรือเซาเทิร์นซีบอร์ด (Southern Seaboard Development Plan: SSB) เป็นแผนพัฒนาระดับภูมิภาคชุดใหญ่ที่ได้รับอนุมัติในกรอบยุทธศาสตร์หลักตั้งแต่ปี 2532 สมัยนายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ส่วนแผนแม่บทที่สภาพัฒน์ว่าจ้างกลุ่มบริษัทที่ปรึกษา Bechtel (สหรัฐอเมริกา) Nippon Koei (ญี่ปุ่น) AEC (ไทย) และ SEATEC (ไทย) จัดทำในช่วงปี 2534 – 2535 นั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลชวน หลีกภัย ในปี 2536

แนวคิดสำคัญของแผนคือการสร้างสะพานเศรษฐกิจ (Land Bridge) เชื่อมโยงระหว่างฝั่งอันดามันและอ่าวไทย ด้วยระบบคมนาคมขนส่งร่วมแบบผสมผสาน เพื่อช่วยย่นระยะการขนส่งระหว่างภูมิภาคตะวันออกกลางกับประเทศริมฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก พร้อมกับพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคใต้ตอนกลาง 5 จังหวัด คือ กระบี่ พังงา ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ให้เป็นฐานการผลิตด้านน้ำมันและปิโตรเคมีครบวงจร เพื่อเปิดประตูการค้า (Gateway) เชื่อมโยงเอเชียตะวันออกและอินโดจีนเข้ากับเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง รวมทั้งยุโรป

รัฐบาลทุกชุดที่ผ่านมามีความสำคัญและสานต่อโครงการนี้ แต่การดำเนินการไม่คืบหน้าตามแผน เนื่องจากขาดงบประมาณการลงทุนเป็นสาเหตุหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเทศประสบวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 การพัฒนาในภาพรวมก็ชะลอไป แต่มีโครงการบางส่วนที่ดำเนินการล่วงหน้าไปก่อน เช่น โครงการวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติบงกช – เอรวิ้น – ขนอม โครงการโรงแยกก๊าซธรรมชาติขนอม โรงไฟฟ้าพลังความร้อนที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดจนมีการขอย่อยและแยกส่วนบางโครงการเพื่อให้ทยอยดำเนินการได้ เช่น การก่อสร้างถนนเชื่อมฝั่งตะวันตกและตะวันออก หรือถนนเซาเทิร์นซีบอร์ด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในที่สุดโครงการก็มีการขับเคลื่อนรุดหน้าอีกครั้งเมื่อคณะรัฐมนตรีชุด พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตรมีมติเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2546 เห็นชอบยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางพลังงานในภูมิภาค ซึ่งเป็นหนึ่งใน “ยุทธศาสตร์พลังงานเพื่อการแข่งขันของประเทศไทย” ตามที่กระทรวงพลังงานเสนอ มีโครงการที่เป็นหัวหอกสำคัญได้แก่ โครงการจัดตั้งศูนย์กลางการค้าน้ำมันที่ศรีราชา (Sriracha Hub) โครงการเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน (Strategic Energy Landbridge) และโครงการจัดตั้งคอมเพล็กซ์ปิโตรเคมี ระยะที่ 3 ซึ่งโครงการเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน หรือ SELB ก็คือการพัฒนา “สะพานเศรษฐกิจ” และส่วนต่อเนื่อง ที่ถือเป็นโครงการหลักตามแผนเซาเทิร์นซีบอร์ดนั่นเอง

แผนและเป้าหมายหลักการพัฒนาเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน

สาระสำคัญของโครงการนี้คือการสร้างเส้นทาง ทั้งโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค เชื่อมระหว่างฝั่งทะเลตะวันตก (ทะเลอันดามัน) กับฝั่งทะเลตะวันออก (อ่าวไทย) เพื่อเป็นแนวทางเลือกของการขนส่งน้ำมันสำหรับผู้ผลิตในตะวันออกกลาง แอฟริกา และเอเชียตะวันออก นอกเหนือจากการขนส่งผ่านช่องแคบมะละกาและเส้นทางอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้กับวัตถุดิบและเกิดความสะดวก

มากขึ้น ตามแผนคาดการณ์ว่า โครงการนี้จะสามารถขนส่งน้ำมันดิบประมาณวันละ 500,000 – 1,000,000 บาร์เรล และมีถึงเก็บที่สำรองการจ่ายน้ำมันได้ประมาณ 5 วันทั้งทางฝั่งตะวันตกและตะวันออก โดยระยะแรก มีแผนให้เริ่มจากการเป็น Trade Crude และพัฒนาเป็น Trade Product ในภายหลัง

องค์ประกอบสำคัญและระยะเวลาการพัฒนาตามแผนมีดังนี้

- ระยะเร่งด่วน ภายในกลางปี 2547 คือ จัดทำแผนปฏิบัติการและกลยุทธ์การพัฒนา จัดหาผู้ร่วมทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
- ระยะต่อเนื่อง (1 – 5 ปี) สร้างระบบท่อส่งลำเลียงน้ำมันขนาด 38 – 48 นิ้ว วางขนานไปกับมอเตอร์เวย์สายกระบี่ - ขนอม ระยะทาง 236 กิโลเมตร คลังน้ำมัน และท่อนจอดเรือนอกชายฝั่ง ภายในปี 2549 และพัฒนาระบบปลอดภัย ระบบเมือง ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานเสร็จในปี 2551
- ระยะยาว (5 ปีขึ้นไป) สร้างโรงกลั่นน้ำมันขนาด 300,000 บาร์เรล/วัน

สำหรับจุดที่ตั้งของโครงการที่มีการสรุป ณ กลางปี 2547 คือ ปลายท่อน้ำมันและบริเวณก่อสร้างท่อนจอดเรือของฝั่งตะวันตกจะอยู่ที่บ้านทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ส่วนฝั่งตะวันออกคือที่ตำบลทุ่งไเส อำเภอลิขิต จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่พัฒนาของฝั่งอันดามันนั้นห่างจากจุดเดิมคือบ้านทับละมุ ประมาณ 6-7 กิโลเมตร ทั้งนี้เพื่อต้องการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและเสียงอุตสาหกรรมฐานทัพเรือ

รายละเอียดการพัฒนาของแต่ละฝั่ง ได้แก่

- ฝั่งตะวันตก ภายใต้การศึกษาแนวถนนของกรมทางหลวงและแนวของท่อขนส่งน้ำมันโดยบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) แผนการที่ออกแบบไว้จะมีการขนถ่ายน้ำมันดิบจากเรือบรรทุกน้ำมันขนาดใหญ่ 300,000 DWT จอดเทียบท่อนลอยขนถ่ายน้ำมันดิบที่อยู่ห่างจากฝั่งประมาณ 5 กิโลเมตร ผ่านท่อใต้ทะเลมายังถังเก็บน้ำมันสำรองขนาดใหญ่เพียงพอสำหรับการขนถ่ายน้ำมัน 5 วัน ที่จะอยู่ห่างจากฝั่งเข้ามาประมาณ 5 – 6 กิโลเมตร

การพัฒนาอุตสาหกรรมบริเวณใกล้เคียง คาดว่าส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและการประมง

- ฝั่งตะวันออก จะมีถังเก็บน้ำมันและสิ่งอำนวยความสะดวกคล้ายคลึงกับฝั่งตะวันตก แต่ท่อนลอยขนถ่ายน้ำมันจะอยู่ห่างจากชายฝั่งประมาณ 15 – 20 กิโลเมตร สำหรับเรือบรรทุกน้ำมันขนาด 80,000 – 140,000 DWT เนื่องจากฝั่งทะเลตะวันออกมีความลาดชันและความลึกของร่องน้ำน้อยกว่า ส่วนถังเก็บน้ำมันทางฝั่งนี้จะทำหน้าที่รับน้ำมันดิบทางท่อขนส่งข้ามคาบสมุทร ส่งต่อไปยังเรือบรรทุกน้ำมัน เพื่อส่งไปยังประเทศต่าง ๆ ทางตะวันออก เช่น ญี่ปุ่น จีน เกาหลี เป็นต้น

การพัฒนาต่อเนื่องบริเวณฝั่งตะวันออกได้แก่ โรงกลั่นน้ำมัน นิคมอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ชุมชนใหม่ และธุรกิจต่อเนื่องอื่นๆ

สถานการณ์และความคืบหน้าการดำเนินงาน

1. โครงการเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน

ที่ผ่านมา นอกจากกระทรวงพลังงานจะเป็นผู้กำหนดจุดที่ตั้งของปลายท่อน้ำมันทั้งสองฝั่ง เพื่อให้กรมทางหลวงสำรวจออกแบบและก่อสร้างถนนเชื่อมแล้ว ยังเป็นผู้พิจารณาแนวทางการลงทุนที่เหมาะสม โดยได้ว่าจ้างกลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาพลังงาน ระบบบริการพื้นฐานที่มีลำดับความสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ศูนย์กลางพลังงานในภูมิภาค ตลอดจนระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งและชุมชนในอนาคตตลอดแนวพื้นที่โครงการ รวมถึงรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมและชุมชน

ในเบื้องต้นกำหนดว่าผลการศึกษาเหล่านี้จะแล้วเสร็จในเดือนพฤศจิกายน 2547 และจะเร่งนำผลการศึกษาสู่ภาคปฏิบัติซึ่งคาดว่าจะโครงการนี้จะสำเร็จได้ในปี 2552

นอกจากนี้ กระทรวงพลังงานยังร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ โดยคณะทำงานด้านมวลชนสัมพันธ์ของโครงการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ไตรมาส 2 ของปี 2547 แต่พบภาพที่กระทรวงพลังงานให้น้ำหนักเป็นพิเศษก็คือการหาผู้ร่วมทุน (Strategic Partners) จากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศจีน ทั้งนี้กระทรวงพลังงานมีความหวังว่าทางจีนและเกาหลีจะเข้าร่วมลงทุนในโครงการนี้ในนามบริษัท China National Petroleum Corporation (CNPC) และ Korea National Oil Corporation (KNOC) ที่เป็นบริษัทน้ำมันแห่งชาติของจีนและเกาหลีและเป็นผู้ซื้อน้ำมันรายใหญ่ของภูมิภาค ดังนั้นหากบริษัททั้ง 2 ตัดสินใจเข้าร่วมลงทุนในโครงการนี้ ทางผู้จำหน่ายน้ำมันดิบ คือคูเวตก็จะร่วมลงทุนด้วย

และเพื่อให้โครงการแลนด์บริดจ์คุ้มทุน กระทรวงพลังงานจึงผลักดันให้มีการสร้างโรงกลั่นน้ำมันเพิ่มขึ้นด้วย อันจะเพิ่มแรงจูงใจให้ต่างประเทศเช่น จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศในตะวันออกกลางเข้ามาลงทุน ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องนี้เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2547 โดยมีความเห็นให้อยู่ที่ฝั่งตะวันออก บริเวณอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นโรงกลั่นน้ำมันที่มีกำลังผลิต 500,000 บาร์เรลต่อวัน ใช้เงินลงทุนมากกว่า 200,000 ล้านบาท โดยมีบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เป็นแกนนำร่วมกับพันธมิตรต่างชาติ คาดว่าจะแล้วเสร็จภายในปี 2551

แผนดังกล่าวนี้สอดคล้องกับคอมเพล็กซ์ปิโตรเคมีระยะที่ 3 (พ.ศ. 2547 – 2561) ที่อยู่ในยุทธศาสตร์พลังงานเพื่อการแข่งขันของประเทศเช่นเดียวกัน ตลอดจนสอดคล้องกับข้อเสนอทางเลือกเกี่ยวกับสถานที่ตั้งคอมเพล็กซ์ปิโตรเคมี ระยะที่ 3 ตามการศึกษาของสถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยด้วย ที่มีทางเลือกเป็น 2 ทาง คือ

- **ทางเลือกที่ 1** ให้ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ตำบลมาตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ในพื้นที่ 3,000 ไร่
- **ทางเลือกที่ 2** แยกคอมเพล็กซ์ปิโตรเคมีออกเป็น 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 (พ.ศ. 2547 – 2558) ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอมาตาพุด จังหวัดระยอง ส่วนระยะที่ 2 (พ.ศ. 2559 – 2561) ตั้งอยู่ในพื้นที่เส้นทางยุทธศาสตร์พลังงานฝั่งตะวันออก บริเวณอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

อย่างไรก็ดี นักวิชาการและสื่อมวลชนของจีนจะไม่เห็นด้วยกับโครงการแลนด์บริดจ์ของไทยมากนัก ด้วยเหตุผลว่าจะไม่คุ้มทุนจากการที่ต้องเพิ่มจำนวนเรือขนถ่ายน้ำมันอีกเท่าตัว ในขณะเดียวกันก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้สหรัฐฯ เข้ามามากดดันจีนได้ง่ายขึ้น เพราะประเทศไทยเป็นฐานของสหรัฐอเมริกาอยู่แล้ว นักวิชาการจีนยังเสนอให้จีนใช้เส้นทางทางขนส่งน้ำมันผ่านประเทศพม่าแทน ซึ่งมีความเหมาะสมทางกายภาพมากกว่า ปลอดภัยกว่า และทั้ง 2 ประเทศก็มีสายสัมพันธ์อันดีต่อกัน

นอกจากนี้ ความเสียหายอย่างกว้างขวางที่เกิดขึ้นกับอำเภอท้ายเหมืองจากภัยพิบัติสึนามิเมื่อปลายปี 2547 ส่งผลให้จีนซึ่งเป็นผู้สนับสนุนโครงการรายสำคัญแสดงท่าทีลังเล กระทั่งในช่วงต้นปี 2548 ทางกระทรวงพลังงานต้องสั่งการให้ ปตท. ทบทวนโครงการ โดยอ้างเรื่องงบประมาณการลงทุนจะเปลี่ยนแปลงอันเนื่องจากการปรับตัวเพิ่มของราคาวัสดุก่อสร้าง โดยเฉพาะเหล็ก เข้ามาประกอบด้วย

แต่ในที่สุดเมื่อมีผลการศึกษาของบริษัทญี่ปุ่นสรุปว่า พื้นที่บริเวณตำบลมุ จังหวัดพังงาไม่เหมาะที่จะวางท่อส่งน้ำมันและตั้งคลังเก็บน้ำมัน เนื่องจากอยู่ในแนวที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากคลื่นยักษ์ ส่วนการสร้างทุ่นรับเรือกลางทะเลก็จะต้องห่างฝั่งอย่างน้อย 50 – 60 กิโลเมตร ซึ่งไม่คุ้ม กลางปี 2548 ทางกระทรวงพลังงานจึงต้องสั่งชะลอโครงการออกไปอย่างไม่มีกำหนด อย่างไรก็ดี สำหรับเป้าหมายการพัฒนาประเทศเป็นศูนย์กลางการค้าพลังงานในภูมิภาคนั้นยังคงเดิม

2. โครงสร้างพื้นฐานหลักๆ

เนื่องจากแผนเซาเทิร์นซีบอร์ดได้รับการอนุมัติมานาน ผ่านการผลักดันหลายยุค ถึงแม้ว่าโครงการโดยภาพใหญ่อยู่ในช่วงชะลออีกครั้ง แต่โครงสร้างพื้นฐานบางส่วนก็มีการก่อสร้างล่วงหน้าไปแล้ว ตลอดจนมีโครงการย่อยจำนวนหนึ่งที่ยังคงได้รับการผลักดันอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญ ๆ และที่มีความเคลื่อนไหวในปัจจุบันมีดังนี้

2.1 โครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษเชื่อมตะวันออกและตะวันตก (East - West Motorway)

ทางหลวงพิเศษหรือที่ชาวบ้านในพื้นที่สองฝั่งถนนเรียกว่า “ถนนเซาเทิร์น” เป็นทางหลวงขนาดใหญ่ที่สร้างทอดยาวเชื่อมระหว่างอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่กับอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นระยะทางประมาณ 120 กิโลเมตร ลักษณะพิเศษของถนนเส้นนี้คือมีการเว้นเกาะกลางไว้กว้างประมาณ 15 - 18 เมตร ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบของแลนด์บริดจ์ที่กำหนดในแผนเซาเทิร์นซีบอร์ด นั่นคือพื้นที่เกาะกลางจะเป็นแนวท่อก๊าซและท่อน้ำมัน

เส้นทางดังกล่าวคือช่วงตอนกลางหรือช่วงในแผ่นดินของเส้นทางทั้งหมดประมาณ 230 กิโลเมตร แต่การเชื่อมต่อเส้นทางช่วงหัวท้ายย่อมขึ้นกับตำแหน่งการพัฒนาท่าเทียบเรือหรือท่าจอดเรือของทั้ง 2 ฝั่งเป็นสำคัญ

2.2 การพัฒนาในพื้นที่อันดามัน

ขณะที่การพัฒนาด้านพลังงานและอุตสาหกรรมที่เป็นแกนหลักของโครงการถูกเร่งรัดและถูกชะลอไปหลายระลอก แต่การพัฒนาในพื้นที่อันดามันที่เป็นเพียงส่วนประกอบของแผนเซาเทิร์นซีบอร์ดนั้นกลับมีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้สืบเนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติในการประชุมเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2539 เห็นชอบกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดภูเก็ต ตามมติของคณะกรรมการนโยบายการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น โดยได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประสานงานในการจัดทำแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาในชั้นรายละเอียด โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาจังหวัดภูเก็ตให้เป็นเมืองระดับนานาชาติ

มติดังกล่าวทำให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการภูเก็ตเมืองนานาชาติขึ้นมา โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่ประสานและสนับสนุนกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการมาตั้งแต่ต้น ซึ่งเริ่มขึ้นอย่างเป็นขั้นเป็นตอนตั้งแต่ปลายปี 2540 จนลุล่วงแล้วเสร็จในปี 2542 เป็นแผนปฏิบัติการภูเก็ตเมืองนานาชาติฉบับสมบูรณ์ จากนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในภาคใต้จึงได้ผลักดันให้รัฐบาลเร่งพัฒนาการท่องเที่ยวใน 3 จังหวัดฝั่งอันดามัน คือ ภูเก็ต กระบี่ และพังงา นับตั้งแต่ปี 2542

ในปีต่อมา คณะรัฐมนตรีก็ได้อนุมัติให้พัฒนาภูเก็ตเป็นเมืองนานาชาติ ภายใต้โครงการ ‘**The Greater Phuket Digital Paradise Project**’ (PHD) เน้นการลงทุนด้านซอฟต์แวร์และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ เพิ่มเติมจากการท่องเที่ยว

จากนั้นยังมีการผลักดันให้จังหวัดภูเก็ตและจังหวัดชายฝั่งอันดามันเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเล ภายใต้ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ 7 ประเทศ ประกอบด้วย บังคลาเทศ อินเดีย พม่า ศรีลังกา ไทย เนปาล และภูฐาน (BIMST – EC)

และในปี 2546 คณะรัฐมนตรียังมีมติอนุมัติให้พัฒนาขีดความสามารถของภูเก็ตในด้านการท่องเที่ยวและบริการนานาชาติ โดยมีโครงการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการเจริญเติบโตและการพัฒนาในอนาคต ได้แก่ การก่อสร้างศูนย์การประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ การส่งเสริมให้ภูเก็ตเป็นศูนย์บริการสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การพัฒนาให้เป็นไอซีที ซิตี้ การส่งเสริมธุรกิจมารีน่าและเรือยอร์ช และการพัฒนาให้เป็นช้อปปิ้งพาราไดซ์ รวมถึงการจัดตั้งภูเก็ตเป็นเมืองปลอดภาษี เป็นต้น

ในส่วนการจัดเตรียมพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานนั้น พบว่ามีการถมทะเลเพื่อสร้างพื้นที่เพิ่มเติมในบริเวณอ่าวภูเก็ต ตามแนวคิดของกรมการผังเมืองที่เสนอวิธี “พัฒนาอ่าวภูเก็ต” ด้วยการขุดลอกคลองหน้าอ่าวทุ่งคา แล้วนำดินทรายมาถมพื้นที่เพื่อใช้เป็นที่ดินสำหรับพัฒนาเป็นศูนย์ราชการ ศูนย์การค้า และพาณิชยกรรม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อาคารที่อยู่อาศัย และคลังสินค้า บริษัทที่ปรึกษาได้เสนอให้สร้างพื้นที่ถมทะเลเพิ่มขึ้นราว 2,700 ไร่ หรือสร้างเขื่อนกันแทนการถมทะเล โดยยังคงเน้นการพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและพาณิชยกรรม นอกจากนี้มีการดำเนินการสร้างอ่างเก็บน้ำบางเหนียวดำเพื่อกักเก็บน้ำสำหรับรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจและตัวเมืองด้วย

2.3 โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองกลาย

โครงการเขื่อนคลองกลายกำหนดสร้างในพื้นที่ภายใต้การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรุงชิง กิ่งอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อรองรับการพัฒนาเขาทีร์นชีบอร์คที่มีด้วยกันหลายโครงการ

โครงการนี้ดำเนินการ โดยกรมชลประทาน กำหนดปริมาณน้ำกักเก็บที่ 62.4 ล้านลูกบาศก์เมตร ครอบคลุมพื้นที่ 1,750 ไร่ มูลค่าการก่อสร้างประมาณ 8,000 ล้านบาท ผลจากการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม พบว่า โครงการอาจส่งผลกระทบต่อการใช้น้ำเพื่อการเกษตรของชาวบ้านใน 6 ตำบล จนอาจจะเกิดปัญหาการแย่งชิงการใช้น้ำได้ แต่ได้จัดลำดับความสำคัญของการจัดการน้ำในช่วงหน้าแล้งให้เกษตรกรก่อน ส่วนเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอ่างเก็บน้ำคลองกลาย เช่น เล่นเรือแคนู ล่องแก่ง ถ้ามีระบบการจัดการที่ดีก็จะมี ปัญหาต่อคุณภาพน้ำและระบบนิเวศ ในด้านสังคม-เศรษฐกิจ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ที่คุ้นเคย และความเสียหายต่อที่อยู่อาศัยและพืชผลการเกษตร จึงจำเป็นต้องจ่ายค่าชดเชยในอัตราที่ชาวบ้านยอมรับได้ นอกจากนี้จะกระทบถิ่นที่อยู่อาศัยและระบบนิเวศสัตว์ป่า แต่สัตว์ป่าจะสามารถปรับตัวหรืออพยพไปอยู่อาศัย ในเขตอุทยานแห่งชาติเขานันได้ สำหรับหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ที่สำคัญในบริเวณพื้นที่ อ่างเก็บน้ำคลองกลายนั้นไม่ปรากฏ

อย่างไรก็ดี เทียบกับข้อมูลของกลุ่มอนุรักษ์ต้นน้ำคลองกลาย มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าฯ ที่เรียกร้องให้ รัฐทบทวนวิธีการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า กลับมีข้อสรุปว่า การจัดการน้ำของรัฐไม่เป็นธรรม กล่าวคือ เหตุผลที่แท้จริงของการสร้างเขื่อนก็เพื่อส่งน้ำไปให้นักอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นไปตามแผนพัฒนา อุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลภาคใต้ หรือโครงการเขาทีร์นชีบอร์ค ในขณะที่ชาวบ้านกรุงชิงตั้งอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำ คลองกลายมาเป็นเวลาช้านาน เคยเป็นแหล่งชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นสมบัติล้ำค่า เช่น การขุดพบ หม้อสามขา ขวานหิน และเครื่องใช้อื่นๆ ตามถ้ำ โดยกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเอาไว้ ที่สำคัญ พื้นที่ดังกล่าว มีสภาพเป็นป่าสมบูรณ์ที่ชาวบ้านร่วมดูแลรักษาไว้ เป็นแหล่งกำเนิดของสายน้ำที่สำคัญหลายสายที่หล่อเลี้ยง ชีวิตชาวนครศรีธรรมราชมานับนาน แต่เมื่อไรที่มีเขื่อนเกิดขึ้น นั่นหมายถึง พวกเขาจะต้องอพยพออกไป

อย่างไรก็ดี ในขณะนี้รัฐบาลมีนโยบายให้ชะลอโครงการนี้ไว้ โดยเหตุผลที่สำคัญนอกเหนือไปจาก การคัดค้านจากชุมชนต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบแล้ว อีกสาเหตุสำคัญคือความล่าช้าจนถึงขั้นไม่แน่นอนในการ ดำเนินโครงการเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน

2.4 ทำเรือเอกประสงค์สุราษฎร์ธานี

ถึงแม้ว่าโครงการเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงานยังไม่มีมติชัดเจนเรื่องการลงทุน แต่กรมขนส่งทาง น้ำและพาณิชยนาวีได้พยายามเร่งรัดการดำเนินโครงการก่อสร้างท่าเรือเอกประสงค์ที่สุราษฎร์ธานีด้วยการ ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาให้ทำการศึกษาความเหมาะสมและสำรวจออกแบบรายละเอียดโครงการก่อสร้างท่าเรือ เอกประสงค์ระยะที่ 2 เพื่อขยายพื้นที่รองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยวชายฝั่งอ่าวไทยกับเกาะสมุย และ รองรับบริการขนส่งสินค้าชายฝั่งกับท่าเรือแห่งอื่นในทะเลอ่าวไทย โดยเฉพาะท่าเรือด้านชายฝั่งทะเลตะวันออก อีกทั้งท่าเรือแห่งนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งในโครงการเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน เพื่อรองรับบริการขนส่งสินค้าด้วย

การศึกษาออกแบบกำหนดใช้เวลา 17 เดือน ตั้งแต่สิงหาคม 2547 – ธันวาคม 2548 โดยใช้ งบประมาณ 11 ล้านบาท เป็นการศึกษาความเหมาะสมทั้งด้านวิศวกรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม สำหรับ พื้นที่ศึกษาครอบคลุม 1) บริเวณแหลมทวด ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) บริเวณอ่าว นางกำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี 3) บริเวณอ่าวท้องเกา ตำบลท้องเนียน อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช 4) บริเวณบ้านบางปอ ตำบลทุ่งไเส อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

สถานการณ์ในพื้นที่และการรับรู้ของประชาชน

ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในนามแผนเขาเทรินชีบอร์คหรือเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายก็ไม่ได้มีส่วนร่วมหรือแม้แต่รับทราบเกี่ยวกับแผนและโครงการต่าง ๆ มากนัก

โครงการที่เป็นองค์ประกอบของแผนหลายโครงการ ทั้งที่ดำเนินการแล้วและที่มีการผลักดัน ถูกนำเสนออย่างเป็นเอกเทศ แยกส่วนออกไป และบางกรณีใช้วิธีคัดทอนทยอยทำ หลบเลี่ยงการระบุวัตถุประสงค์ที่แท้จริง

เห็นได้ชัดจากกรณีการก่อสร้างทางหลวงพิเศษเชื่อมตะวันออกและตะวันตก หรือเส้นทางแลนด์บริดจ์ ซึ่งชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณ 2 ข้างถนนดังกล่าวเล่าว่า แม้เคยได้รับแจ้งจากทางราชการเกี่ยวกับการตัดถนนมานานหลายปี ตั้งแต่สมัยของนายกรัฐมนตรีชาติชาย ชุณหะวัณ แต่ก็ไม่ได้คิดมาก่อนว่าถนนจะกว้างและใหญ่โตอย่างที่สร้างขึ้นมา ตลอดจนไม่ทราบถึงสาเหตุที่เวนพื้นที่ช่วงเกาะกลางเอาไว้กว้างมาก

ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องขายที่ดินไปในราคาถูกให้กับนายหน้าที่ดิน ปัจจุบันบางรายยังมีคดีฟ้องร้องเนื่องจากนายหน้าไม่ยอมจ่ายเงินตามสัญญา นอกจากนี้ถนนที่สร้างขึ้นมาก็ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนหลายอย่าง เช่น ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมที่ดินการเกษตร การเดินทางไปมาหาสู่กันในหมู่บ้านที่น้ำนองและเพื่อนบ้านทำได้ลำบากมากขึ้น เป็นต้น

ส่วนการพัฒนาพื้นที่บริเวณปลายเส้นทางของทั้ง 2 ฝั่ง แม้ในทางนโยบายมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งที่ตั้งมาหลายครั้ง แต่ก็ไม่ได้ส่งผลให้เกิดความสับสนในระดับพื้นที่มากนัก เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่หรือชาวบ้านทั่วไปนั้นยังไม่ทราบข้อมูล ส่วนน้อยที่พอทราบข่าวก็ไม่ชัดเจนในแบบแผนการพัฒนา ทราบเพียงระดับรูปธรรมบางโครงการ ไม่ครบทุกส่วน ประเด็นเรื่องผลกระทบยังห่างไกลเกินอยู่ในความสนใจ ขณะที่มุมมองประโยชน์ที่มีการมองกันอยู่ที่เรื่องของการสร้างงานเท่านั้น

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งไส อำเภอลือชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้สัมภาษณ์ที่มวิชัยเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2547 ระบุว่า ชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีโครงการ เนื่องจากเชื่อว่าจะทำให้มีงานทำ ส่วนเรื่องการเวนคืนที่ดิน หากเกิดขึ้นก็อาจจะไม่มีคนคัดค้าน เนื่องจากมีชาวบ้านจำนวนหนึ่งอพยพไปสร้างสวนที่อำเภออื่นกันแล้ว แต่จากการสอบถามชาวบ้านตำบลทุ่งไสที่ถูกกำหนดเป็นจุดก่อสร้างท่าเทียบเรือ (บริเวณหมู่ 8 ตำบลทุ่งไส) โดยตรง พบว่า ชาวบ้านยังไม่รู้ว่าโครงการเป็นอย่างไรและจะสร้างเมื่อไร แต่สงสัยว่าหากเกิดโครงการขึ้นมาพวกเขาจะได้อะไรบ้าง ส่วนเหตุผลที่มีการอพยพไปทำสวนที่อำเภออื่นเนื่องจากเมื่อมีข่าวว่าจะมีการก่อสร้างโครงการตั้งแต่สมัยของนายกรัฐมนตรีชาติชาย ทำให้มีนายหน้าเข้ามากว้านซื้อที่ดินมาก และชาวบ้านถูกหว่านล้อมว่าหากไม่ขายที่ดิน อีกไม่นานพื้นที่บริเวณนี้จะถูกเวนคืนในราคาถูก

ส่วนทางฝั่งอันดามัน เนื่องจากมีการไม่ชัดเจนและมีการเปลี่ยนแปลงหลายระลอกยิ่งกว่า ทำให้ชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ที่ถูกระบุเป็นเป้าหมายไม่มีความตื่นตัว กระทั่งเมื่อมีการจุดพลุโครงการเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงานและกำหนดชัดเจนว่าจะเลือกบริเวณชายฝั่งทะเลของอำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ทางกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดพังงาจึงติดตามศึกษาข้อมูลและดำเนินการเผยแพร่รายละเอียด

ของแผนการพัฒนา เพื่อให้คนท้องถิ่นตามทันต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้น แต่กิจกรรมดังกล่าวต้องยุติลงโดยปริยายเมื่อเกิดอุบัติเหตุคลื่นยักษ์ ซึ่งกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต่างได้รับผลกระทบอย่างหนัก

แต่สำหรับโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมสุราษฎร์ธานีและโครงการก่อสร้างเขื่อนคลองกลายพบว่ามีกระแสการต่อต้านเด่นชัด ในกรณีของนิคมฯ สุราษฎร์ฯ นั้นแม้รัฐบาลบริหาร ศิลปอาชาจะอนุมัติงบประมาณแล้วตั้งแต่ช่วงต้นปี 2539 แต่ด้วยเสียงคัดค้านแข็งขัน รัฐบาลสมัยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธจึงต้องสั่งชะลอไว้ และถึงแม้ในช่วง 3 - 4 ปีให้หลังจะมีความพยายามผลักดันขึ้นอีก แต่ยังคงไม่มีความคืบหน้าในปัจจุบัน

ทางด้านโครงการเขื่อนคลองกลาย หลังจากกรมชลประทานจัดเวทีชี้แจงรายละเอียดในพื้นที่เมื่อช่วงปลายปี 2542 และ 2543 การคัดค้านก็เกิดขึ้นและยังคงดำรงอยู่จนปัจจุบัน ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายให้ชะลอโครงการไว้ก่อนก็ตาม

สำหรับเหตุผลหลัก ๆ ที่ชาวบ้านในพื้นที่ไม่เห็นด้วยกับการก่อสร้างแห่งนี้ได้แก่

- ไม่ต้องการให้มีการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า เพราะพื้นที่ก่อสร้างโครงการเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์มาก และมีพื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ
- ไม่มีความมั่นใจเรื่องค่าชดเชย เนื่องจากทางการไม่เคยระบุค่าชดเชยที่ชัดเจน ทั้งที่มีชาวบ้านบางส่วนต้องถูกอพยพเพราะพื้นที่ของโครงการครอบคลุมถึงเขตชุมชน
- ต้องการอนุรักษ์วัดอุโบสถอายุกว่าพันปีที่มีการขุดค้นพบ

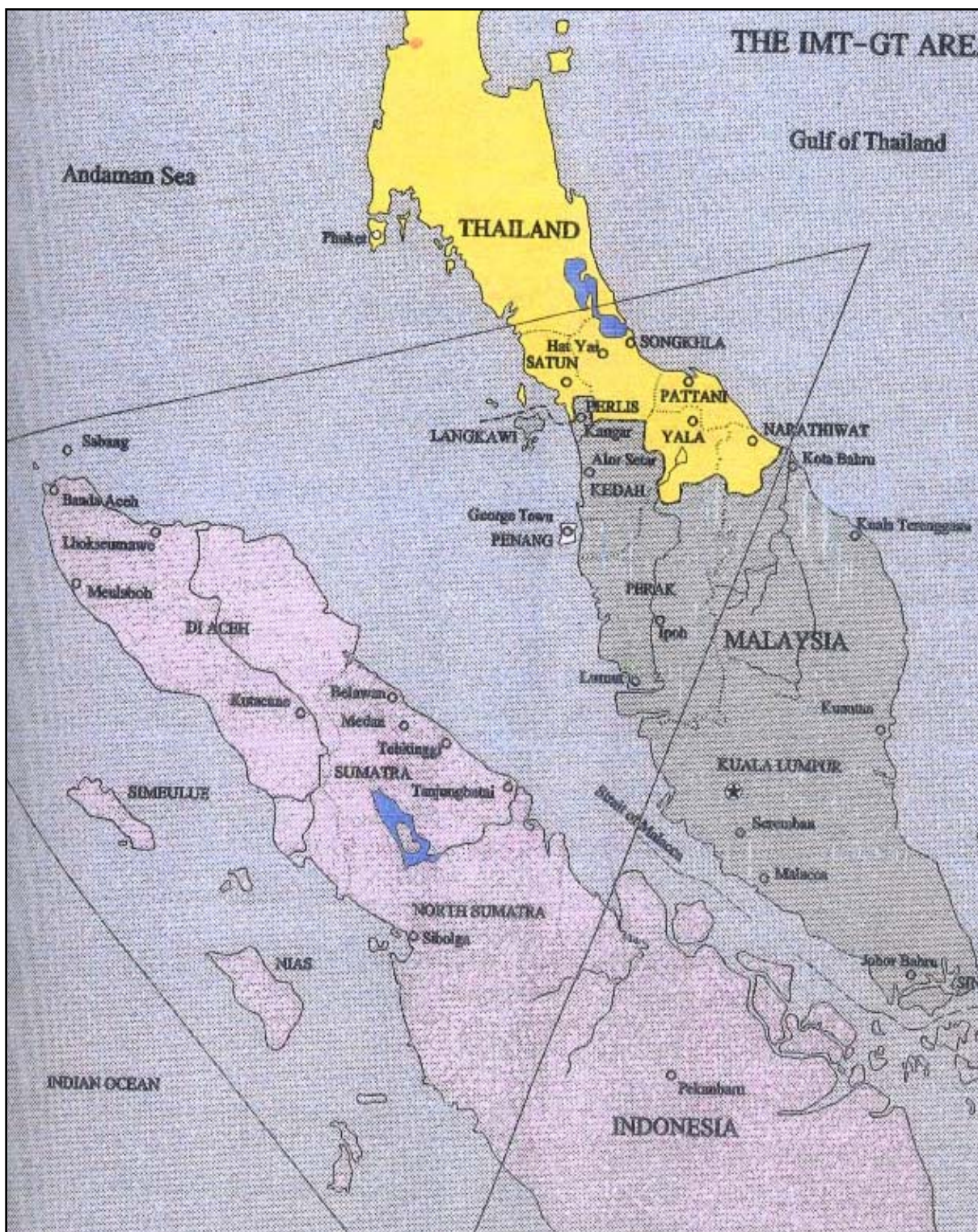
อย่างไรก็ดี หากการพัฒนาเขาเทรินชีบอร์คหรือเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงานเป็นจริงแล้ว การพัฒนาแหล่งน้ำก็เป็นเรื่องยากจะหลีกเลี่ยง ทั้งนี้จากที่บริษัทที่ปรึกษาของกรมชลประทานวางแผนไว้ พื้นที่เป้าหมายการสร้างอ่างเก็บน้ำรองรับเขาเทรินชีบอร์ค นอกเหนือจากอ่างฯ คลองกลายแล้ว ยังมีอ่างฯ ท่าทอน อ่างอิศชล อ่างฯ คลองกระเดาะ อ่างกอกาญจนดิษฐ์ เขื่อนน้ำหัก อ่างกาศิริรัตนนิคม อ่างฯ คลองลำรุใหญ่ อ่างกาท้ายเหมือง อ่างคลองนาแฝก อ่างกาท้ายเหมือง และอ่างคลองหินขาว จังหวัดภูเก็ต เหล่านี้คือโครงการที่มีศักยภาพก่อความขัดแย้งทั้งสิ้น

ยิ่งไปกว่านั้น ตามรูปแบบการพัฒนาโครงการนี้จะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมสำคัญหลายประการ เฉพาะปัญหาเรื่องน้ำมันรั่วไหลจากส่วนของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานก็นับเป็นเรื่องใหญ่แล้ว ยังไม่ต้องกล่าวถึงมลพิษที่จะติดตามมา ซึ่งนอกจากจะเป็นปัญหาโดยตัวเอง ยังจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน และสามารถก่อให้เกิดปัญหาเชิงสังคมติดตามมาอย่างกว้างขวางและรุนแรงด้วย

แหล่งข้อมูล

- กรุงเทพธุรกิจ 14 กุมภาพันธ์ 2548
- กรุงเทพธุรกิจ 16 กรกฎาคม 2547
- กลุ่มศึกษาและรณรงค์มลภาวะอุตสาหกรรม, “โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้” ปาริชาติ ศิวะรักษ์ บรรณาธิการ, แผนภูมิภาคกับสุขภาพคนไทยวันนี้, สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, สิงหาคม 2545; น. 27 – 31
- กลุ่มศึกษาและรณรงค์มลภาวะอุตสาหกรรม, การสำรวจพื้นที่จังหวัดชุมพร กระบี่ พังงา และ นครศรีธรรมราช, เมษายน 2547
- ไทยโพสต์ วันที่ 9 พฤษภาคม 2547
- ไทยโพสต์ 18 เมษายน 2548
- บางกอกโพสต์ 17 กรกฎาคม 2547
- ผู้จัดการรายวัน 16 กรกฎาคม 2547
- ผู้จัดการรายวัน 17-18 กรกฎาคม 2547
- ผู้จัดการรายวัน 18 เมษายน 2548
- ผู้จัดการรายวัน 3 พฤษภาคม 2547
- ผู้จัดการรายวัน 3 พฤษภาคม 2548
- ผู้จัดการรายวัน, กรมขนส่งทางน้ำคึก 11 ล้านจ้งศึกษา สร้างท่าเรืออเนกประสงค์ภาคใต้, 25 ตุลาคม 2547;
- น. 11
- ผู้จัดการรายวัน, จีนผ่านแลนด์บริดจ์ไทยไม่คุ้ม, 15 กรกฎาคม 2547; น. 13
- ผู้จัดการรายวัน, ประชุมสุดยอด BIMST – EC อีกก้าวเศรษฐกิจไทยในเอเชีย, 2 สิงหาคม 2547; น. 23
- โพสต์ทูเดย์ 21 มิถุนายน 2548
- โพสต์ทูเดย์, รอคำตอบจีน – เกาหลีสร้างแลนด์บริดจ์, 8 มกราคม 2548, น. B3
- มติชนรายวัน 12 พฤษภาคม 2547
- มติชนรายวัน 18 เมษายน 2548
- มติชนรายวัน 21 มิถุนายน 2548
- มติชนรายวัน 28 พฤษภาคม 2547
- มติชนรายวัน 4 ตุลาคม 2546
- วลัยพร मुखสุวรรณ, การพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของไทย, เอกสารสังเคราะห์, สิงหาคม 2547
- สำนักงานคณะกรรมการประสานการพัฒนายุทธศาสตร์ศูนย์กลางพลังงานในภูมิภาค (สนพก.) กระทรวงพลังงาน, โครงการพัฒนาศูนย์กลางพลังงานในภูมิภาค Strategic Energy Landbridge, มิถุนายน 2547
- สุกรานต์ ไรจน์ไพรวงศ์, บรรณาธิการ. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2540 – 2541, มูลนิธิโลกสีเขียว, 2542; น. 259 – 260, 264 – 266
- สุกรานต์ ไรจน์ไพรวงศ์, บรรณาธิการ. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2542 – 2543, มูลนิธิโลกสีเขียว, 2544; น. 295
- สุกรานต์ ไรจน์ไพรวงศ์, บรรณาธิการ. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2544 – 2545, มูลนิธิโลกสีเขียว, 2546; น. 288

พื้นที่สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ อินโดนีเซีย – มาเลเซีย - ไทย

ที่มา : สำนักพัฒนาพื้นที่เฉพาะ, สำนักพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและพื้นที่ชายแดน
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรกฎาคม 2544

4. แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย

เขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย (Indonesia – Malaysia – Thailand Growth Triangle : IMT – GT) หรือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ จัดเป็นกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเชิงยุทธศาสตร์ที่ต้องการให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นการดำเนินการทางนโยบายเศรษฐกิจระดับภูมิภาคในมิติที่ครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ด้านการพัฒนาและการประสานประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายเป็นความริเริ่มของ ดร. มหาเธร์ โมฮัมหมัด อดีตรัฐมนตรีของมาเลเซีย ซึ่งต้องการหาแนวทางยุติข้อขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่าง 3 ประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน เพื่อนำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างอำนาจการต่อรองร่วมกัน บนพื้นฐานของการเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก

การพัฒนานี้เริ่มขึ้นเมื่อต้นปี 2536 โดย ดร. มหาเธร์ โมฮัมหมัดได้หยิบยกประเด็นเรื่องความร่วมมือระหว่าง 2 ประเทศของมาเลเซียและไทยขึ้นมาหารือกับนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ระหว่างที่เดินทางไปเยือนมาเลเซียช่วงนั้นใน 2 เรื่องสำคัญ คือ

- 1) การพัฒนาพื้นที่ชายแดน 3 ประเทศร่วมกัน ซึ่งต่อมาพัฒนามาเป็นความร่วมมือภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย จนถึงปัจจุบัน
- 2) การจัดการก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยบนบริเวณพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล ซึ่งเป็นพื้นที่พัฒนาร่วมไทย – มาเลเซีย (Malaysia – Thailand Joint Development Area : JDA)

พื้นที่การพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย

พื้นที่ของทั้ง 3 ประเทศที่เห็นชอบร่วมกันในครั้งแรกว่าให้อยู่ในโครงการ IMT – GT ประกอบด้วยพื้นที่

- 1) พื้นที่ภาคเหนือของเกาะสุมาตรา ได้แก่ แคว้นอาจะห์ จังหวัดสุมาตราเหนือของอินโดนีเซีย และจังหวัดเรียว
- 2) พื้นที่ 4 รัฐทางตะวันตกเฉียงเหนือของมาเลเซีย ได้แก่ เคาห์ เปรัก ปีนัง และเปอร์ลิส
- 3) พื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ได้แก่ สงขลา ปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล

นอกจากนี้ ในการประชุมไตรภาคีระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโส ครั้งที่ 11 ระหว่างวันที่ 23 – 26 สิงหาคม 2547 ที่จังหวัดปัตตานี ที่ประชุมได้รับรองการเพิ่มจังหวัดและรัฐสมาชิกใหม่ใน IMT – GT ดังนี้

- ประเทศอินโดนีเซีย เพิ่มจังหวัดลัมปุง บังกาบดุง และเกาะปูลาวนเรียว (Lampung, Bangka Belitung and Kepulauan Riau)
- ประเทศมาเลเซีย เพิ่มรัฐกลันตัน (Kelantan)
- ประเทศไทย เพิ่มจังหวัดตรัง พัทลุง และนครศรีธรรมราช ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรของ ไทย ณ จังหวัดตรัง ได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2547

ในการประชุมคราวเดียวกันนี้ ทางสหภาพพม่ายังได้แสดงความสนใจเข้าร่วมเป็นภาคีใน IMT – GT +1 Concept ซึ่งที่ประชุมตกลงจะพิจารณาความเหมาะสมและรายละเอียดในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ขณะเดียวกันที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องการรวม Melaka เข้าเป็นสมาชิก IMT – GT ด้วย

พื้นที่ในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย (สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ) ส่วนของไทย

ประกอบด้วย 7 จังหวัด คือ สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี นราธิวาส นครศรีธรรมราช พัทลุง และ ตรัง มีพื้นที่ประมาณ 39,300 ตารางกิโลเมตร ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตร ผลผลิตสำคัญ ได้แก่ ข้าว ยางพารา น้ำมันปาล์ม มีแรงงานประมาณ 1.5 ล้านคน และบางส่วนเคลื่อนย้ายไปทำงานในมาเลเซีย เมืองสำคัญประกอบด้วย

- 1) หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการของภาคใต้ตอนล่าง
- 2) สงขลา เป็นศูนย์ราชการ
- 3) ยะลา เป็นเมืองชายแดนสำคัญติดต่อกับมาเลเซียที่อำเภอเบตง
- 4) นราธิวาส เป็นเมืองชายแดนติดต่อกับมาเลเซียที่สุไหงโกลลก
- 5) สตูล เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญ เช่น เกาะตะรุเตา
- 6) ปัตตานี เป็นเมืองที่มีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารฮาลาล
- 7) นครศรีธรรมราช เป็นแหล่งผลิตสินค้าอาหารทะเล
- 8) ตรัง เชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับมาเลเซียและอินโดนีเซีย และ
- 9) พัทลุง เป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตร

รัฐบาลของทั้งสามประเทศต้องการกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ในลักษณะของการร่วมมือและประสานประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการผลิตของแต่ละประเทศมีความได้เปรียบ โดยให้ภาคเอกชนของทั้ง 3 ประเทศเป็นผู้นำในการค้าการลงทุน ส่วนภาครัฐสนับสนุนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ขจัดอุปสรรคในการผ่านแดนและมาตรการกีดกันทางการค้า เพื่อเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เสริมสร้างความร่วมมือด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีเฉพาะด้าน พัฒนาความเชื่อมโยงการท่องเที่ยว การสื่อสารในพื้นที่

ในส่วนของไทย มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนภาคใต้สู่นานาชาติ โดยเฉพาะการค้าการลงทุนกับเกาะสุมาตราให้เพิ่มมากขึ้น และเพิ่มการจ้างงานในท้องถิ่น หรือการเข้าไปทำงานในมาเลเซีย อย่างถูกระบบ เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น

โครงการสะพานเศรษฐกิจปีนัง – สงขลา กระดูกสันหลัง IMT – GT

ในการประชุมไตรภาคีระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโส ตามแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย ครั้งที่ 5 ระหว่างวันที่ 19 – 22 ธันวาคม 2538 ที่สุโขทัย จังหวัด นราธิวาส ภาคเอกชนของมาเลเซียได้เสนอโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจปีนัง – สงขลา หรือสะพานเศรษฐกิจ ปีนัง – สงขลา เข้าสู่ที่ประชุม โดยมีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ 1) ท่อน้ำมัน 2) ท่อก๊าซ 3) การเชื่อมโยงทางถนน (มอเตอร์เวย์ท่าเรือสงขลา – ท่าเรือปีนัง) และ 4) การเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟ (รถไฟรางคู่สงขลา – ปีนัง)

อย่างไรก็ดี ไทยมีข้อสงวนเกี่ยวกับการพัฒนาท่อน้ำมัน เนื่องจากเกรงจะมีผลกระทบกับโครงการ พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้ หรือเซาเทิร์นซีบอร์ด แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ทางมาเลเซียยังคงพยายามผลักดัน โครงการนี้อยู่เป็นระยะ โดยเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2541 รัฐบาลมาเลเซียได้อนุมัติโครงการท่อน้ำมันระหว่าง อำเภอสาบายบุรี จังหวัดปัตตานี – Yan, Kedah ของมาเลเซีย ภายใต้การร่วมทุนระหว่างบริษัทศรีอุทองของไทย กับบริษัท East West Bridge Corporation Sdn Bhd / Consortium โดยรัฐบาลไทยรับทราบเรื่องนี้เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2541

จากนั้น มีการจัดตั้งธุรกิจนำร่องดำเนินโครงการร่วมทุนระหว่างเอกชนของมาเลเซียกับญี่ปุ่น โดย บริษัทเปโตรนาสให้การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี และขอสนับสนุนด้านการเงินจากกองทุนความร่วมมือทาง เศรษฐกิจโพ้นทะเลแห่งประเทศญี่ปุ่น หรือ OECF (Overseas Economic Cooperation Fund)

ในภาพใหญ่ สะพานเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงหลังจากที่ไทยได้เสนอปรับแนวทางความร่วมมือ ภายหลังจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ ในการประชุมไตรภาคีครั้งที่ 8 ระหว่างวันที่ 1 – 3 มีนาคม 2543 ที่จังหวัด สงขลา ด้วยการปรับโครงสร้างการพัฒนาในอนุภูมิภาคในรูปของแกนหรือแนวเขตหลักการพัฒนา Seamless Songkhla – Penang – Belawan Genome Development Corridor พร้อมกับเสนอการรุกทางยุทธศาสตร์เพื่อ เร่งรัดการพัฒนาอนุภูมิภาค ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับพื้นที่แนวเขตพัฒนาหลัก สงขลา – ปีนัง – เบลาวัน ทั้งด้านการคมนาคมขนส่งและพลังงาน เน้นให้ความสำคัญกับพื้นที่พัฒนาหลักก่อน ด้วยการมุ่ง พัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และร่วมกำหนดมาตรการดึงดูดผู้ลงทุนที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของ องค์การการค้าโลก หรือ WTO

ที่ประชุมไตรภาคี ครั้งที่ 8 จึงได้จัดตั้ง “คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อจัดทำแนวทางใหม่การพัฒนาเขต เศรษฐกิจสามฝ่าย” ขึ้นมาช่วยจัดทำรายละเอียด “โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายภายหลังจากวิกฤตการณ์ใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: แนวยุทธศาสตร์เพื่อปรับรูปใหม่ภูมิภาค” สำหรับนำเสนอต่อที่ประชุมไตรภาคีครั้งที่ 9 ระหว่างวันที่ 7 – 9 มิถุนายน 2544 ที่เมืองเมดาน อินโดนีเซีย

คณะทำงานเฉพาะกิจดังกล่าวได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา 6 รูปแบบ ได้แก่

- 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสะพานเศรษฐกิจ มาเลเซียเป็นประเทศนำ
- 2) การพัฒนาจุดแรกเริ่ม ได้แก่ ตลาดกลางร่วมชายแดน มาเลเซียเป็นประเทศนำ
- 3) การดำเนินการตลาดเสรี ได้แก่ เขตพิเศษโทรคมนาคม ไทยเป็นประเทศนำ
- 4) การพัฒนาในรายสาขา ได้แก่ การท่องเที่ยว ไทยเป็นประเทศนำ
- 5) การพัฒนาแนวระนาบข้ามสาขา ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อินโดนีเซียเป็นประเทศนำ

- 6) การพัฒนาพื้นที่ต่อเนื่องแนวเขตการพัฒนาหลัก ได้แก่ พื้นที่อันภายใต้เขตเศรษฐกิจสามฝ่าย ซึ่งเป็นแนวต่อเนื่องจากเขตพัฒนาหลัก อินโดนีเซียเป็นประเทศนำ

พร้อมกันนี้ คณะทำงานเฉพาะกิจยังได้ขยายแนวเขตเศรษฐกิจต่อเนื่อง หรือสะพานเศรษฐกิจออกไป เป็น “เขตเศรษฐกิจต่อเนื่องสงขลา – ปีนัง – เมดาน” (Seamless Songkhla – Penang – Medan Economic Corridor) หรือ “สะพานเศรษฐกิจสงขลา – ปีนัง – เมดาน” และมีการเพิ่มเติมองค์ประกอบในส่วนของการเชื่อมโยงทางทะเลและสายส่งไฟฟ้า เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเต็มระบบจากสงขลาสู่ปีนังและเมดาน รวมเป็นทั้งหมด 6 องค์ประกอบ

สะพานเศรษฐกิจสงขลา – ปีนัง – เมดาน จัดเป็นโครงสร้างพื้นฐานหลักและเป็นแกนกลางของแนวเขตเศรษฐกิจที่จะก่อให้เกิดเศรษฐกิจอื่นตามมาอีกมาก เป็นที่คาดหมายว่า ทุกจังหวัดและรัฐในอนุภูมิภาคจะเชื่อมโยงทางกายภาพเข้าสู่สะพานเศรษฐกิจนี้ในอนาคต

สำหรับโครงการภายใต้สะพานเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 3 กลุ่มโครงการ ดังนี้

- **กลุ่มที่ 1** โครงการที่สนับสนุนโครงการแกนกลาง เช่น เส้นทางลำเลียงสินค้า ท่าเรือ คลังสินค้า และบริการ CIQ
- **กลุ่มที่ 2** โครงการที่ได้ประโยชน์สนับสนุนจากโครงการสะพานเศรษฐกิจสงขลา – ปีนัง – เมดาน ได้แก่ ศูนย์กระจายสินค้า บริการซักลาก การท่องเที่ยว
- **กลุ่มที่ 3** โครงการที่ก่อให้เกิดหรือมีความใกล้ชิดกับโครงการสะพานเศรษฐกิจสงขลา – ปีนัง – เมดาน ได้แก่ อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันและแยกก๊าซธรรมชาติ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์และพลังงาน ประกอบไปด้วย 2 แผนงาน คือ 1) แผนการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรม และ 2) แผนการจัดตั้งกิจการร่วมผลิตร่วมลงทุนโดยได้รับการสนับสนุนด้วยมาตรการพิเศษ

ภาพรวมการดำเนินงานที่ผ่านมา

ภาครัฐและภาคเอกชนของทั้งสามประเทศได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาความร่วมมือของทั้งสามฝ่ายมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการประชุมไตรภาคีระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสมาแล้ว 11 ครั้ง และมีการประชุมสภาธุรกิจสามฝ่ายรวมแล้ว 15 ครั้ง ผลการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

1. ช่วงปี 2536 – 2537 : วางแนวคิดและศึกษาจัดทำกรอบการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย โดยได้รับการสนับสนุนการศึกษาจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) เพื่อใช้เป็นกรอบหลักในการพัฒนาความร่วมมือเศรษฐกิจสามฝ่าย

ทั้งนี้คณะรัฐมนตรีไทยมีมติเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2536 มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช) หรือสภาพัฒน์จัดทำ “แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้” พร้อมทั้งจัดทำผลการศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้นสำหรับโครงการที่มีลำดับความสำคัญสูง เพื่อใช้เป็นกรอบการพัฒนาอนุภูมิภาคนี้ในช่วงระยะเวลา 10 ปีข้างหน้า เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย

แผนแม่บทดังกล่าวศึกษาแล้วเสร็จและประกาศใช้แล้วเมื่อปี 2540

2. ช่วงปี 2538 – 2543 : ดำเนินงานตามกรอบความร่วมมือ ส่งผลให้ปริมาณและมูลค่าการค้าในพื้นที่ IMT – GT ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงระหว่างปี 2538 – 2543 มีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้น 4 – 6 เท่า มีการเปิดเสรีการบินระหว่างกันในพื้นที่ ขยายเวลาเปิดด่านชายแดน ตลอดจนปรับปรุงกฎระเบียบการอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างกัน

3. ช่วงปี 2544 – ปัจจุบัน : ปรับแนวทางความร่วมมือใหม่ เน้นการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะความร่วมมือตามแผนงาน หรือโครงการที่ภาคเอกชนสนใจอย่างแท้จริงและสามารถปฏิบัติได้

สถานการณ์และความก้าวหน้า (เฉพาะบางโครงการสำคัญในส่วนของไทย)

1. โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสะพานเศรษฐกิจ

- 1.1 โครงการก่อสร้างทางหลวงสายนาทวี – บ้านประกอบ – อลอร์สตาร์ เป็นโครงการพัฒนาโครงข่ายทางหลวงหลัก ผ่านพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นด่านศุลกากร พร้อมบริการ ICQ แห่งใหม่ที่ บ้านประกอบ (ฝั่งไทย) และบ้านคูเรียนบุหร่ง (ฝั่งมาเลเซีย) มีกำหนดดำเนินการระหว่างปี 2547 – 2550
- 1.2 โครงการทางหลวงสายสตูล – ปะลิส เป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างถนนสายสตูล – วังประจันของไทยกับถนนสายวังเกลียน – ปะลิสของมาเลเซีย แต่เนื่องจากไม่ผ่านการพิจารณาคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติของไทย จากที่ต้องก่อสร้างเป็นทางยกระดับผ่านป่าชุ่มน้ำชั้น 1 A และอ่าวดามะลัง มาเลเซียจึงยินยอมปรับแนวเส้นทางเป็นวังเกลียน – กากิบูกิตแทน มีกำหนดดำเนินการระหว่างปี 2547 – 2550
- 1.3 โครงการก่อสร้างถนนมอเตอร์เวย์สงขลา – สตูล รองรับการพัฒนาแนวการค้าพื้นที่ปะลิส – สงขลา เชื่อมโยงโครงการท่าเรือพัทลุงมิตร ระหว่างท่าเรือปีนังกับท่าเรือเบลาวัน และท่าเรือปีนังกับท่าเรือในภาคใต้ฝั่งอันดามันของไทย (ท่าเรือปากบารา) และ โครงการเปิดเดินเรือเฟอร์รี่ขนส่งสินค้าในพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ
- 1.4 โครงการก่อสร้างทางหลายสายยะลา – เบตง – ปีนัง เพื่อลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ในแนวปัตตานี – เบตง – เปรัก – เคดาห์ – ปีนัง มีกำหนดดำเนินการระหว่างปี 2547 – 2551
- 1.5 โครงการพัฒนาระบบการขนส่งแบบ Inter- Modal Transportation เป็นการยกระดับโครงข่ายถนนและทางรถไฟ เชื่อมโยงระหว่างท่าเรือและเมืองสำคัญใน 3 ประเทศ มีกำหนดดำเนินการระหว่างปี 2547 – 2551
- 1.6 โครงการพัฒนาท่าเรือของไทย ประกอบด้วย
 - ท่าเรือดามะลัง จังหวัดสตูล ก่อสร้างแล้วเสร็จ
 - ท่าเรือบูโบย จังหวัดสตูล และท่าเรือนราธิวาส ผลการศึกษาเบื้องต้นมีความเป็นไปได้น้อย
 - ท่าเรือน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล อยู่ระหว่างดำเนินการ
- 1.7 โครงการทอส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย – มาเลเซีย ก่อสร้างแล้วเสร็จ เริ่มส่งก๊าซธรรมชาติเข้ามาเลเซียเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2548

2. โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การค้าและการพัฒนาจุดแรกเริ่ม

- 2.1 โครงการจัดตั้งตลาดกลางขายส่งสินค้าชายแดนไทย – มาเลเซีย บริเวณตำบลสำนักขาม อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ประกอบด้วยศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตร บริการด้านศุลกากร ด้านกักกันพืชและสัตว์ คลังสินค้า ฯลฯ
- 2.2 โครงการพัฒนาด้านศุลกากร พร้อมบริการ ICQ แห่งใหม่ ที่บ้านประกอบ อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา (ฝั่งไทย) และบ้านคูเรียนบุหร่ง (ฝั่งมาเลเซีย) ซึ่งกลุ่ม CP ในฐานะภาคเอกชนของไทย เสนอให้เป็น Logistics and Distribution Center
- 2.3 โครงการนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานี

3. โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การค้าเน้นการตลาดเสรี (ด้านเขตโทรคมนาคมพิเศษ)

- 3.1 โครงการจัดตั้งศูนย์ให้บริการทางโทรศัพท์ร่วม (Common Call Center) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างผู้ให้บริการและหน่วยงานหรือองค์กร ทั้งของภาครัฐและเอกชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจสามฝ่าย
- 3.2 โครงการใช้บัตรโทรศัพท์ร่วมกันภายในพื้นที่เขตเศรษฐกิจสามฝ่าย (Common Calling Card)
- 3.3 โครงการให้บริการการเรียนการสอนทางอินเทอร์เน็ตและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความเชี่ยวชาญระหว่างประเทศสมาชิก ในลักษณะโรงเรียนพันธมิตร (Smart School) ขณะนี้ไทยได้พัฒนา School Net และ U Net ซึ่งในอนาคตจะเป็นเครือข่าย Ed Net เข้าร่วมโครงการนี้
- 3.4 โครงการพัฒนาศูนย์รวบรวมข้อมูลข่าวสารทั้งภาครัฐและเอกชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย (IMT - GT Portal Development) โดยผู้ให้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทาง www.imt-gt-commerce.com พร้อมกันนี้ ยังมีมติขยายการดำเนินการตลาดเสรีออกไปอีก 2 กลุ่ม คือ การบริการด้านการเงินและการบริการผู้เชี่ยวชาญ

4. โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาสาขา (ด้านการท่องเที่ยว)

- 4.1 โครงการจัดแพ็คเกจทัวร์ในพื้นที่ โดยให้ลดความยุ่งยากในการเดินทางระหว่างไทยกับอินโดนีเซีย และอาจกำหนดให้มีสายการบินเชื่อมโยงหาดใหญ่ – เมดาน – ปีนัง
- 4.2 การพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างวังเกลียน – วังประจัน โดยมาเลเซียจะจัดตั้งบริการ ICQ ที่จุดตรวจวังเกลียน
- 4.3 การพัฒนาเส้นทางใหม่เชื่อมโยงระหว่างคูเรียนบุหร่ง – รัฐเกดะห์ – บ้านประกอบ อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
- 4.4 การขยายเวลาทำการ ณ ด้านศุลกากรชายแดนไทย – มาเลเซีย โดยเปิดด่านสะเดา – กาฮุงติ้ม จนถึงเวลา 23.00 น. ของไทย หรือเวลา 24.00 น. ของมาเลเซีย
- 4.5 ส่งเสริมการบินเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ทั้ง 3 ประเทศเห็นชอบนโยบายการเปิดน่านฟ้าเสรี “Open Sky” ในพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย
- 4.6 ความร่วมมือและการจัดทำแผนงานด้านเรือท่องเที่ยว ซึ่งไทยได้ก่อสร้างท่าเรือดำมะลัง จังหวัดสตูลแล้วเสร็จ พร้อมรับเรือท่องเที่ยวแล้ว

4.7 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว

4.8 การใช้ Single Visa แบบเดียวกับในยุโรป

5. โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาแนวระนาบข้ามสาขา (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์)

5.1 โครงการขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการในการดำเนินงานของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ครอบคลุมด้านการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การช่วยเหลือด้านผู้เชี่ยวชาญ และการให้คำปรึกษา

6. โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นอกเขตเมืองและการค้าภายในพื้นที่

ไทยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเทคนิคด้านการพัฒนาพื้นที่ต่อเนื่องจากแนวพื้นที่เศรษฐกิจ และการค้าภายในกลุ่มเทคนิคปฏิบัติการอื่น ๆ โดยได้เสนอแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่อเนื่องแนวพื้นที่สะพานเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 2 แผนงาน คือ 1) แผนการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรม 2) แผนศึกษา ร่วมกันในการจัดตั้งหรือกระตุ้นให้มีการจัดตั้งกิจการร่วมผลิต ร่วมลงทุน ด้วยมาตรการพิเศษ

พร้อมกันนี้ ไทยยังได้เสนอความร่วมมือ ด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า ได้แก่ การค้าระบบ หักบัญชีระหว่างกันในพื้นที่ IMT – GT และการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการค้า การลดและขจัดอุปสรรคทางการค้า ทั้งมาตรการทางภาษีและที่ไม่ใช่

ในปี 2546 ไทยได้ตั้งคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล โดยมีนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรียังมีมติเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2546 เห็นชอบให้พัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลภายใต้ความรับผิดชอบของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยมีโครงการนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล ที่จังหวัดปัตตานีรองรับ

ตัวอย่างโครงการภายใต้กรอบ IMT - GT บางสาขา

ตัวอย่างโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาโทรคมนาคมเหล่านี้รวบรวมจากบันทึกความเข้าใจร่วม (MOUs) ที่ 3 ประเทศลงนามไว้เดิม และเป็นโครงการที่มีการดำเนินการอยู่จนถึงปี 2543 เฉพาะในส่วนของภาคเอกชนไทย MOUs ทั้งหมดได้รับการนำเสนอเข้าที่ประชุมไตรภาคีครั้งที่ 9 ที่เมืองเมดาน ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อปี 2544 อีกครั้ง

สาขาความร่วมมือ	โครงการ / ปีที่ลงนามความตกลง	พื้นที่โครงการ	บริษัทผู้ร่วมดำเนินงาน			หมายเหตุและข้อสังเกต
			อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ไทย	
1. สาขาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสะพานเศรษฐกิจ (Infrastructure Development: Landbridge)	การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านโทรคมนาคม (1995)	พื้นที่อนุภูมิภาค	P.T. Indonesia	Syarikat Telekom Malaysia	การสื่อสารแห่งประเทศไทย	เริ่มดำเนินการแล้ว
	การก่อสร้าง บำรุงรักษา และดำเนิน การสถานีโทรทัศน์เอกชนในพื้นที่ IMT-GT (เมดาน, 2 มิ. ย. 1994)	ลังกาวิเป็นศูนย์กลาง	P.T. Medanmas Andalas	Medanmas Sdn Bhd	กลุ่มชินวัตร	- ใบอนุญาตออกอากาศได้รับอนุมัติแล้ว - อยู่ระหว่างการลงทุน - เป้าหมายเริ่มดำเนินการกลางปี 2001
	การสร้างเครือข่ายไฟเบอร์ออฟติก (เมดาน, มิ.ย. 1994)	ปีนัง - บันดาอาจะห์	P.T. Mahkota Samudra Jaya	Pelangi Air Sdn Bhd	Janmine Telecommuni cation Limited	- ดำเนินการแล้วเสร็จ - ข้อตกลงด้านการบำรุงรักษาแล้วเสร็จ
	สะพานเศรษฐกิจ 1. ท่อน้ำมัน	1. Yan, Kedah - สายบริปัตตานี		1. East West Bridge Co. Sdn Bhd / consortium	1. บจ. ศรีอุทอง	1. รัฐบาลมาเลเซียอนุมัติโครงการเมื่อ 28 ส.ค. 1998 - รัฐบาลไทยรับทราบเมื่อ 2 ธ.ค. 1998 - จัดตั้งธุรกิจนำร่องดำเนินโครงการ ร่วมทุนระหว่าง บจ. ของมาเลเซียและญี่ปุ่น โดยเปโตรนาสสนับสนุนด้านเทคโนโลยี - กำลังจัดหาทุนจาก OECF และแหล่งอื่น ๆ
	2. ทางรถไฟ	2. ปีนัง - สงขลา		2. East West Bridge Co. Sdn Bhd / consortium	2. การรถไฟแห่งประเทศไทย	

สาขาความร่วมมือ	โครงการ / ปีที่ลงนามความตกลง	พื้นที่โครงการ	บริษัทผู้ร่วมดำเนินงาน			หมายเหตุและข้อสังเกต
			อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ไทย	
	3. ถนน	3. ปีนัง - สงขลา		3. East West Bridge Co. Sdn Bhd / consortium	3. บจ. เจ้าพระยา เทอร์มินัล	3. จัดตั้งบริษัทนำร่องเพื่อดำเนินโครงการ
	4. ท่อก๊าซ			4. Petronas / Consortium	4. การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย	4. อยู่ระหว่างรวบรวมความเห็นภายหลังปรึกษาพิจารณาโครงการเมื่อ 28-29 ต.ค. 2543
2. การพัฒนา ณ จุดเริ่มต้น (In-Site development)	บริการรับส่งสินค้าทางอากาศ (Air Cargo) (สุโงโกลก, 22 ธ.ค. 1995)			1. Strapex (M) Sdn Bhd	Tatco Co.Ltd.	- เปิดดำเนินงานแล้วและยังทำการอยู่ - บริการเดือนละประมาณ 300 ตู้คอนเทนเนอร์
3. การดำเนินการตลาดเสรี : เขตโทรคมนาคมพิเศษ (Open market Operations : Special Telecommunication Zone)	Trunked Mobile Radio Service (ระบบวิทยุติดตามในรถบรรทุก)	ภาคใต้ของไทย ภาคเหนือและ ภาคกลางของ มาเลเซีย		Supreme Land Mobile and Wireless cooperation Sdn Bhd (SLW)	บจ. ยูคอม มหาชน	- โครงสร้างพื้นฐานเสร็จแล้ว - ยังมีปัญหาใบอนุญาตประกอบการของหุ้นส่วน - ยื่นขอใบอนุญาตใหม่ตั้งแต่ปี 1999 อยู่ระหว่างการพิจารณาของกระทรวงเจ้าของเรื่อง - ร้องขอในที่ประชุมอาเซียนให้สนับสนุนด้านใบอนุญาตในมาเลเซียภาคเหนือ (กัวลัมเปอร์ - กายูอิตัม)

ที่มา: สำนักพัฒนาพื้นที่ สำนักงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์และความก้าวหน้าการดำเนินงานแผนงานและเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโด มาเลเซีย (imt) ส.ค. 2547, น. 2-38 ถึง 2-44

แหล่งข้อมูล

กรุงเทพธุรกิจ 27 สิงหาคม 2547

กองบรรณาธิการนิตยสารฮาลาล, “นิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลผืนกำลังจะเป็นจริงที่ปัตตานี”, นิตยสารฮาลาล ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 เดือนพฤษภาคม 2547; น. 22 - 36

คณะรัฐมนตรี, รายงานผลการประชุมคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบการขยายพื้นที่เขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย (IMT – GT) ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดตรัง จังหวัดพัทลุง และจังหวัดนครศรีธรรมราช, การประชุมคณะรัฐมนตรีนอกสถานที่ ที่จังหวัดตรัง, วันที่ 14 ธันวาคม 2547

ปาริชาติ สีวะรักษ์, บรรณาธิการ, แผนภูมิภาคกับสุขภาพคนไทยวันนี้, สิงหาคม 2545

สำนักงานคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาเขตเศรษฐกิจปีนัง – สงขลา โดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ, สิงหาคม 2542

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้, บริษัท เซอีส์ดีเอเซียเทคโนโลยี จำกัด, มีนาคม 2540

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เอกสารประกอบการแถลงข่าวการประชุมไตรภาคีระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโส ตามแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย ครั้งที่ 11 ที่จังหวัดปัตตานี, วันที่ 23 – 26 สิงหาคม 2547

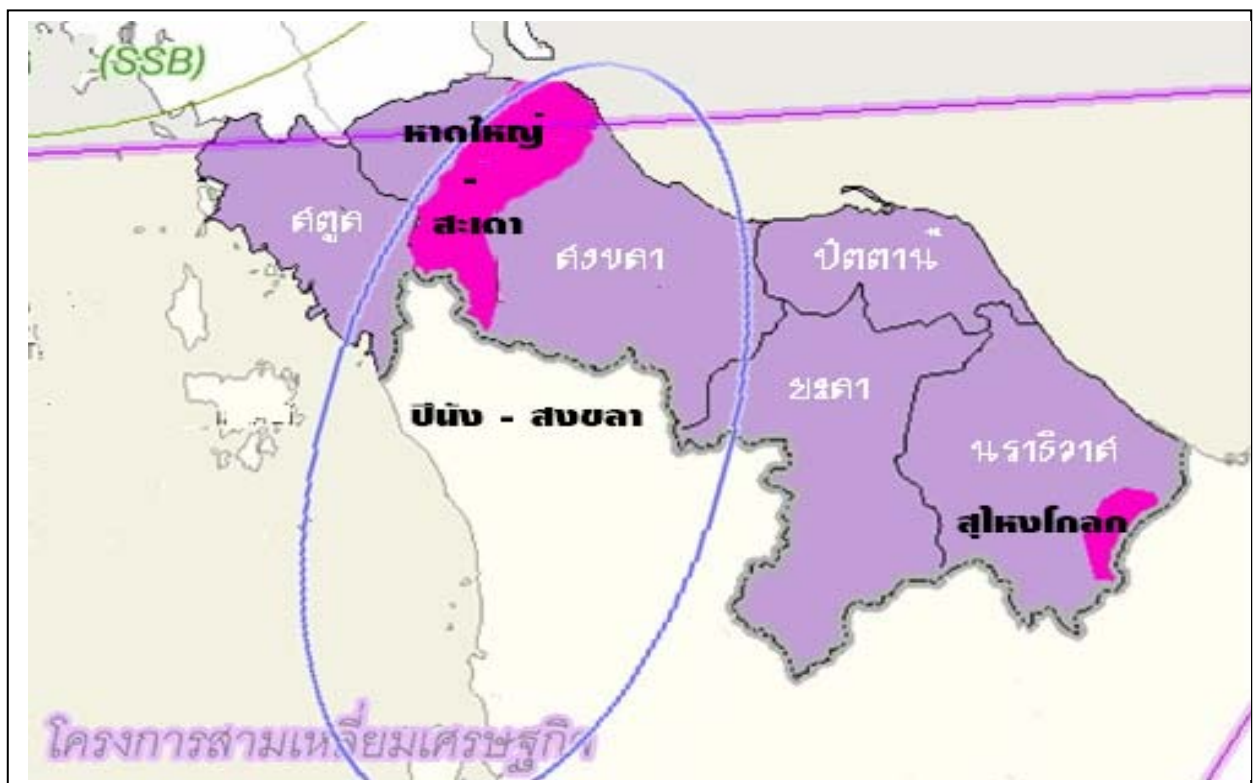
สำนักพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์และความก้าวหน้าการดำเนินงานแผนงานพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย (IMT – GT), สิงหาคม 2547

5. แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

หลังจากที่ทางมาเลเซียได้นำเสนอแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย หรือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ เมื่อปี 2536 คณะรัฐมนตรีของไทยก็ได้มีมติเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ปีเดียวกัน มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หรือสภาพัฒน์ ศึกษาแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรองรับแผนการพัฒนาสามฝ่ายดังกล่าว สภาพัฒน์จึงว่าจ้างบริษัทเซาท์อีสต์เอเชีย เทคโนโลยี จำกัด (SEATEC) ให้ดำเนินการศึกษาแผนนี้ระหว่างเดือนกันยายน 2538 – เดือนมกราคม 2540

แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ประกาศใช้เมื่อปี 2540 มีระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี โดยมีสถานภาพเป็นแผนชั้นนำหรือแผนนโยบาย เพื่อให้หน่วยงานทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ตลอดจนภาคเอกชนในพื้นที่ สามารถนำไปจัดทำแผนปฏิบัติการต่อไป

แผนแม่บทนี้นับเป็นการวางแผนระดับอนุภูมิภาคครั้งแรกของพื้นที่ ซึ่งตามสภาพทางภูมิศาสตร์นั้น ถือเป็นเขตชายแดนห่างไกลจากศูนย์กลางมาก นี่เองคือข้อจำกัดของการพัฒนาในพื้นที่มาแต่อดีต แต่ขณะเดียวกันการที่พื้นที่นี้อยู่ติดกับมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในขั้นดี ก็ส่งแรงกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่นี้ของไทยด้วย

ที่มา: กลุ่มศึกษาและรณรงค์ล้มล้างอะดูตสาหกรรม และศูนย์สื่อสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนาทางเลือก, 2548

สาระสำคัญของแผน

1. เป็นแผนระดับอนุภูมิภาคที่พิจารณาพื้นที่ในภาพรวมของทั้ง 5 จังหวัดในลักษณะที่เป็นพื้นที่เชื่อมโยงต่อกัน โดยใช้ยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาจำนวน 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์และองค์ประกอบ	แผนงาน	โครงการ
ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคน : 3 แผนงาน 16 โครงการ	1. แผนงานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ครอบคลุมการขยายโอกาสการศึกษาในสายสามัญและวิชาชีพทุกระดับ ทั้งกลุ่มคนทั่วไปและผู้ด้อยโอกาส)	7 โครงการ
	2. แผนงานการพัฒนาบริการสาธารณสุขและการพึ่งตนเองทางสาธารณสุข (แก้ปัญหาการขาดแคลนบริการสาธารณสุข และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เพียงพอดูแลตนเอง)	5 โครงการ
	3. แผนงานการพัฒนาสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มคนด้อยโอกาส (เน้นสวัสดิการสังคม)	4 โครงการ
ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : 5 แผนงาน 21 โครงการ	1. แผนงานศึกษาและสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ	2 โครงการ คือ 1) โครงการศึกษาและสำรวจถ่านหินต่อเนื่องจากแหล่งสะบ้าย้อย ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 2,000 ตร.กม. 2) โครงการศึกษาและสำรวจแหล่งหินปูนในเขต อ. ละงูและ อ. กวนโดน จ. สตูล
	2. แผนงานจัดหาไฟฟ้าเพื่ออุปโภค - บริโภค	3 โครงการ คือ 1) โครงการอ่างเก็บน้ำคลองลำแซง อ. รัตภูมิ จ. สงขลา 2) โครงการอ่างเก็บน้ำคลองลำซัน อ. รัตภูมิ จ. สงขลา 3) โครงการอ่างเก็บน้ำบ้านนาปรัง อ. นาทวี จ. สงขลา
	3. แผนงานควบคุมมลพิษอุตสาหกรรม (รองรับแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้)	4 โครงการ
	4. แผนงานควบคุมมลพิษเมือง (สร้างจิตสำนึกและเฝ้าระวัง)	2 โครงการ

	5. แผนงานอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว (ให้ความสำคัญพื้นที่ ทะเลสาบสงขลาและวนอุทยานเกาะตะรุเตา)	10 โครงการ เช่น • โครงการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งมรดกและจัดทำแผนฟื้นฟูแหล่งน้ำ บริเวณทะเลสาบสงขลา • โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ สิงหนคร - สงขลา - หาดใหญ่ - สะเดา เมืองชายแดนตากใบ - บูกะตา และเมือง ชายแดนสุไหงโกลก • โครงการติดตามตรวจสอบและอนุรักษ์ปะการัง • โครงการจัดทำแผนการจัดการป่าชายเลน • โครงการศึกษาวิจัยระบบนิเวศและแผนการอนุรักษ์หญ้าทะเล • โครงการศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมพื้นที่ชายฝั่งอ่าวปัตตานี
ยุทธศาสตร์การขยาย ฐานเศรษฐกิจของอนุ ภูมิภาค : 5 แผนงาน 28 โครงการ	1. แผนงานพัฒนาเมืองนานาชาติหาดใหญ่ - สงขลา (ครอบคลุมพื้นที่ อ. สะเดา และสิงหนคร)	5 โครงการ คือ 1) โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่เฉพาะสงขลา - หาดใหญ่ 2) โครงการอุทยานระดับภาคหาดใหญ่ 3) โครงการจัดตั้งสถานที่ขนถ่ายสินค้าคลอง (ICD) สงขลา 4) โครงการปรับปรุงขยายท่าเรือน้ำลึกสงขลา และจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวก 5) โครงการพัฒนาโครงข่ายชายฝั่งเชื่อมโยงท่าเรือสงขลากับนานาชาติ และพื้นที่ชายฝั่งภาค ตะวันออก
	2. แผนงานพัฒนาเมืองท่าและเมืองอุตสาหกรรม (พัฒนา โครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนอุตสาหกรรม และจัดหาแหล่ง พลังงานสนับสนุนการพัฒนาในอนาคต)	13 โครงการ คือ 1) โครงการพัฒนาท่าเรือปัตตานี 2) โครงการพัฒนาท่าเทียบเรือปากบารา 3) โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเขตอุตสาหกรรมปัตตานี - จะนะ 4) โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเขตอุตสาหกรรมตากใบ 5) โครงการปรับปรุงทางหลวงสายปัตตานี - นราธิวาส 6) โครงการปรับปรุงทางหลวงสายปัตตานี - ยะลา 7) โครงการก่อสร้างทางหลวงแนวใหม่สายยะลา - เบตง 8) โครงการก่อสร้างทางหลวงแนวใหม่สายยะลา - นราธิวาส 9) โครงการก่อสร้างถนนสายสะเดา - สุไหงโก - ลก 10) โครงการปรับปรุงถนนโครงข่ายถนนในชนบท 11) โครงการก่อสร้างสนามบินเบตง

		12) โครงการจัดตั้งฐานการผลิตทางอุตสาหกรรม 13) โครงการสร้างโรงไฟฟ้าโดยใช้พลังงานจากแหล่ง JDA
	3. แผนงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยว (พัฒนาโครงการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว)	3 โครงการ คือ 1) โครงการจัดตั้งศูนย์ธุรกิจและการท่องเที่ยวนานาชาติขนาดใหญ่ 2) โครงการพัฒนาเบตงเพื่อการท่องเที่ยว 3) โครงการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาค
	4. แผนงานพัฒนาสถาบันระดมเงินออมตามหลักศาสนาอิสลาม (พัฒนาสถาบันการเงินในท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมให้เข้มแข็ง และจัดตั้งสถาบันการเงินที่สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม)	มี 3 โครงการ คือ 1) โครงการพัฒนาสถาบันการเงินในรูปแบบสหกรณ์ 2) โครงการจัดตั้งสถาบันเงินออมระดับอนุภูมิภาคในรูปแบบบริษัทเงินทุน 3) โครงการจัดตั้งธนาคารอิสลาม
	5. แผนงานสะพานเศรษฐกิจภาคใต้ตอนล่าง เชื่อมชายฝั่งอันดามัน - อ่าวไทย (ระหว่าง จ. สตูล - พื้นที่อุตสาหกรรมใน จ. สงขลา คือ นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ หรือเขตอุตสาหกรรมจะนะ)	4 โครงการ คือ 1) โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกฝั่งทะเลอันดามัน (ท่าเรือน้ำลึกปากบารา จ. สตูล) 2) โครงการก่อสร้างถนนเชื่อมท่าเรือน้ำลึกปากบารา - ท่าเรือน้ำลึกสงขลา 3) โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อรองรับท่าเรือน้ำลึก 4) โครงการพัฒนาชุมชนใหม่
ยุทธศาสตร์การ พัฒนาการเกษตรและ อุตสาหกรรมต่อเนื่อง: 4 แผนงาน 14 โครงการ	1. แผนงานจัดตั้งศูนย์การผลิตและตลาดยางพาราระหว่างประเทศ (ปัจจุบันพัฒนามาเป็นเมืองยาง โดยมี จ. สงขลาเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมยางพารา)	3 โครงการ คือ 1) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตยางพารา 2) โครงการส่งเสริมสหกรณ์เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา 3) โครงการส่งเสริมการซื้อขายล่วงหน้ายางพารา
	2. แผนงานการจัดการทรัพยากรประมง (แก้ปัญหาและพัฒนาการประมงใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ผลผลิตและราคาตามความคาดหวัง)	3 โครงการ คือ 1) โครงการจัดทำฐานข้อมูลการประมง 2) โครงการจัดตั้งและปรับปรุงตลาดกลางสัตว์น้ำ 3) โครงการฟื้นฟูทะเลไทย
	3. แผนงานอุตสาหกรรมชนบท (ส่งเสริมการผลิตด้านหัตถกรรม โดยเน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น)	3 โครงการ คือ 1) โครงการส่งเสริมหัตถกรรมในครัวเรือน 2) โครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมจาก ไม้ยางพารา 3) โครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมเซรามิก
	4. แผนงานจัดตั้งแหล่งผลิตอาหารมุสลิม (ปัจจุบันพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลที่ จ. ปัตตานี)	5 โครงการ คือ 1) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้ในการแปรรูปอาหาร 2) โครงการส่งเสริมการผลิตพืชผักและผลไม้ 3) โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปในครัวเรือน

		4) โครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร 5) โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศมุสลิม
ยุทธศาสตร์การ ร่วมมือกับประเทศ เพื่อนบ้าน : 5 แผนงาน 21 โครงการ	1. แผนงานพัฒนาเมืองชายแดนสะเดา - ปาดังเบซาร์ (ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนชายแดน 3 ชุมชน คือ สะเดา ด่าน นอก และปาดังเบซาร์)	6 โครงการ คือ 1) โครงการจัดทำผังเมืองสะเดา - ปาดังเบซาร์ 2) โครงการปรับปรุงสถานีรถไฟปาดังเบซาร์ 3) โครงการปรับปรุงมาตรการและกฎระเบียบการขนส่งข้ามแดน 4) โครงการระบบสายส่งไฟฟ้าเชื่อมโยงไทย - มาเลเซีย 5) โครงการจัดตั้งเขตสื่อสารโทรคมนาคมเสรี (STZ) 6) โครงการปรับปรุงมาตรฐานความปลอดภัยบนทางหลวงหมายเลข 4 (หาดใหญ่ - สะเดา)
	2. แผนงานความร่วมมือด้านเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (ส่งเสริมและยกระดับความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน)	4 โครงการ คือ 1) โครงการแลกเปลี่ยนแรงงานกับประเทศเพื่อนบ้าน 2) โครงการร่วมทุนอุตสาหกรรมกับประเทศเพื่อนบ้าน 3) โครงการความร่วมมือด้านการประมงระหว่างประเทศ 4) โครงการความร่วมมือพัฒนาแหล่งพลังงาน JDA
	3. แผนงานพัฒนาเมืองท่องเที่ยวชายแดน (พัฒนาพื้นที่ให้ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมชุมชนเพื่อสนับสนุนต่อการเป็น เมืองท่องเที่ยว)	5 โครงการ คือ 1) โครงการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงไทย - มาเลเซียที่จุดชายแดน 2) โครงการปรับปรุงท่าเรือท่องเที่ยวตามะลิ้ง จ. สตูล 3) โครงการปรับปรุงขยายเส้นทางท่องเที่ยวทางเรือ 4) โครงการก่อสร้างทางหลวงสายสงขลา - สตูล - เปอรลิส (ยกเลิกเพราะผ่านป่าชายเลนใน จ. สตูล ปรับใหม่เป็นเส้นทางสตูล - รั้งประจัน - รั้งเกลียน - กากิบูกิต) 5) โครงการปรับปรุงด้านชายแดนวังประจัน
	4. แผนงานพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมชายแดน (พัฒนาชุมชน ชายแดนตากใบเป็นเมืองการค้า อุตสาหกรรม และการ ขนส่ง)	3 โครงการ คือ 1) โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแดนตากใบ 2) โครงการปรับปรุงท่าเรือตากใบ 3) โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแดนบูเกะตา
	5. แผนงานการจัดการการค้าชายแดน (จัดการการค้า ชายแดนให้เข้าสู่ระบบ สามารถตรวจสอบได้ ไม่ขัดต่อ ระเบียบและกฎหมายของแต่ละประเทศ รวมทั้งไม่ขัดต่อ กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ ครอบคลุมการค้าที่เกิด จากการค้าชายแดน)	3 โครงการ คือ 1) โครงการปรับปรุงการอำนวยความสะดวกการค้าชายแดน 2) โครงการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ 3) โครงการพัฒนาคณะกรรมการร่วมการค้าไทย - มาเลเซีย

ที่มา: ปรับจากสำนักพัฒนาพื้นที่เฉพาะ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรกฎาคม 2544

2. แบ่งกลุ่มพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ และมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยกำหนดออกเป็น 6 กลุ่มพื้นที่ คือ

กลุ่มพื้นที่	ขอบเขต	ลักษณะการพัฒนา
พื้นที่ศูนย์กลางความเจริญ	อ. เมือง อ. หาดใหญ่ และ อ. สะเดา จ. สงขลา	เป็นฐานการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมการเงิน การค้า และการบริการที่ทันสมัย โดยมีหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางภาคและเมืองนานาชาติ
พื้นที่ทะเลสาบสงขลา	ทะเลสาบสงขลา ต่อเนื่อง จ. นครศรีธรรมราชและสตูล	พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
พื้นที่ฝั่งอันดามัน		พัฒนา จ. สตูลเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco - Tourism)
พื้นที่ฝั่งอ่าวไทย	จากบริเวณชายฝั่งทะเล ตอนล่างของ จ. สงขลาไปยัง จ. ปัตตานีและนราธิวาส	พัฒนาโดยการนำทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะสม พร้อมกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู
พื้นที่ตอนใน	จากพื้นที่ตอนล่างของ จ. สงขลาถึง จ. ปัตตานีและยะลา	พัฒนาการค้า การเกษตร และทรัพยากรธรรมชาติให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน
กลุ่มพื้นที่แม่น้ำโก – ลก	จ. นราธิวาส ต่อเนื่อง อ. ตากใบ สุไหงโกลลก และแว้ง	เป็นพื้นที่การค้า การลงทุน ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อการอุตสาหกรรม

ที่มา: ปรับจากสำนักพัฒนาพื้นที่เฉพาะ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรกฎาคม 2544

3. จากยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ ใน 6 กลุ่มพื้นที่ กำหนดเป็นแผนงานที่จะนำไปปฏิบัติรวม 22 แผนงาน 99 โครงการ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 77,253 ล้านบาท ในช่วงระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2540 – 2549)

สถานการณ์และความคืบหน้าการดำเนินงาน

แผนแม่บท – แผนปฏิบัติการ – โครงการพัฒนาต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่วิกฤตการณ์เศรษฐกิจปี 2540 เหตุการณ์ความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนอุบัติเหตุภัยพิบัติและคลื่นยักษ์ถล่ม ซึ่งถึงแม้ไม่ใช่พื้นที่ประสบภัยโดยตรง แต่ก็อยู่ในข่ายได้รับผลกระทบ บางโครงการพัฒนาจึงยังไม่เห็นความคืบหน้า แต่ก็มีหลายโครงการที่มีความคืบหน้าหรือยังคงเดินหน้าอยู่อย่างต่อเนื่อง

โดยเฉพาะในส่วนของการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานหลัก ๆ อย่างโครงการสะพานเศรษฐกิจภาคใต้ตอนล่าง โครงการก่อสร้างท่าเรือ และโครงการก่อสร้างเส้นทางคมนาคมต่าง ๆ อีกส่วนที่สำคัญคือโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีการตั้งคณะกรรมการร่วมจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย – มาเลเซีย หรือ JDS (Thai – Malaysia Committee on Joint Development Strategies for Border Areas) ขึ้นมาดำเนินการพัฒนาพื้นที่บางส่วนร่วมกันเป็นการเฉพาะอีกทางหนึ่ง ขณะที่ประเด็นเกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านศุลกากร การอำนวยความสะดวกด้านการค้า การจัดอุปสรรคทางการค้า ทั้งมาตรการทางภาษี และมีใช้ภาษี การเปิดด่าน มีการเจรจาและสามารถตกลงกันได้อย่างต่อเนื่อง

ภายใต้ระเบียบ กฎหมายของแต่ละประเทศ และข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ ในกรอบความตกลงเขตการค้าเสรีอาฟต้า และองค์การการค้าโลก

ทั้งนี้โดยมีกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ภายใต้การกำกับของผู้ว่าราชการจังหวัด CEO เป็นอีกตัวกระตุ้น

ดังนั้น พื้นที่ที่เหตุการณ์ทุกอย่างเข้าสู่ปกติ จึงคาดการณ์ได้ว่า การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ความร่วมมือเศรษฐกิจสามฝ่าย มีโอกาสที่จะก้าวกระโดดครั้งสำคัญ

1. แผนงานสะพานเศรษฐกิจภาคใต้ตอนล่าง (เชื่อมชายฝั่งอันดามัน – อ่าวไทย ระหว่างจังหวัดสตูลกับพื้นที่อุตสาหกรรมในจังหวัดสงขลา)

เนื่องจากนายกรัฐมนตรีนาย พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตรให้ความสนใจในโครงการสะพานเศรษฐกิจเส้นนี้ หลังจากได้ฟังรายงานการวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติของนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปรอ.) รุ่น 4616 ซึ่งระบุเกี่ยวกับโครงการทำเรื่อน้ำลึกที่ปากบารา จังหวัดสตูล ที่สามารถเชื่อมต่อกับจังหวัดสงขลา ไปจนถึงแหลมฉบัง โดยอยู่ในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย จึงได้สั่งการให้กระทรวงคมนาคมไปศึกษาเส้นทางเชื่อมบนบก เพื่อให้เป็นแลนด์บริดจ์ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเป็นทางเลือกหนึ่งหากช่องแคบมะละกามีปัญหา ดังนั้นโครงการภายใต้แผนนี้จึงค่อนข้างมีความคืบหน้า โดยเฉพาะนับแต่ช่วงปลายปี 2547 เป็นต้นมา

1.1 โครงการก่อสร้างท่าเรื่อน้ำลึกฝั่งทะเลอันดามัน

จากการศึกษาของบริษัทเซาท์อีสต์เอเชียเทคโนโลยี จำกัด (ซีเทค) ระบุที่ตั้งไว้ที่บริเวณปากคลองปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา โดยจะใช้ประโยชน์จากแนวสันดอนทรายในทะเล ที่อยู่บริเวณปากคลองปากบาราเป็นพื้นที่ลานจอดรถบรรทุกและที่ตั้งอาคาร ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 600 ไร่ ส่วนตัวท่าเทียบเรื่อน้ำลึกและลานกองตู้สินค้าจะอยู่ถัดออกไปในบริเวณด้านใต้ของเกาะเขาใหญ่ เป็นพื้นที่ถมทะเลประมาณ 165 ไร่ อยู่ใกล้แนวน้ำลึกห่างจากฝั่งประมาณ 4 กิโลเมตร ขนาดพื้นที่กว้างประมาณ 350 เมตร ยาวประมาณ 750 เมตร จอดเรือที่มีความยาว 225 เมตร ได้ 3 ลำพร้อมกัน นอกจากนั้น ยังมีท่าเรือประมงและท่าเรือท่องเที่ยวเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้ใช้ประโยชน์อีกด้วย

ท่าเรื่อน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล

เป็นท่าเรือที่พัฒนาเพื่อรองรับโครงการท่าเรือพันธมิตร ระหว่างท่าเรือปีนัง – ท่าเรือเบลาวัน และท่าเรือปีนัง – ท่าเรือในภาคใต้ฝั่งอันดามันของไทย และโครงการเปิดเดินเรือเฟอร์รี่ขนส่งสินค้าในพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย คาดว่าจะมีร่องน้ำลึก 10 เมตร สามารถรับเรือขนาด 20,000 DWT ได้

ทางด้านกระทรวงคมนาคมในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการเปิดเผยเมื่อช่วงปลายปี 2547 ว่า โครงการท่าเรื่อน้ำลึกดังกล่าวจะใช้งบประมาณในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน 4,000 ล้านบาท ส่วนอุปกรณ์ขนถ่ายและเครื่องจักรอีก 1,400 ล้านบาท จะให้เอกชนลงทุน คาดว่าจะก่อสร้างได้ปลายปี 2549 และจะแล้วเสร็จในปี 2552 ก่อนเปิดใช้งานจริงในปี 2553

ความคืบหน้าของโครงการขณะนี้อยู่ในขั้นการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือ EIA พร้อมไปกับการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ ดำเนินการโดยบริษัทซีเทค

นอกจากนี้ ณ กลางปี 2548 โครงการยังได้รับงบประมาณประจำปี 2548 - 2549 เป็นค่าสำรวจออกแบบรายละเอียด ในวงเงิน 38.40 ล้านบาท ซึ่งได้คัดเลือกวิศวกรที่ปรึกษาแล้ว

1.2 โครงการก่อสร้างถนนเชื่อมท่าเรือน้ำลึกปากบารา – ท่าเรือน้ำลึกสงขลา

นอกจากในขณะนี้มีการขยายถนนสายสตูล – สงขลา เพื่อเชื่อมท่าเรือน้ำลึกสงขลา – ท่าเรือน้ำลึกสตูลแล้ว ยังมีโครงการเร่งสร้างถนนเชื่อมโยงสงขลา - สตูล อีก 4 ตอน รวมระยะทางทั้งสิ้น 31.659 กิโลเมตร โดยมีกำหนดเร่งสร้างให้เสร็จภายในปี 2549 ประกอบด้วย

- เส้นทาง 1 จากบ้านฉลุง – ปากบารา
- เส้นทาง 2 ละงู-ปากบารา
- เส้นทาง 3 ฉลุง-ทุ่งหว้า และ
- เส้นทาง 4 สร้างถนนเชื่อมระหว่างบ้านคูหา – ควนเนียง - ปากบารา บรรจบทางหลวงหมายเลข 408

2. แผนงานจัดตั้งแหล่งผลิตอาหารมุสลิม

เดิมแผนงานนี้เป็นแผนการผลิตในระดับท้องถิ่นภายใต้กรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ ในการผลิตวัตถุดิบและการแปรรูปอาหารกับมาเลเซียและอินโดนีเซีย ภายใต้ตราผลิตภัณฑ์ IMT – GT แต่ต่อมาได้ถูกยกระดับขึ้นภายใต้นโยบาย “ครัวไทยเป็นครัวโลก” มุ่งผลิตอาหารฮาลาลส่งตลาดกลุ่มประเทศมุสลิม

ทั้งนี้ รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล มีนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา อธิการบดีกรมการศาสนา เป็นประธาน แล้วต่อมาวันที่ 13 สิงหาคม 2546 คณะรัฐมนตรีก็เห็นชอบแผนการพัฒนากิจการอาหารฮาลาลของคณะกรรมการดังกล่าว พร้อมกับมอบหมายให้กระทรวงอุตสาหกรรม โดยกรมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือ กอ. รับผิดชอบในการดำเนินการร่วมกับเอกชน คือบริษัทฟาตอนี อินดัสตรี จำกัด เตรียมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในพื้นที่กว่า 900 ไร่ ตรงบริเวณเชื่อมต่อระหว่างอำเภอสายบุรีกับอำเภอยะนิง จังหวัดปัตตานี ด้วยงบประมาณ 600 ล้านบาท ซึ่งมีการลงนามในสัญญาว่าจ้างดำเนินงานกับบริษัทนี้ไปเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2547

นอกจากมีการประสานกับจังหวัดปัตตานีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อจัดทำโครงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคไว้รองรับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่จังหวัดปัตตานี โดยใช้งบประมาณภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดชายแดนใต้จำนวน 500 ล้านบาท ซึ่งประกอบด้วยโครงการจัดหาไฟฟ้าให้นิคมอุตสาหกรรม โครงการปรับปรุงทางหลวงเพื่อรองรับนิคมอุตสาหกรรม โครงการก่อสร้างสถานีไฟฟ้า ระบบสายส่งและระบบจำหน่ายไฟ และโครงการปรับปรุงท่าเทียบเรือประมง รวมถึงการดำเนินการเรื่องการให้สิทธิประโยชน์จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) แก่บริษัทฟาตอนี อินดัสตรี จำกัด ด้วย

นอกจากนี้ รัฐบาลโดยกรมปศุสัตว์ได้เตรียมจัดทำโครงการเพิ่มประสิทธิภาพฐานเศรษฐกิจโคเนื้อในจังหวัด ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตโคเนื้อรองรับอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลที่จะเกิดขึ้นไว้แล้ว ดังนั้น รอเพียงให้สถานการณ์ในพื้นที่สงบ โครงการนี้ก็สามารถดำเนินการต่อไปได้ทันที

3. แผนงานศึกษาและสำรวจถ่านหิน

เนื่องจากโครงการเหมืองถ่านหินและโรงไฟฟ้าสะอาดยังอยู่ถูกสั่งให้ระงับไปในปี 2535 เนื่องจากถูกคัดค้านจากประชาชนในพื้นที่ อันเป็นผลส่วนหนึ่งจากการที่รัฐบาลและหน่วยงานรับผิดชอบอย่างการไฟฟ้าฝ่ายผลิต หรือ กฟผ. ไม่สามารถแก้ปัญหามลพิษเหมืองแม่เมาะได้ แผนพัฒนา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงกำหนดโครงการในส่วนของการจัดหาแหล่งพลังงานรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ ด้วยการเชิญให้ไปสำรวจในพื้นที่ต่อเนื่องจากแหล่งสะอาดที่ย่อย ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอกะพ้อ จังหวัดสงขลา อำเภอยะหริ่ง นอนงจิก และโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี รวมเนื้อที่ประมาณ 2,000 ตารางกิโลเมตร

อย่างไรก็ดี คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2544 ให้ กฟผ. กลับเข้าพัฒนาโครงการเหมืองถ่านหินเพื่อนำมาผลิตกระแสไฟฟ้าอีกครั้ง ดังนั้นทาง กฟผ. จึงเข้าไปดำเนินงานมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยมีกำหนดการยื่นขอสัมปทานเหมืองถ่านหินในปี 2551 และเตรียมจะลดขนาดโรงไฟฟ้า จากที่แผนเมื่อปี 2535 กำหนดเป็นขนาด 300 เมกะวัตต์ จำนวน 2 โรง จะเปลี่ยนเป็นขนาด 100 เมกะวัตต์ จำนวน 1 หรือ 2 โรง (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อ 8.1 โครงการพัฒนาเหมืองถ่านหินสะอาดและโรงไฟฟ้าลิกลินด์)

4. โครงการก่อสร้างเส้นทางคมนาคม

เมื่อต้นปี 2548 รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตรได้เร่งดำเนินการพัฒนาทางหลวงพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของกรมทางหลวง ที่มีอยู่ 4 แผนงาน วงเงิน 1,500 ล้านบาท ใน 4 กลุ่มโครงการ ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 โครงการก่อสร้างทางหลวงที่มีแผนดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2547 มี 12 โครงการ เช่น
 - โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโกลก ที่บ้านบูเกะตา ข้ามไปยังมาเลเซีย งบประมาณ 50 ล้านบาท
 - โครงการก่อสร้างสะพานข้ามอ่างเก็บน้ำบางลง 2.3 กิโลเมตร งบประมาณ 250 ล้านบาท
- กลุ่มที่ 2 โครงการสร้างทางเชื่อมโยง 3 จังหวัด ที่คณะกรรมการนโยบายเฉพาะกิจแก้ปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา สมัยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน ให้ความเห็นชอบไปแล้ว เช่น
 - โครงการก่อสร้างทางสายบูเกะตา – กาบัง (ตอนศรีสาคร – บันนังสตา) ระยะทาง 31 กิโลเมตร งบประมาณ 210 ล้านบาท
 - โครงการก่อสร้างทางสายบูเกะตา – แวง – สุคีริน – ศรีสาคร – บันนังสตา – กาบัง (ตอน 2 บ้านไอร์ตากอร์ – ศรีสาคร) ระยะทาง 12 กิโลเมตร งบประมาณ 200 ล้านบาท
 - โครงการก่อสร้างปรับปรุงทางหลวงหมายเลข 410 ยะลา – เบตง ระยะทาง 26 กิโลเมตร งบประมาณ 150 ล้านบาท
- กลุ่มที่ 3 เป็นโครงการสร้างทางหลวงที่ขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติมมี 11 โครงการ เช่น
 - งานศึกษาความเหมาะสมฯ และสิ่งแวดล้อม อุโมงค์บนทางหลวงสายยะลา - เบตง งบประมาณ 12 ล้านบาท

- งานศึกษาความเหมาะสมฯ และสิ่งแวดล้อม โครงข่ายทางเลียบชายแดน อำเภอเบตง - ภูเขาทอง จังหวัดนราธิวาส งบประมาณ 25 ล้านบาท
- กลุ่มที่ 4 เป็นแผนงานโครงการทางหลวงที่จะดำเนินการในระยะยาว มี 12 โครงการ ในจำนวนนี้มี 2 โครงการที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ให้ดำเนินการเป็นกรณีพิเศษ คือ
 - โครงการก่อสร้างอุโมงค์บนทางหลวงหมายเลข 410 ยะลา – เบตง ระยะทาง 1 กิโลเมตร งบประมาณ 680 ล้านบาท
 - โครงการก่อสร้างโครงข่ายทางเลียบชายแดนสายเบตง – ภูเขาทอง – บูกะตา หรือเส้นทางยุทธศาสตร์ระยะทาง 100 กิโลเมตร งบประมาณ 1,800 ล้านบาท

5. โครงการอื่นๆ

โครงการอื่นๆ ที่มีความคืบหน้าที่น่าสนใจดังนี้

5.1 โครงการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกสงขลา

โครงการนี้เป็นโครงการหนึ่งในแผนงานพัฒนามืองนานาชาติหาดใหญ่ – สงขลา อีกทั้งยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการสะพานเศรษฐกิจภาคใต้ตอนล่างด้วย

ความคืบหน้าล่าสุดคือ ทางจังหวัดสงขลาวางแผนจะขยายและปรับปรุงท่าเรือเดิม 3 ท่าให้รองรับการขนส่งสินค้าได้ดีขึ้น โดยจะเร่งดำเนินการในปี 2548 – 2549 ภายใต้งบประมาณ 1,382 ล้านบาท

อย่างไรก็ดี โครงการนี้เดิมที่ทางธนาคารพัฒนาเอเชียได้ให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าศึกษาความเป็นไปได้มาตั้งแต่ปี 2539 และต่อมากรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีได้ว่าจ้างที่ปรึกษาดำเนินการสำรวจออกแบบรายละเอียดและศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผลพบว่ามีความจำเป็นที่ทำการขยายท่าเรือในบริเวณพื้นที่เดิมเป็นไปได้อย่าง เนื่องจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความเห็นว่า บริเวณดังกล่าวเป็นเขตโบราณสถานมีแนวคูเมืองเก่าและมีโบราณสถานใต้น้ำ ตลอดจนลักษณะกายภาพของร่องน้ำมีอัตราการตกตะกอนที่ต้องมีการบำรุงรักษาร่องน้ำอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ รวมถึงปัญหาการประกอบอาชีพประมงและการวางโพรงวางกีดขวางทางการเดินเรือ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนาร่องน้ำเพื่อให้เกิดเสถียรภาพและลดปัญหาการตกตะกอน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการอพยพโยกย้ายราษฎร ซึ่งจะเป็ปัญหาด้านมวลชนในพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีจึงได้ศึกษาหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการก่อสร้างและพัฒนาท่าเรือน้ำลึกบริเวณชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนล่างใหม่ โดยจะครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่จังหวัดนครศรีธรรมราชไปจนถึงนราธิวาส

5.2 โครงการสร้างโรงไฟฟ้าโดยใช้พลังงานจากแหล่งเจดีเอ

เป็นหนึ่งในโครงการตามแผนงานพัฒนาเมืองท่าและเมืองอุตสาหกรรม ในส่วนของยุทธศาสตร์การขยายฐานเศรษฐกิจของอนุภูมิภาค โครงการนี้มีความคืบหน้าชัดเจนเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2546 โดยได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของ กฟผ. ปี 2546 กำหนดตั้งโรงไฟฟ้าขนาด 700 เมกะวัตต์ ที่ตำบลคลองเป๊ะ อำเภอนะจะ จังหวัดสงขลา ให้แล้วเสร็จและจ่ายไฟได้ในปี 2551 (ดูรายละเอียดในหัวข้อ 6.2 โครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมสงขลา)

5.3 โครงการเมืองยาง (Rubber City)

โครงการนี้ปรากฏแนวทางเป็นรูปธรรมขึ้นจากการที่รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร สมัยที่ 1 มีนโยบายให้ปฏิรูประบบการพัฒนาทางพาราไทย และมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ศึกษาแนวทางการปฏิรูประบบการพัฒนาทางพาราเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ปัจจุบันโดยตรง ทางกระทรวงจึงแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาการปฏิรูประบบการพัฒนาทางพาราไทยขึ้น คณะกรรมการชุดดังกล่าวจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2545 ว่าด้วย 9 พันธกิจในการปฏิรูประบบการพัฒนาทางพาราไทย โดยพันธกิจที่สำคัญ ๆ คือการสร้างเมืองยาง (Rubber City) เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของผลิตภัณฑ์ยางพารา การทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ยางพาราที่ได้มาตรฐานสากลอย่างหลากหลายจากทุกระดับของสังคม ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรชาวสวนยาง วิชากิจชุมชน และภาคธุรกิจ มีส่วนร่วมในทุกด้าน

จากนั้นที่ประชุมคณะรัฐมนตรีนอกสถานที่เมื่อวันที่ 15 - 16 กรกฎาคม 2547 ณ จังหวัดนครราชสีมา ได้เห็นชอบในหลักการของแผนงานโครงการสนับสนุนตามแนวทางยุทธศาสตร์นี้และให้ตั้งจังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางยางพาราโลก โดยถือเป็น 1 ใน 3 พันธกิจหลัก ด้วยงบประมาณ 1,213.006 ล้านบาท ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคใต้ ซึ่งนำเสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประกอบด้วย 4 แนวทาง คือ 1) การพัฒนาด้านการผลิตยางและผลิตภัณฑ์แปรรูปขึ้นต้น 2) สร้างมูลค่าเพิ่มจากยางพารา 3) พัฒนาด้านการตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ และ 4) การบริหารจัดการ

โครงการต้นแบบที่จัดทำขึ้นมุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราให้เป็นอุตสาหกรรมหลักของชาติ โดยต้องการขับเคลื่อนให้ไทยเป็นผู้ผลิตยางธรรมชาติรายใหญ่ที่สุดของโลก พร้อมทั้งต้องการพัฒนาทางพาราอย่างครบวงจรเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต สมรรถนะการส่งออก เศรษฐกิจและสังคมไทยในอนาคต องค์ประกอบสำคัญของเมืองยางประกอบด้วยอุตสาหกรรมการผลิตยางล้อยานยนต์ การผลิตผลิตภัณฑ์ยางใช้ในงานวิศวกรรมและอุตสาหกรรม ได้แก่ ท่อยาง ยางขึ้นส่วนยานยนต์ การผลิตผลิตภัณฑ์จากน้ำยางขึ้น เช่น ถุงมือและถุงยางอนามัย การแปรรูปไม้ยางพารา เป็นต้น นอกจากนี้จะมีการสร้างศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และศูนย์ทดสอบปฏิบัติการ (R&D) และการลงทุนระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ที่ตั้งจะอยู่ในบริเวณนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ (ฉลุง) จังหวัดสงขลา ระยะที่ 2 ห่างจากตัวอำเภอหาดใหญ่ประมาณ 13 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 900 กิโลเมตร พื้นที่ที่จะใช้พัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารามีพื้นที่รวม 1,115 ไร่ แบ่งออกเป็นเขตอุตสาหกรรมยาง 437 ไร่ เขตอุตสาหกรรมสนับสนุน (ขนส่ง คลังสินค้า บรรจุภัณฑ์ สถาบันวิจัย ห้องแล็บ สถาบันฝึกอบรม) จำนวน 83 ไร่ เป็นเขตที่พักอาศัย 32 ไร่ เขตพาณิชยกรรม 19 ไร่ เขตพื้นที่ใช้เพื่อการสาธารณูปโภค 193 ไร่ และพื้นที่สีเขียวอีกจำนวน 351 ไร่

รัฐบาลมีนโยบายจูงใจผู้ลงทุนในเมืองยางโดย 1) ยกเว้นค่าเช่า 3 ปีสำหรับอุตสาหกรรมยางพาราและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง 2) ผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรมที่เป็นคนต่างชาติได้รับกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินในนิคมอุตสาหกรรม 3) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมได้รับอนุญาตให้นำคนต่างชาติที่เป็นช่างฝีมือ ผู้ชำนาญการเข้ามาอยู่และทำงานในราชอาณาจักร รวมทั้งบุตรและภรรยาของบุคคลดังกล่าว 4) คนต่างด้าวซึ่งเป็นช่างฝีมือ ผู้ชำนาญการซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรจะได้รับอนุญาตให้ทำงานเฉพาะตำแหน่งที่

คณะกรรมการ กนอ. ให้ความเห็นชอบ และ 5) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่เป็นคนต่างชาติได้รับอนุญาตให้นำเงินต่างประเทศเข้าและออกนอกประเทศไทย

อย่างไรก็ดี สถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ส่งผลกระทบให้ภาวะเศรษฐกิจในภาคใต้ตอนล่าง ทั้งด้านการลงทุน การท่องเที่ยว การค้าชายแดน จากเดิมในแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง กำหนดเป้าหมายเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนระหว่าง ไทย-มาเลเซีย อีก 10% จากมูลค่า 170,000 ล้านบาทในปี 2547 โดยเฉพาะแผนยุทธศาสตร์กำหนดให้จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางทางพาราโลก ภายใน 3-5 ปี โดยผลักดันนิคมอุตสาหกรรมจตุรัส จังหวัดสงขลา ให้เป็นเมืองยาง (รับเบอร์ ซิตี้) แบบครบวงจร โครงการระยะที่ 1 ในพื้นที่ 1269 ไร่ ได้ดำเนินการเสร็จแล้ว มีโรงงานเข้ามามีตั้งประกอบธุรกิจเพียง 6 โรงงาน และปัจจุบันปิดโรงงานไปแล้ว 2 โรง โครงการระยะที่ 2 มีพื้นที่ 1115 ไร่ อยู่ระหว่างกำลังของงบประมาณจำนวน 90 ล้านบาทในการก่อสร้างสาธารณูปโภคจากสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

5.4 โครงการจัดตั้งธนาคารอิสลาม

จัดตั้งขึ้นแล้วเมื่อปี 2545 ขณะนี้มี 2 สาขาในกรุงเทพมหานคร และ 5 สาขาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

แหล่งข้อมูล

กรุงเทพธุรกิจ , ฉบับวันที่ 11 มกราคม 2548, “วันนอร์” เล็งสร้างท่าเรือ – ขยายเลี้ยงสัตว์ รองรับนิคมอุตสาหกรรมฮาลาลปัตตานี, หน้า 7

กรุงเทพธุรกิจ 3 มิถุนายน 2547

กองบรรณาธิการนิตยสารฮาลาล, “นิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลผืนกำลังจะเป็นจริงที่ปัตตานี”, นิตยสารฮาลาล ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 เดือนพฤษภาคม 2547; น. 22 - 36

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, ข้อมูลเบื้องต้นโครงการพัฒนาเหมืองสะบ้าย้อย อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

ข่าวสด, ฉบับ วันที่ 15 พฤษภาคม 2548 , นิคมฮาลาลปัตตานีไม่คืบ, หน้า 35

นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, เมืองยาง ‘Rubber City’, สิงหาคม 2545

ปาริชาติ ศิวัชรักษ์, บรรณาธิการ, แผนภูมิภาคกับสุขภาพคนไทยวันนี้, สิงหาคม 2545

ผู้จัดการ 7- 8 สิงหาคม 2547; 10, 20-21 พฤศจิกายน 2547; 16 ธันวาคม 2547

ผู้จัดการ, ฉบับวันที่ 15 ธันวาคม 2547, อนุมัติขยายสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ, หน้า1-2

สำนักงานคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาเขตเศรษฐกิจปักษ์ – สงขลา โดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ, สิงหาคม 2542

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เอกสารประกอบการแถลงข่าวการประชุมไตรภาคีระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโส ตามแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย ครั้งที่ 11 ที่จังหวัดปัตตานี, วันที่ 23 – 26 สิงหาคม 2547

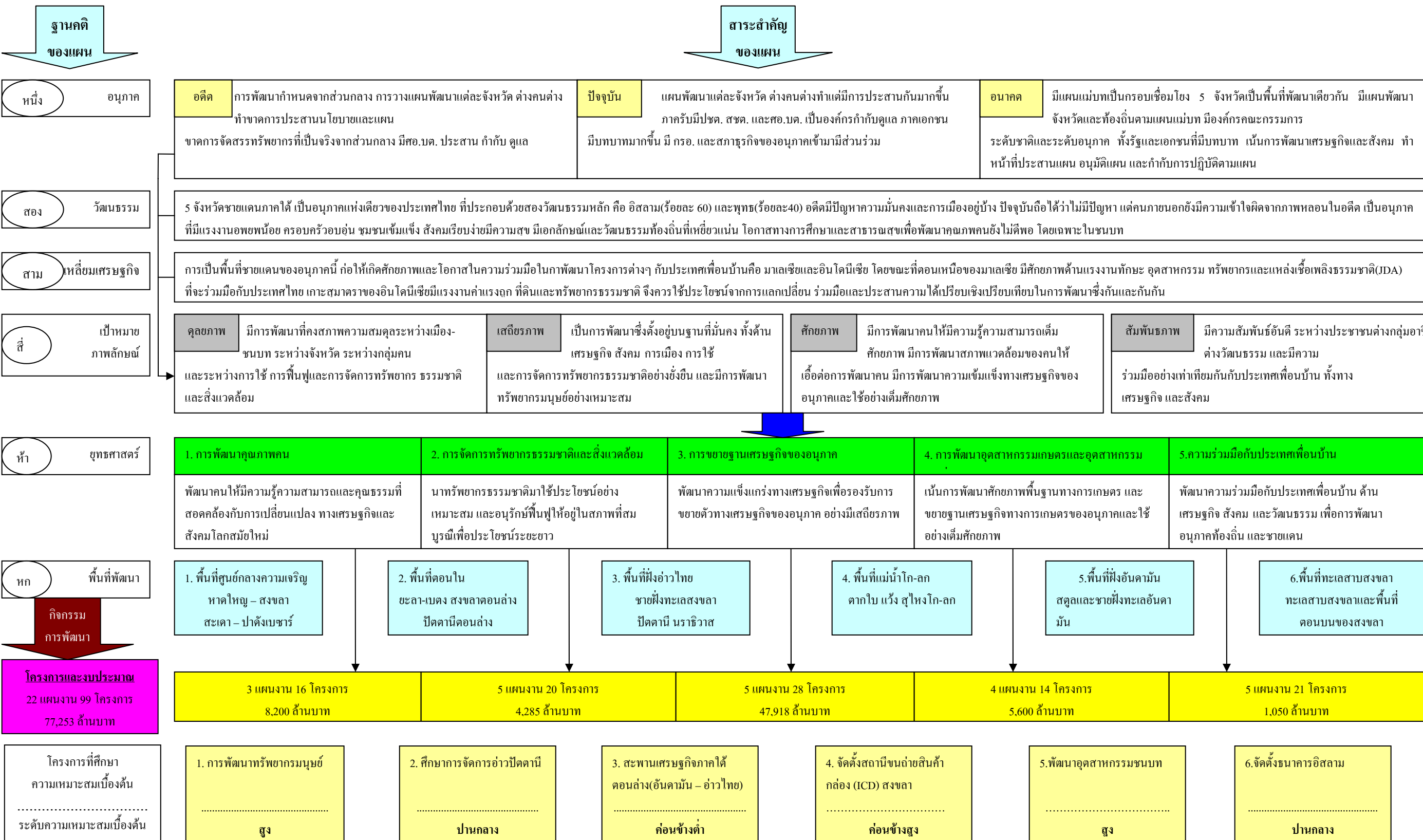
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้, บริษัทเซาธ์อีสต์เอเชียเทคโนโลยี จำกัด, มีนาคม 2540

สำนักพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์และความก้าวหน้าการดำเนินงานแผนงานพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย (IMT – GT), สิงหาคม 2547

สำนักพัฒนาพื้นที่เฉพาะ สำนักพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและพื้นที่ชายแดน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจเฉพาะและพื้นที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน, กรกฎาคม 2544

www.thaigov.go.th, ข่าวสรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี 28 มิถุนายน 2548

5.1 สรุปสาระสำคัญของแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้, บริษัทเซฮีสต์เอเชียเทคโนโลยี จำกัด, มีนาคม 2540 น. 9

5.2 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างไทย – มาเลเซีย

Thai – Malaysian Committee on Joint Development Strategies for Border Areas – JDS

จากการประชุมคณะกรรมการร่วมจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย – มาเลเซีย ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2547 ที่จังหวัดภูเก็ต มีการกำหนดรายละเอียดความร่วมมือ ดังนี้

พื้นที่พัฒนา

สำหรับพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่จัดวางให้อยู่ใน “JDS” ประกอบด้วย

- ไทย : จังหวัดสตูล จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส
- มาเลเซีย : เมืองปะลิส กลันตัน เกะฮ์ และเปรัก

นอกจากนั้น ไทยและมาเลเซียเห็นพ้องว่า ต้องเร่งจัดทำโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานบริเวณพื้นที่เชื่อมโยงไทย – มาเลเซีย 3 บริเวณ ที่มีลำดับความสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. พื้นที่เลียบลุ่มแม่น้ำโก – ลก
2. พื้นที่เลียบบ้านประกอบ – ดูเรียน บูรง (Durian Burong)
3. พื้นที่เลียบป่าดงเบซาร์ สะเดา – บูกิต กายูฮิตัม (Bukit Kayu Hitam)

แผนแม่บทความร่วมมือ JDS

1. การก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโก – ลก จังหวัดนราธิวาส
2. การพัฒนาพื้นที่บ้านประกอบ จังหวัดสงขลา เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเมืองโกตาปุดตรา ของมาเลเซีย
3. การพัฒนาระบบและการอำนวยความสะดวกของเส้นทางเชื่อมโยงทางรถไฟและถนนที่ป่าดงเบซาร์
4. การพัฒนาพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เพื่อให้สอดคล้องกับการสร้างเมืองโกตาปอดานา ของมาเลเซีย
5. การเชื่อมโยงเส้นทางเดินเรือตรง ระหว่างสตูลกับกัวลาปะลิส
6. การปรับปรุงเส้นทางรถเชื่อมโยง ระหว่างยะลา – เบตง การก่อสร้างสะพานแห่งที่ 2 เชื่อมระหว่างสุไหงโก-ลก - รันตูปันยัง การศึกษาความเป็นไปได้ของการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโก-ลก เชื่อมระหว่างอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส กับเป็งกาลีกันบูร์ ในรัฐกลันตัน

ที่ตั้งด้านชายแดนมาเลเซีย

1. ด่านดามะลัง จังหวัดสตูล
2. ด่านวังประจัน จังหวัดสตูล
3. ด่านป่าดงเบซาร์ จังหวัดสงขลา
4. ด่านบ้านประกอบ จังหวัดสงขลา
5. ด่านเบตง จังหวัดยะลา

6. ด้านสุโขทัย – ลก จังหวัดนครราชสีมา
7. ด้านตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ระหว่างเมืองชายแดนไทย – มาเลเซีย

ภายใต้โครงการ Friendship City จะมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในการพัฒนาการค้า การลงทุน และการขนส่งข้ามแดนระหว่างเมืองชายแดนไทย – มาเลเซีย 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. ปาดังเบซาร์ กับ Kota persahabatan
2. สะเตา กับ Kota Perdana
3. บ้านประกอบ กับ Kota Putra

แหล่งข้อมูล

บริษัท คอนซัลแทนส์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด, เอกสารประกอบการประชุมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโครงการวางและจัดทำผังพื้นที่เฉพาะชุมชนชายแดนบ้านประกอบ, มีนาคม 2548

บริษัท คอนซัลแทนส์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด, เอกสารประกอบการประชุมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโครงการวางและจัดทำผังพื้นที่เฉพาะชุมชนชายแดนปาดังเบซาร์, มีนาคม 2548

6. แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการพัฒนา

เขตเศรษฐกิจปีนัง - สงขลาโดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ

“แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจปีนัง - สงขลาโดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ” ถือกำเนิดขึ้นหลังจากรัฐบาล โดยการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ประกาศดำเนินโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย ที่ตำบลคลังชัน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา แล้วถูกประชาชนตั้งคำถามถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ เนื่องจากถ้าหากไม่มีความชัดเจนว่าจะนำก๊าซธรรมชาติไปใช้ประโยชน์อย่างไร ก็เท่ากับเป็นการผลาญทรัพยากรพลังงานโดยเปล่าเปลือง

ดังนั้นแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการนี้จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2542 จึงเชื่อมโยงเอาเรื่องของการพัฒนาก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย บริเวณพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลที่เรียกว่าพื้นที่พัฒนาร่วมไทย - มาเลเซีย หรือ JDA (Malaysia - Thailand Joint Development Area) เข้ามาตอบสนองต่อ “โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจปีนัง - สงขลา” หรือ “สะพานเศรษฐกิจปีนัง - สงขลา” ที่ภาคเอกชนของมาเลเซียนำเสนอผู้ที่ประชุมไตรภาคีระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโส ตามแผนสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ ตั้งแต่เมื่อปี 2538 (ดูรายละเอียดใน 4. แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย และ 5. แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้)

แผนและเป้าหมายหลักการพัฒนา

แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการนี้มีจุดประสงค์อยู่ที่การกระตุ้นให้เกิดการลงทุนด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากก๊าซธรรมชาติ ที่จะส่งผลนำไปสู่การขยายเขตการลงทุนด้านอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และเศรษฐกิจเสรีอื่น ๆ ในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งครอบคลุม 7 อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ เมือง หาดใหญ่ บางกล่ำ จะนะ นาหม่อม คลองหอยโข่ง และสะเดา คิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 42 ของจังหวัดสงขลา และร้อยละ 15 ของภาคใต้ตอนล่างทั้งหมด ตลอดจนมีแผนจะครอบคลุมไปถึงนิคมอุตสาหกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานีด้วย

ส่วนเป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรม แผนแม่บทฯ ได้ประเมินศักยภาพโดยคำนึงถึง (ก) การใช้ก๊าซธรรมชาติ (ข) ที่ตั้งเชื่อมโยงกับเพื่อนบ้าน (ค) ทรัพยากรอื่น ๆ รวมทั้งทรัพยากรมนุษย์ และแบ่งประเภทอุตสาหกรรมเป้าหมายเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. อุตสาหกรรมหลักที่มีการพัฒนาในปัจจุบัน ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่รอบสงขลา หาดใหญ่ ตามแนวทางหลวงหมายเลข 4 จนถึงอำเภอสะเดา และตามแนวทางหลวงหมายเลข 43 จนถึงอำเภอจะนะ ได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร แปรรูปยาง และผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง ไม้ยาง พลาสติกและชิ้นส่วน
2. อุตสาหกรรมที่เกิดจากความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ เป็นอุตสาหกรรมที่เน้นข้อได้เปรียบด้านที่ตั้งเชื่อมโยงกัน ระหว่างปีนังและสงขลา ได้แก่ อุตสาหกรรมเบาที่ใช้เทคโนโลยีและมีมูลค่าเพิ่มสูง เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์โลหะซึ่งคาดว่าจะย้ายฐานการผลิตบางส่วนหรือทั้งหมดมาจากปีนัง โดยจะเน้นการดึงขึ้นตอนการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้นเข้ามาในพื้นที่ก่อน

3. อุตสาหกรรมที่ใช้ก๊าซธรรมชาติในกระบวนการผลิต ได้แก่ อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงหรือวัตถุดิบ อุตสาหกรรมที่ใช้พลังงานเข้มข้นเพื่อเพิ่มอุปสงค์การใช้ก๊าซธรรมชาติในพื้นที่ รวมทั้งใช้วัตถุดิบในพื้นที่ เช่น ปูนซีเมนต์ เซรามิกส์ กระดาษ ยิบซัมบอร์ด และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากยางขนาดใหญ่

แผนนี้มีระยะเวลาดำเนินการ 24 ปี แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะ	ช่วงเวลา	งบประมาณลงทุน	หมายเหตุ
ระยะแรก	ปี 2540 - 2553	15,000 ล้านบาท	ไม่รวมค่าลงทุนในโครงการท่อส่งและ โรงแยกก๊าซฯ ไทย – มาเลเซีย
ระยะที่สอง	ปี 2553 - 2563	23,500 ล้านบาท	

สถานการณ์และความคืบหน้าการดำเนินงาน

แผนแม่บทการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพัฒนาเขตเศรษฐกิจปิ่น – สงขลาโดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ และแผนแม่บทรองรับการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองปัตตานี กำหนดแผนการพัฒนามาเป็น 4 แผน ได้แก่ แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอุตสาหกรรม แผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แผนคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และแผนพัฒนาสังคม

ภายใต้แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอุตสาหกรรมมีโครงการต่าง ๆ จำนวน 11 โครงการ ซึ่งมีความคืบหน้าดังนี้

1. โครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย – มาเลเซีย

เป็นโครงการเพื่อนำส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งพัฒนาร่วม หรือ JDA ในอ่าวไทย มาขึ้นฝั่งและป้อนเข้าสู่โรงแยกก๊าซธรรมชาติ ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ขนาด 950 ไร่ ที่บ้านคลองชัน และบ้านวังงู ตำบลคลองชัน อำเภอนะจะ จังหวัดสงขลา แล้วลำเลียงผ่านท่อไปยังอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ส่งให้บริษัทเปโตรนาส ของมาเลเซีย มูลค่าการลงทุน 39,000 กว่าล้านบาท เจ้าของโครงการ คือ บริษัททรานส์ไทย – มาเลเซีย (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุนระหว่าง บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) กับบริษัทเปโตรนาสของมาเลเซีย

การวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติแล้วเสร็จเมื่อต้นปี 2548 ส่วนโรงแยกก๊าซธรรมชาติมีกำหนดจะแล้วเสร็จสมบูรณ์ภายในเดือนตุลาคม 2548 แต่เนื่องจากการดำเนินการโครงการล่าช้า ตั้งแต่ต้นปี 2548 เป็นต้นมา ทางบริษัททรานส์ไทย – มาเลเซีย (ประเทศไทย) จำกัดจึงส่งก๊าซดิบให้บริษัทเปโตรนาสของมาเลเซียไปพลางก่อนตั้งแต่ต้นปี 2548 (อ่านรายละเอียดหัวข้อ 6.1 โครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย)

2. นิคมอุตสาหกรรม 2 แห่ง

ตามแผนกำหนดจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม 2 แห่ง แห่งหนึ่งอยู่ระหว่างบ้านไร่กับบ้านทุ่งลุง อีกแห่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ตามแนวท่อก๊าซไทย – มาเลเซีย และทางหลวงหมายเลข 4 โดยให้ตั้งเขตอุตสาหกรรมส่งออกในนิคมอุตสาหกรรมด้วย ขนาดพื้นที่ของแต่ละแห่งคือ 1,250 ไร่ และขยายเพิ่มอีก 625 ไร่ หลังปี 2553 งบประมาณระยะแรก 1,625 ล้านบาท ระยะหลัง 10,600 ล้านบาท การดำเนินการโครงการนี้ยังไม่มีมีความคืบหน้า

3. โรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมสงขลา

ตามแผนเดิมกำหนดเป็นขนาด 300 เมกะวัตต์ ที่อำเภอจะนะ ใกล้กับโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย – มาเลเซีย รวมทั้งจะมีอีก 2 แห่ง รวมเป็นขนาด 1,300 เมกะวัตต์ ตามสภาพการขยายตัวของเศรษฐกิจ ซึ่งยังไม่กำหนดที่ตั้ง

ทางด้านการดำเนินการจริง กฟผ. ได้บรรจุแผนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขนาด 700 เมกะวัตต์ จำนวน 1 โรง ในเขตภาคใต้ตอนล่าง ไว้ในแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า ปี 2546 หรือ PDP 2003 (Power Development Plan) โดยกำหนดจะเริ่มก่อสร้างในปี 2548 เพื่อให้แล้วเสร็จในปี 2551 จากนั้นมีการจัดเตรียมพื้นที่เป็นบริเวณบ้านป่าชิงและบ้านโคกม่วง ตำบลป่าชิง และบ้านควนหัวช้าง ตำบลคลองเปี่ยม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ขนาดพื้นที่ 751 ไร่ ส่วนงบประมาณก่อสร้างกำหนดไว้ที่ 16,000 ล้านบาท (อ่านรายละเอียดหัวข้อ 6.2 โครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมสงขลา)

4. พื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมเพิ่มเติม

ตามแผนกำหนดให้สำรองพื้นที่ประมาณ 2,000 ไร่ ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา บริเวณที่ต่อก๊าซธรรมชาติไทย – มาเลเซียขึ้นฝั่ง เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคต ซึ่งในทางที่เปิดเผยยังไม่มีมีความคืบหน้า แต่สภาพกรรมสิทธิ์ที่ดินบริเวณดังกล่าว มีการรวบรวมถือครองโดยเอกชนรายใหญ่แล้วเกือบทั้งหมด

5. การขยายเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ (นิคมอุตสาหกรรมฉลุง)

นิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ตั้งอยู่แล้วในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีขนาดเนื้อที่รวมกว่า 2,000 ไร่ เฉพาะพื้นที่อุตสาหกรรมมีประมาณ 600 ไร่ จัดว่าเป็นนิคมฯ ที่ยังมีพื้นที่ว่างเหลืออยู่จำนวนมากติดอันดับต้นของประเทศ เนื่องจากประสบปัญหาไม่มีนักลงทุนเข้าดำเนินการมานานนับแต่แรกตั้ง ส่งผลให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยต้องดำเนินการส่งเสริมเป็นพิเศษมาโดยตลอด รวมถึงสร้างแรงจูงใจด้วยการลดเงื่อนไขการควบคุมประเภทอุตสาหกรรม ซึ่งหมายถึงด้านการควบคุมมลพิษด้วย

อย่างไรก็ดี ตามแผนแม่บทการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพัฒนาเขตเศรษฐกิจปีนัง – สงขลาโดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ ยังกำหนดให้ขยายเขตนิคมฯ อีก 500 ไร่ ในทางปฏิบัติจึงไม่มีความคืบหน้า เนื่องจากไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริง

6. การวางท่อส่งน้ำดิบจากอ่างเก็บน้ำคลองสะเดาไปใช้ในเมืองหาดใหญ่และนิคมอุตสาหกรรมที่จะเกิดใหม่ทั้ง 2 แห่ง

โครงการนี้ครอบคลุมถึงการทำให้ท่อประปาจากเมืองหาดใหญ่ไปยังนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ หรือนิคมฯ ฉลุงด้วย โดยแผนกำหนดงบประมาณระยะแรกไว้ 720 ล้านบาท และระยะสอง 550 ล้านบาท ซึ่งยังไม่มีความคืบหน้าด้านการดำเนินการ

7. การจัดเตรียมพื้นที่สำหรับชุมชนใหม่

โครงการนี้มุ่งจัดเตรียมที่พักอาศัยของแรงงานและครอบครัวประมาณ 11,000 คนที่จะเข้ามาทำงานในนิคมอุตสาหกรรมใหม่ทั้ง 2 แห่ง โดยแต่ละแห่งมีขนาดพื้นที่ 625 ไร่ และจะขยายเพิ่มอีก 80 ไร่หลังปี 2553 โครงการยังไม่มีความคืบหน้าเช่นกัน

8. การจัดตั้งเขตการค้าเสรีและคลังสินค้าทัณฑ์บนบริเวณสนามบินหาดใหญ่ และท่าเรือท่าลิ้งสงขลา
ตามแผนยังไม่ได้ระบุรายละเอียดโครงการ และการดำเนินการยังไม่มีความคืบหน้า

9. โรงกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรม

แผนยังไม่ระบุสถานที่ตั้งและขนาดพื้นที่ แต่กำหนดงบประมาณระยะแรกไว้ 30 ล้านบาท ระยะสองอีก 170 ล้านบาท เพื่อทำหน้าที่รองรับพื้นที่อุตสาหกรรม
โครงการยังไม่มีความคืบหน้า

10. การปรับปรุงโครงข่ายคมนาคม

แผนกำหนดให้ระยะแรกเป็นการสร้างถนนเข้านิคมอุตสาหกรรม ระยะสองสร้างถนนรองรับปริมาณการจราจรด้านทิศใต้ของเมืองหาดใหญ่ และระบบรถไฟฟ้ารางคู่หาดใหญ่ – ปีนัง โดยระบุงบประมาณระยะแรก 100 ล้านบาท ระยะสอง 3,180 ล้านบาท ส่วนงบประมาณของรถไฟฟ้ารางคู่คือ 2,925 ล้านบาท
โครงการยังไม่มีความคืบหน้า

11. นิคมอุตสาหกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

แผนกำหนดตั้งในบริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองติดกับอ่าวปัตตานี ในพื้นที่ขนาด 450 ไร่ และจะขยายเพิ่มอีก 150 ไร่ งบประมาณระยะแรก 220 ล้านบาท ระยะสอง 710 ล้านบาท
โครงการยังไม่มีความคืบหน้า

แหล่งข้อมูล

เดชรัตน์ สุขกำเนิด, “แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาเขตเศรษฐกิจปีนัง – สงขลา โดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ” ในปริทัศน์ ศิวะรักษ์ บรรณาธิการ, แผนภูมิภาคกับสุขภาพคนไทยวันนี้, สิงหาคม 2545, น. 32 – 37

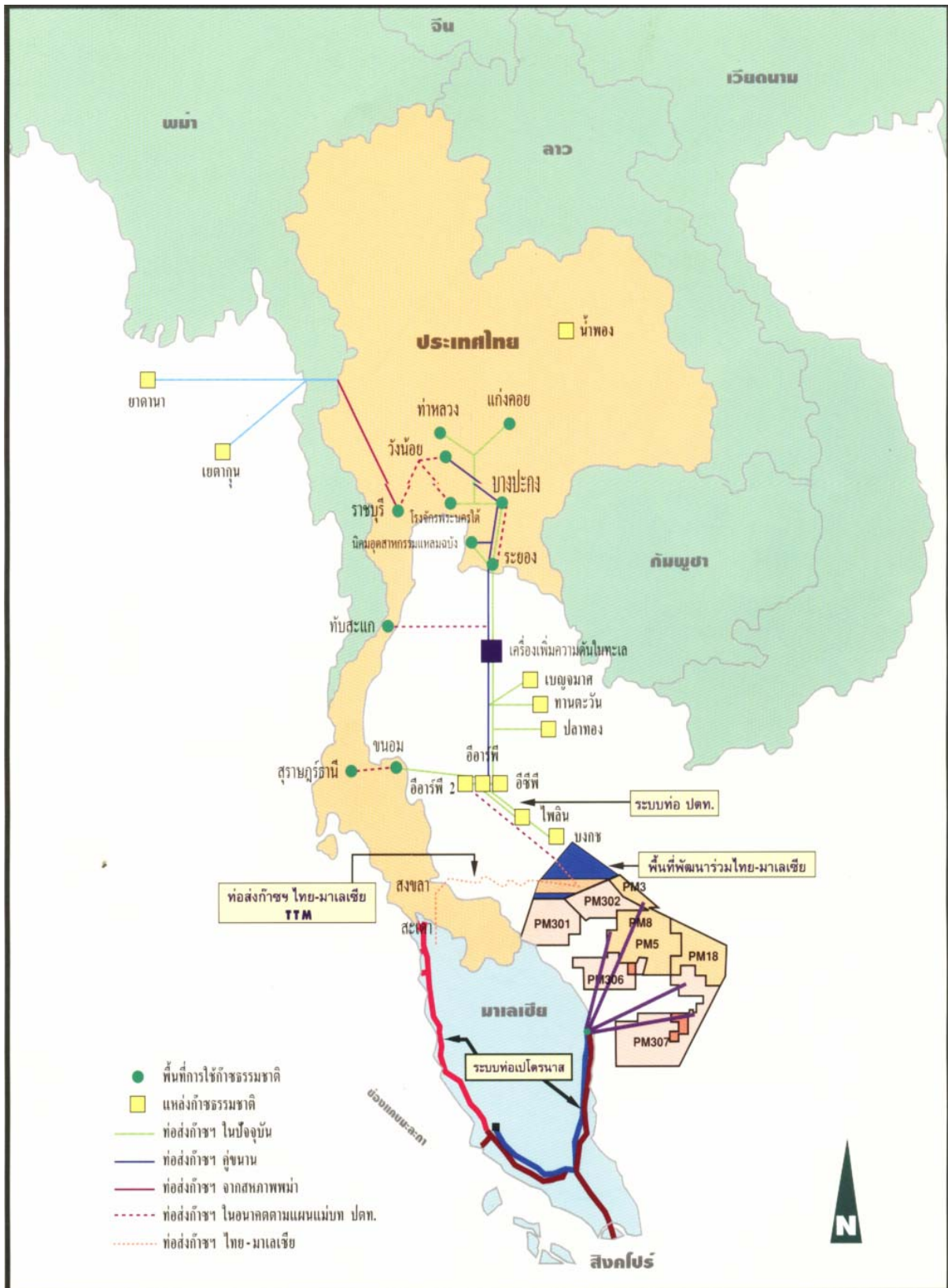
สำนักงานคณะกรรมการประสานงานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาเขตเศรษฐกิจปีนัง – สงขลา โดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ, สิงหาคม 2542

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้, บริษัท เซาท์อีสต์เอเชียเทคโนโลยี จำกัด, มีนาคม 2540

สำนักพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์และความก้าวหน้าการดำเนินงานแผนงานพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย (IMT – GT), สิงหาคม 2547

สุกรานต์ ไรจนไพรวงศ์, บรรณาธิการ, สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2542 – 2543, มูลนิธิโลกสีเขียว, 2544, น. 300 – 302

แผนที่ระบบท่อก๊าซธรรมชาติตามแผนแม่บทของ ปตท.
พื้นที่พัฒนาร่วมไทย – มาเลเซีย และท่อส่งก๊าซไทย – มาเลเซีย

ที่มา: เอกสารประชาสัมพันธ์ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.), ไม่ระบุปี

6.1 โครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย

โครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซียมีที่มาจากข้อตกลงร่วมในการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานในพื้นที่ทับซ้อนบนไหล่ทวีปในอ่าวไทยของทั้งสองประเทศ ที่ ด้านหนึ่งของพื้นที่อยู่ติดเขตแดนไทยที่จังหวัดปัตตานีและนราธิวาส ขณะที่อีกด้านหนึ่งอยู่ติดรัฐกลันตันของ มาเลเซีย ทั้งสองประเทศจึงต่างอ้างสิทธิเหนือพื้นที่นี้ ซึ่งมีขนาด 7,250 ตารางกิโลเมตร

ความขัดแย้งนี้ยุติลงโดยรัฐบาลไทยและมาเลเซียยินยอมลงนามร่วมกันในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding - MOU) เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 โดยเห็นพ้องกันที่จะจัดตั้ง องค์การร่วมขึ้นมาดูแลการสำรวจและแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่พัฒนาร่วมมาเลเซีย - ไทย (Malaysia - Thailand Joint Development Area - JDA) ความตกลงนี้นำมาซึ่งการลงนามร่วมกันอีกครั้งเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 เพื่อยกฐานะให้จัดตั้งองค์การร่วมไทย - มาเลเซีย (Malaysia - Thailand Joint Authority - MTJA) ขึ้นมาดูแลการสำรวจและแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรปิโตรเลียมบนหลักการแบ่งปัน ผลประโยชน์เท่าเทียมกัน (50:50)

ในการสำรวจแหล่งปิโตรเลียมนั้น องค์การร่วมฯ ได้แบ่งพื้นที่สัมปทานออกเป็น 2 แปลง คือแปลง A -18 ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมด กับอีกส่วนหนึ่งคือ แปลง B -17 และ C-19 กลุ่ม ที่ได้รับสัมปทานชุดเจาะสำรวจในแปลง A -18 คือ บริษัทไตรตันออยล์ในนามประเทศไทย (ภายหลังได้โอน กิจการให้บริษัท Amarada Hess Corporation) และบริษัทเปโตรนาส กาลิการี ในนามประเทศมาเลเซีย โดยต่าง ถือหุ้นร้อยละ 50 เช่นกัน เงื่อนไขการสัมปทานกำหนดให้บริษัทเป็นผู้ลงทุนเองทั้งหมด และรัฐบาลทั้งสอง ประเทศจะได้รับค่าภาคหลวงจำนวนร้อยละ 10 ของก๊าซธรรมชาติที่ชุดเจาะได้ โดยแบ่งกันคนละครึ่ง ที่เหลือ ร้อยละ 90 เป็นของบริษัทผู้ชุดเจาะปากหลุม

แผนและพื้นที่ดำเนินการ

การตกลงร่วมกันข้างต้นได้นำไปสู่การเร่งรัดทำสัญญาและดำเนินโครงการต่าง ๆ ของทั้งสอง ประเทศ เช่น คณะรัฐมนตรีของไทยมีมติเมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2539 เห็นชอบให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ลงนามในบันทึกแสดงเจตจำนง (Memorandum of Intent - MOI) กับบริษัทเปโตรนาส ในการร่วมซื้อก๊าซจากแหล่งเจดีเอเพื่อสนองความต้องการของตลาดในประเทศไทย และแสวงหาโอกาสร่วมทุนในโครงการใช้ประโยชน์จากก๊าซในไทย ต่อมาวันที่ 30 พฤษภาคมของปีเดียวกัน ปตท. และเปโตรนาส ในฐานะกลุ่มผู้ซื้อจึงได้ลงนามใน MOU กับกลุ่มผู้ขายก๊าซ อันได้แก่ MTJA และกลุ่มผู้ประกอบการทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งในที่สุด ปตท. และเปโตรนาส ก็บรรลุข้อตกลงและลงนามในข้อตกลงเบื้องต้น (Head of Agreement - HOA) เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2540 ในการซื้อก๊าซฝ่ายละ 50 : 50 และร่วมศึกษาความเป็นไปได้ของการร่วมทุน ในโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย (Trans Thailand Malaysia Pipeline - TTM) และโครงการใช้ ประโยชน์ก๊าซธรรมชาติจากแหล่งเจดีเอใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยและรัฐทางตอนเหนือของ มาเลเซีย

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2541 มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ดำเนินโครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาเขตเศรษฐกิจป็นัง-สงขลาโดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติเป็นเวลา 10 เดือน ในปีถัดมาวันที่ 14 กันยายน 2542 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบและอนุมัติเงินลงทุนให้ปตท. ร่วมทุนกับเปโตรนาสในการจัดตั้งบริษัทร่วมทุน และเห็นชอบร่างสัญญา 4 ฉบับ ได้แก่ ร่างสัญญาซื้อขายก๊าซกับกลุ่มผู้ขายจากแปลง A-18 ร่างสัญญาการให้ยืมคืนก๊าซระหว่างปตท. กับเปโตรนาส ร่างสัญญาผู้ถือหุ้นบริษัทร่วมทุน และร่างสัญญาแม่บทการร่วมทุน โดยนายกรัฐมนตรีทั้งสองประเทศร่วมเป็นประธานในพิธีลงนามสัญญาร่วมทุนและสัญญาที่เกี่ยวข้องอีก 3 ฉบับ เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2542

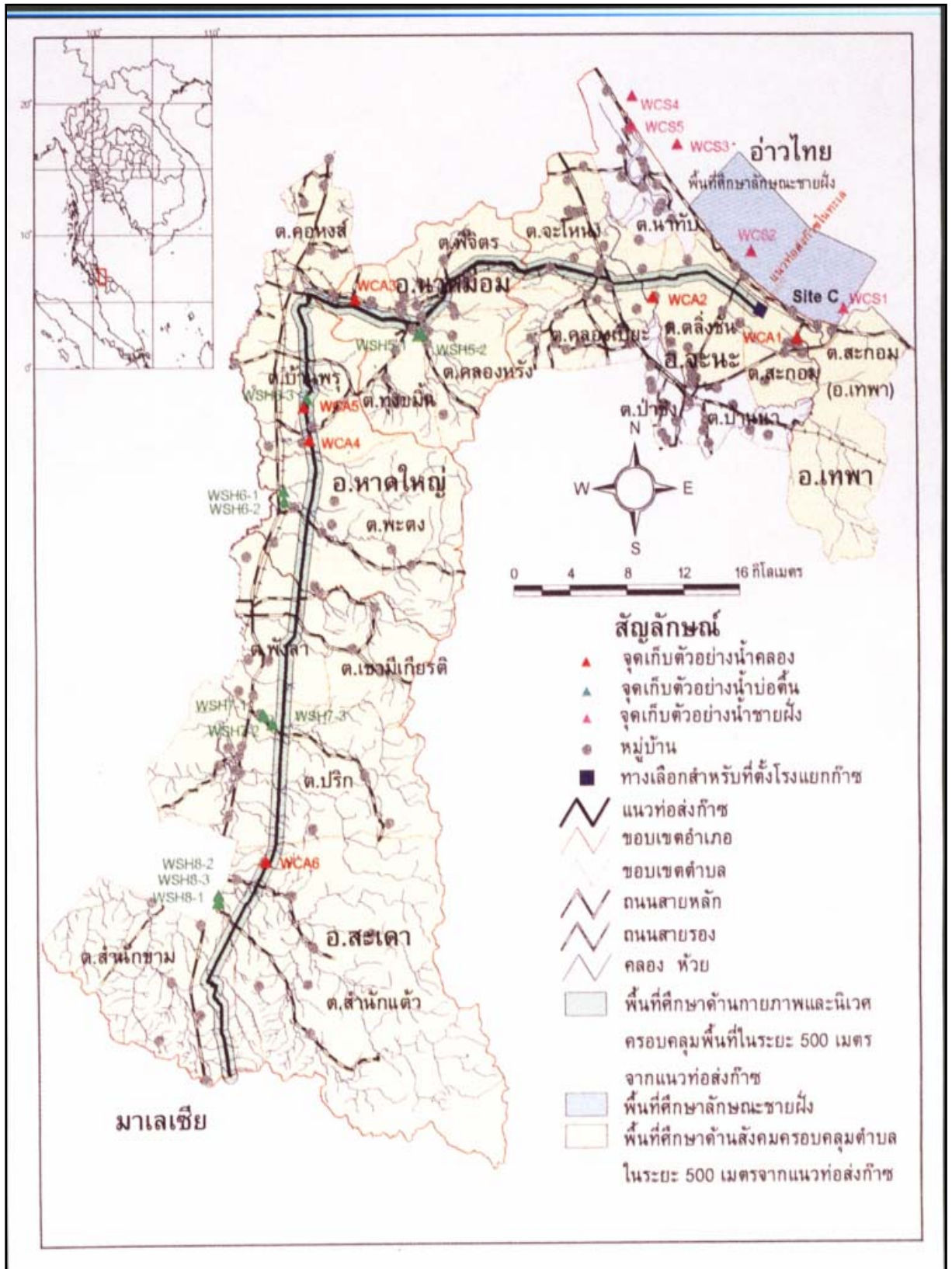
ก่อนหน้าที่รัฐบาลมีมติเห็นชอบการร่วมทุนนี้ ปตท.ได้เข้าแจ้งคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2541 ให้ดำเนินการศึกษาและจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment) ของโครงการไปก่อนล่วงหน้า

โครงการนี้ใช้งบประมาณการลงทุนโดยองค์กรร่วมๆ เป็นผู้ลงทุนเบื้องต้นหรือทุนคงที่ราว 40,000 ล้านบาท และประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ

- 1) ท่อก๊าซในทะเลจากพื้นที่พัฒนาร่วม (JDA) ในอ่าวไทยมาขึ้นฝั่งไทยที่ตำบลดงลิ้นจี่ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีความยาวท่อในทะเลประมาณ 277 กิโลเมตร และวางเชื่อมต่อเข้าโรงแยกก๊าซฯ
- 2) โรงแยกก๊าซจำนวน 2 โรง ตั้งอยู่ใกล้จุดที่ท่อส่งก๊าซฯ ขึ้นบก มีกำลังการผลิตโรงละ 425 ล้านลูกบาศก์ฟุต/วัน ซึ่งจะทำให้การแยกก๊าซฯ ออกเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ แล้วส่งก๊าซแอลพีจีผ่านท่อไปยังมาเลเซีย
- 3) ท่อก๊าซบนฝั่งจากโรงแยกก๊าซผ่านภาคใต้ของไทยไปยังทางภาคเหนือของมาเลเซีย ซึ่งจะไปเชื่อมต่อกับท่อก๊าซที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบันของมาเลเซีย ส่วนที่อยู่ในดินแดนไทยมีความยาวประมาณ 88.5 กิโลเมตร ผ่านพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ จะนะ นาทมอม หาดใหญ่ และสะเดา ในจังหวัดสงขลา ส่วนที่อยู่ในมาเลเซียมีระยะทางยาวประมาณ 9 กิโลเมตร

การพัฒนาโครงการนี้มีเป้าหมายสำคัญคือ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ให้เกิดขึ้นในภาคใต้ตอนล่างด้วยการใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นตัวกระตุ้น อันจะเป็นตัวจุดประกายให้โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย หรือ สามเหลี่ยมเศรษฐกิจให้เป็นจริงขึ้นมาได้ แนวความคิดการใช้ก๊าซธรรมชาติมาเป็นตัวจุดกระตุ้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหรือดึงให้เกิดการลงทุนมีการระบุไว้อย่างชัดเจนในส่วนของวัตถุประสงค์การศึกษาจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจป็นัง-สงขลา โดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ ความว่า สศช. ปตท. และ กนอ. ได้วางแผนที่จะสร้างเขตเศรษฐกิจใหม่ที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นฐานขึ้นในเขตอำเภอหาดใหญ่ นาทมอม สะเดา และนาทวี โดยอาศัยวัตถุดิบและเชื้อเพลิงที่ได้จากโรงแยกก๊าซฯ ที่บ้านดงลิ้นจี่ อำเภอจะนะ เป็นตัวสร้างโอกาสให้กับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ซึ่งเป็นที่คาดหมายว่าจะมีการลงทุนขนาดมหึมาในการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมปลายน้ำ รวมทั้งก่อให้เกิดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ขึ้นในพื้นที่เป้าหมายและบริเวณใกล้เคียง ทั้งนี้ สศช. หรือ สภาพัฒนามีแนวคิดที่จะพัฒนาพื้นที่ในโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซไทย-มาเลเซียให้เป็นเขตอุตสาหกรรมใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศ รองจากอีสเทิร์นซีบอร์ด และเขตอุตสาหกรรมแถบกรุงเทพฯ ปริมาณด้วย

พื้นที่โครงการและแนวท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย – มาเลเซีย

ที่มา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์การศกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมโครงการก่อสร้างท่าเรือจากแหล่งเจ
คือ ร่วมทุนไทย มาเลเซีย ส่วนก่อสร้างท่าเรือ (รายละเอียดสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ด้านกายภาพ – นิเวศ), มีนาคม 2543 น. 2-3

ความก้าวหน้าการดำเนินงาน

ความก้าวหน้าในการก่อสร้างโครงการนี้ทั้งในส่วนของท่าน้ำและโรงแยกน้ำฯ ล่าช้าไปจากที่มี การวางแผนไว้มาก โดยเฉพาะในส่วนของท่าน้ำโรงแยกน้ำฯ หน่วยที่ 1 ที่เคยมีกำหนดสร้างในปี 2544 และหน่วย ที่ 2 เดิมจะสร้างในปี 2547-2548 แต่ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากปัญหาการคัดค้านอย่างรุนแรงจาก ประชาชนในพื้นที่ นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาประชาชนที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นปี 2541

การคัดค้านที่เกิดขึ้นนำไปสู่การประท้วงและล้มการจัดทำประชาพิจารณ์ที่พยายามทำขึ้น 2 ครั้งในปี 2543 และต่อมากลุ่มชาวบ้านได้เข้ายึดพื้นที่บริเวณที่เป็นจุดขึ้นฝั่งของท่าน้ำที่วางมาจากทะเลเพื่อขัดขวาง การวางท่อนบ่อก ในขณะที่ยางงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการก็ไม่ผ่านการพิจารณาของ คณะผู้ชำนาญการและถูกตีกลับให้แก้ไขใหม่ถึง 6 ครั้ง จนกระทั่งเดือนพฤศจิกายน 2544 สำนักงานนโยบาย และแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้ตัดสินใจอนุมัติรายงานดังกล่าวทั้งโครงการ โดยยกเว้นเฉพาะส่วนของ ผลกระทบทางสังคมที่ตัดปัญหาออกไปด้วยการส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นผู้ พิจารณา ซึ่งในที่สุดคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ปฏิเสธที่จะพิจารณาเรื่องนี้เช่นกัน

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้รัฐบาลและ ปตท. ต้องชะลอแผนการดำเนินงานออกไปหลายปี ขณะเดียวกันก็แก้ปัญหาด้วยการใช้กลไกและอำนาจรัฐต่าง ๆ อันขัดกับรัฐธรรมนูญและหลักธรรมาภิบาล หลายข้อเข้ามาจัดการการต่อต้านจากประชาชน จนนำไปสู่การใช้กำลังตำรวจจำนวนมากสลายการชุมนุมของ กลุ่มชาวบ้านอย่างรุนแรงเมื่อคืนวันที่ 20 ธันวาคม 2545 ติดตามด้วยการจับกุมและดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ องค์กรพัฒนาเอกชนและชาวบ้านอีกหลายสิบคน นอกจากนี้ยังส่งกองกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายร้อยนายไป ประจำการในพื้นที่ของโครงการที่ตำบลดงลิ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับบริษัท TTM ที่เพิ่งสามารถลงมือ ก่อสร้างโครงการได้เมื่อเดือนกรกฎาคม 2546

การวางท่อส่งน้ำธรรมชาติดำเนินการเสร็จเมื่อต้นปี 2548 และเริ่มมีการส่งน้ำดิบให้แก่บริษัท เปโตรนาสเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2548 ตามสัญญาซื้อ-ขายฉบับแก้ไข ซึ่งได้เปลี่ยนกำหนดการรับซื้อน้ำมาเป็นวันที่ 1 มกราคม 2548 โดยมีเงื่อนไขว่ากลุ่มผู้ขายจะไม่เรียกร้อง “ค่าภาระไม่ใช้ก็ต้องจ่าย” หรือค่า “Take-Or-Pay” สำหรับน้ำ NGV นั้น คาดว่าจะสามารถเริ่มส่งได้ในปลายปี 2548 ส่วนโรงแยกน้ำธรรมชาติ หน่วยที่ 1 มีกำหนดจะแล้วเสร็จสมบูรณ์ภายในเดือนตุลาคม 2548

สำหรับแผนการขยายการลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการใช้ประโยชน์จากน้ำธรรมชาติที่เคย มีการวางแผนไว้ โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ซึ่งได้เปลี่ยนมาเรียกว่า อุตสาหกรรมปลายน้ำ ภายหลังจากที่ชาวบ้านคัดค้านอุตสาหกรรมปิโตรเคมีอย่างรุนแรง ปรากฏว่า น.พ.พรหมมินทร์ เลิศสุริยเดช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติร่างประกาศ กระทรวงอุตสาหกรรมเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2546 เรื่อง ห้ามตั้งหรือขยายโรงงาน ซึ่งประกอบกิจการเกี่ยวกับ เคมีภัณฑ์สารเคมีหรือวัสดุเคมี ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติ โรงงาน พ.ศ. 2525 เฉพาะโรงงานที่ต้องใช้วัตถุติด (ก๊าซธรรมชาติ) ซึ่งมีแหล่งที่มาจากโครงการท่อส่งน้ำ ไทย-มาเลเซีย และโรงแยกน้ำไทย-มาเลเซียในท้องที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา แต่รัฐบาลก็อาจพิจารณา ใหม่ได้ หากมีการเสนอเข้ามาใหม่

การคัดค้านโครงการและประเด็นปัญหาผลกระทบ

ความตื่นตัวในการคัดค้านของชาวบ้านจะเริ่มขึ้นตั้งแต่กลางปี 2541 โดยมีการจัดเวทีในหมู่บ้านหลายครั้งเพื่อเชิญนักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องไปให้ข้อมูล หลังจากนั้นมีการทำป้ายประท้วงคัดค้านโครงการอย่างต่อเนื่องในทุกหมู่บ้าน โดยเฉพาะในพื้นที่ 8 หมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับจุดขึ้นบกของท่อก๊าซและใกล้ที่ตั้งของโรงแยกก๊าซในตำบลตลิ่งชัน กลุ่มชาวบ้านที่คัดค้านได้ปฏิเสธการเข้าร่วมและขัดขวางเวทีประชาพิจารณ์ที่รัฐบาลจัดขึ้น 2 ครั้งในปี 2543 มีการประท้วงรายงานการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม การยื่นจดหมายร้องเรียนไปยังทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการยึดพื้นที่บริเวณจุดขึ้นบกของท่อก๊าซจากทะเลพร้อมกับก่อสร้างวิทยาลัยนานาชาติเพื่อใช้เป็นจุดร่วมในการชุมนุมคัดค้านไม่ให้อำนาจก่อสร้างโครงการได้

กระแสการคัดค้านได้ขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ โดยกลุ่มผู้คัดค้านที่รวมตัวกัน ทั้งชาวบ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มวิชาชีพ และนักวิชาการต่าง ๆ ได้ตั้งคำถามต่อรัฐบาลถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งก่อสร้างโครงการ ผลดีผลเสียต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคใต้และประเทศไทย และผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม แต่ก็ไม่เคยได้รับคำตอบที่ชัดเจนจากรัฐบาล ประเด็นปัญหาผลกระทบสำคัญ ๆ เกี่ยวกับโครงการสรุปได้ดังนี้คือ

1. ความไม่ชอบธรรม ไม่ชอบมาพากล และไม่ชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการตัดสินใจที่นำมาสู่โครงการ เช่น ความไม่ชอบธรรมในการวางท่อก๊าซผ่านดินแดนไทย 4 อำเภอ แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งก๊าซไปให้มาเลเซียใช้เป็นหลัก โดยที่ส่วนแบ่งก๊าซที่เป็นของไทยจะวางท่อในทะเลต่อขึ้นไปทางเหนือของอ่าวไทยเพื่อไปเชื่อมต่อกับระบบท่อของไทยที่มีอยู่แล้ว

โครงการนี้ตัดสินใจไปล่วงหน้าก่อนที่จะมีการอนุมัติผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็ได้รับการรับรองอย่างรวบรัดโดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) ไม่ใช่โดยคณะผู้ชำนาญการที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่ สผ. แต่งตั้งขึ้น อันขัดกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 นอกจากนี้การจัดเวทีประชาพิจารณ์ก็ไม่เป็นกลางและรวบรัดตัดสินใจโดยใช้เวลาทำประชาพิจารณ์เพียง 25 นาที ขณะที่วุฒิสภาและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติศึกษาโครงการนี้และเสนอให้รัฐทบทวนโครงการ ผลการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งรัฐแต่งตั้งขึ้นเองก็เรียกร้องให้รัฐทบทวนโครงการ

2. ประเด็นเรื่องพลังงาน

ความไม่สมเหตุสมผลในการลงทุนและทางเศรษฐศาสตร์ที่ต้องเร่งก่อสร้างโครงการนี้ เนื่องจากว่าประเทศไทยมีพลังงานสำรองทั้งในรูปของพลังงานก๊าซและพลังงานไฟฟ้าเกินอยู่มาก กอปรกับรัฐบาลยังต้องแบกรับการจ่ายค่า Take Or Pay แก่พม่าเนื่องจากไม่สามารถใช้ก๊าซที่ทำสัญญาซื้อจากพม่าได้ทัน ปัญหาที่เกิดขึ้นมีผลกระทบสำคัญที่ทำให้ต้นทุนเชื้อเพลิงที่ต้องนำเข้าเพิ่มอยู่ในค่า FT อันเป็นการโยนภาระแก่ประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจ ซึ่งเป็นผู้ใช้ไฟฟ้า และยิ่งส่งผลโดยตรงให้ราคาสินค้าต่าง ๆ แพงขึ้น

3. ความคุ้มทุนทางเศรษฐกิจ

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เคยตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความคุ้มทุนของ

โครงการนี้ 3 ประเด็น คือ ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการใช้ก๊าซ ซึ่งจะทำให้เสียเปรียบมาเลเซีย ผลตอบแทนของโครงการตลอดอายุโครงการ 27 ปีเมื่อเปรียบเทียบกับผลที่จะได้รับการทดแทนการนำเข้า น้ำมันเตาดำมากจนไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน และราคาก๊าซปากหลุมที่ไทยต้องจ่ายในกรณีนี้มีราคาสูงกว่าแหล่ง ก๊าซในอ่าวไทยส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นจะยิ่งทำให้ราคาก๊าซสูงขึ้นไปอีกมาก

4. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

โครงการนี้ และอาจรวมถึงโรงไฟฟ้าและอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่าง ๆ ที่จะเกิดตามมาจะก่อปัญหา มลพิษอากาศ มลพิษทางน้ำ ขยะพิษ และอื่น ๆ ซึ่งจะมีผลกระทบรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศน์ และสุขภาพและวิถีชุมชน รวมถึงการประมง โดยเฉพาะปัญหาสารปรอทในทะเลจาก กระบวนการผลิตก๊าซธรรมชาติ ปัญหาการแย่งชิงน้ำจืดจากลุ่มน้ำอุตะเกา และทะเลสาบสงขลาในอนาคต ซึ่ง จะทำให้ปัญหาขาดแคลนน้ำจืดขยายเป็นวงกว้าง

5. ทิศทางการพัฒนาภาคใต้

จากการสำรวจความเห็นของประชาชนสงขลาในการศึกษาผลกระทบสังคมและสิ่งแวดล้อมพบว่า ร้อยละ 80 ของประชาชนเชื่อว่าโครงการนี้มีผลลบต่อวิถีชีวิตของชาวบ้าน ร้อยละ 59 ต้องการให้ยุติโครงการ นี้ ร้อยละ 89 พอใจกับสภาพชีวิตในปัจจุบันแล้ว ซึ่งชี้ให้เห็นว่าโครงการนี้ไม่ว่าจะมีอุตสาหกรรมต่อเนื่อง หรือมีก็ตาม ไม่ใช่แนวทางการพัฒนาที่ประชาชนเลือก

6. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและการจัดการปัญหาอย่างสันติวิธี

โครงการนี้เกิดขึ้นมาจากการตัดสินใจของรัฐบาลส่วนกลางและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ รับฟังเหตุผลและความเห็นของกลุ่มต่าง ๆ ที่คัดค้าน ซึ่งมีใช้เพียงแต่ชาวบ้านในพื้นที่เท่านั้น แต่ยัง ประกอบด้วยนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะการไม่เห็นด้วยกับกระบวนการ จัดการปัญหาของรัฐบาล เช่น การไม่เปิดโอกาสอันเท่าเทียมกันให้แก่ทุกฝ่ายในการถกเถียงกันด้วยเหตุผลและ ข้อเท็จจริง การใช้สัญลักษณ์แห่งอำนาจ (เช่น คนในเครื่องแบบ) เพื่อข่มขู่คุกคาม รวมไปถึงการปราบปราม และจับกุมกลุ่มผู้คัดค้านโครงการ และการปิดกั้นสื่อ ปัญหาเหล่านี้กลายเป็นการขยายวงของผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับ โครงการและเรียกร้องให้รัฐบาลทบทวนโครงการนี้กว้างขวางระดับประเทศ

การคัดค้านที่เกิดขึ้นทำให้รัฐบาลดำเนินมาตรการเฉพาะกิจหลายประการอันเป็นการสนับสนุน โครงการ นับตั้งแต่ที่นายกรัฐมนตรีทักษิณได้ลงพื้นที่ลานหอยเสียบด้วยตนเองเพื่อฟังการชี้แจงเหตุผลของ กลุ่มชาวบ้านที่คัดค้านโครงการเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2545 และมีคำสั่งในเดือนต่อมามอบหมายให้พล.อ. ชัยศึก เกตุทัต ประธานคณะกรรมการติดตามและประสานงานตามคำสั่งการของนายกรัฐมนตรีขอความร่วมมือจาก นักวิชาการ 6 สถาบัน ศึกษาข้อมูลโครงการนี้ และโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินบ่อนอกและบ้านกรูด เพื่อใช้ ประกอบการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรี

ในเดือนเมษายน 2545 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสถาบันเอเชียศึกษา ซึ่งศึกษาในประเด็น ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล ระบุว่าข้อบกพร่องที่รัฐบาลดำเนินการไปมี 3 ประการได้แก่ 1) ละเลยไม่ให้ข้อมูลและความเข้าใจต่อสาธารณชนและชุมชน 2) อ้างอิงแต่กรอบกฎหมายเก่า 3) ไม่พยายามทำความเข้าใจกับบริบทใหม่ของประชาสังคมไทย ด้านความต้องการพลังงานชี้ว่า การมี

โครงการจะทำให้ประเทศมีความมั่นคงทางพลังงาน ในด้านสิ่งแวดล้อมสรุปว่าโครงการนี้ไม่ควรทำไอเอแบบแยกส่วน ควรมีความรอบด้านและครอบคลุมพื้นที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สำหรับผลกระทบด้านสังคมพบว่าโครงการนี้มีผลกระทบทางสังคมรุนแรงมากเนื่องจากการคัดค้านทั้งในระดับพื้นที่ ประเทศ และระดับนานาชาติ

มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งศึกษาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล มีข้อเสนอถึงรัฐบาลว่า 1) ควรชะลอการก่อสร้างโครงการออกไปจนกว่าจะมีการศึกษาไอเอ ณ แหล่งเจดีเอโดยละเอียด และต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการประเมินผลทางเศรษฐศาสตร์ให้ชัดเจนโดยยึดถือประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ 2) เรื่องการใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากแหล่งเจดีเอต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประเทศ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเกียรติของชาติเป็นหลัก 3) ควรวิเคราะห์ผลประโยชน์ทางการเงินและเศรษฐกิจของชาติในการดำเนินโครงการต่าง ๆ

ก่อนหน้านี้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภาได้ตรวจสอบโครงการนี้และส่งรายงานสรุปความเห็นถึงวุฒิสภาเมื่อเดือนพฤษภาคม 2544 ว่าโครงการนี้ยังมีข้อบกพร่อง สมควรต้องระงับไว้ก่อนและควรเร่งทบทวนให้รอบคอบ ทั้งเหตุผลและข้อมูล

อย่างไรก็ดี รัฐบาล โดยสำนักนายกรัฐมนตรีออกแถลงการณ์เรื่องการพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการท่อส่งก๊าซและสถานีแยกก๊าซไทย-มาเลเซียเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2545 ว่า รัฐบาลตกลงให้ดำเนินการต่อไปตามสัญญาและเพื่อเลี่ยงปัญหาการคัดค้านจากชุมชน จะให้ปดท. เปลี่ยนจุดวางท่อขึ้นฝั่งจากจุดเดิมไปในรัศมีไม่เกิน 5 กิโลเมตร โดยไม่ต้องมีการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสังคมใหม่ พร้อมกับมีคำสั่งให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้การสนับสนุนและช่วยประคับประคองโครงการนี้

ผลการตัดสินใจเดินหน้าโครงการของรัฐบาล ก่อให้เกิดกระแสการคัดค้านที่รุนแรงและกว้างขวางขึ้น รวมถึงเกิดการเคลื่อนไหวของนักวิชาการจากทุกภูมิภาคจำนวนกว่า 1,300 คนที่ร่วมกันลงนามในข้อเรียกร้องถึงรัฐบาลเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2545 เพื่อขอให้รัฐบาลหยุดดำเนินโครงการนี้และชี้แจงแก้สังคมไทยถึงปัญหาและความไม่โปร่งใสหลายประการที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็มีผลทำให้เกิดการละเมิดสิทธิของประชาชนในพื้นที่หนักมากขึ้นด้วย แม้ว่าก่อนหน้านี้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้สรุปและแถลงผลการตรวจสอบปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพจากโครงการนี้ไปแล้วเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2545 โดยเสนอให้รัฐบาลหาทางป้องกันมิให้เกิดความรุนแรง รวมทั้งเร่งออกกฎหมายที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

ทว่าภายหลังการปราบปรามกลุ่มผู้คัดค้านเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2545 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบเรื่องนี้อีกครั้ง โดยเฉพาะในประเด็นการดูแลอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและมีการแถลงผลต่อสาธารณะเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2546 ผลการสอบสวนได้เสนอให้รัฐบาลตั้งคณะกรรมการอิสระขึ้นมาสอบข้อเท็จจริงอีกครั้ง และขอให้มีการต่อเนื่องเพื่อรับผิดชอบต่อประชาชนจำนวนมากที่ถูกทำร้ายจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขณะที่คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา ก็ได้สอบสวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วนเช่นกันและมีหนังสือรายงานผลการสอบสวนถึงนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2546 ขอให้รัฐบาลสอบสวนเอาผิดผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบในการใช้กำลังจับกุมและสลายการชุมนุมด้วย

กรณีนี้ยังเป็นหนึ่งในกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ได้รับความสนใจและติดตามตรวจสอบจากสหประชาชาติด้วย ซึ่งนางอิน่า จิลาณี ผู้แทนพิเศษของเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้เดินทางไปตรวจสอบและพูดคุยกับชาวบ้านที่อำเภอจะนะด้วยตนเองเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2546

แหล่งข้อมูล

กลุ่มศึกษาและรณรงค์มลภาวะอุตสาหกรรม, เอกสารชุดลำดับเหตุการณ์โดยย่อโครงการทอส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซฯ ไทย-มาเลเซีย, 2547.

โครงการทอส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย, บริษัททรานส์ไทย-มาเลเซีย (ประเทศไทย) จำกัด (เอกสารประชาสัมพันธ์)

สุกรานต์ ไรจน์ไพรวงศ์, บรรณาธิการ. ข่ายใยแห่งแรงบันดาลใจ, แปลจาก The Nets of Resistance ของ สุภรา จันทร์จิตฟ้า, กันยายน 2547. กรุงเทพฯ.

MGR ONLINE Thursday, May 16, 2002

6.2 โครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมสงขลา

ตามแผนงานพัฒนาเมืองท่าและเมืองอุตสาหกรรมในส่วนของยุทธศาสตร์การขยายฐานเศรษฐกิจของอนุภูมิภาค ภายใต้แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้กำหนดไว้ว่าจะดำเนินโครงการสร้างโรงไฟฟ้าโดยใช้พลังงานจาก JDA ในฐานะโครงการ โครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนอุตสาหกรรม

จากนั้นเมื่อมีการขร่างแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจปีนัง – สงขลาโดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติขึ้นในปี 2542 ก็มีการระบุดัดเจนนขึ้นที่จะก่อสร้างโครงการ โรงไฟฟ้า มีกำลังการผลิตไฟฟ้า 300 เมกะวัตต์ ที่อำเภอจะนะ ใกล้โรงแยกก๊าซ และอาจจะสร้างอีก 2 โรง รวมเป็น 1,300 เมกะวัตต์ หากเศรษฐกิจฟื้นตัว

อย่างไรก็ดี ในที่สุดเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2546 กฟผ. ได้บรรจุแผนที่จะก่อสร้างโรงไฟฟ้าในภาคใต้ขึ้นอีก 1 โรง ขนาด 700 เมกะวัตต์ โดยมีแผนเริ่มก่อสร้างภายในปี 2548 เพื่อให้แล้วเสร็จสามารถจ่ายไฟตามแผนได้ในปี 2551

แผนและพื้นที่ดำเนินการ

ในการบรรจุแผนก่อสร้างโรงไฟฟ้าแห่งนี้เข้ามามีการให้เหตุผลว่า “เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในเรื่องการวางท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย”¹ ตามแผนกำหนดด้วยว่า โครงการจะช่วยเพิ่มความมั่นคงทางพลังงานของภาคใต้ โดยเฉพาะที่จังหวัดสงขลาซึ่งมีความต้องการใช้ไฟฟ้าสูงสุดในภาคใต้ หรือคิดเป็นสัดส่วนราวร้อยละ 21 เนื่องจากเป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจการลงทุน ทั้งนี้ กฟผ. ได้ยืนยันถึงความไม่เพียงพอของพลังงานไฟฟ้าต่อความต้องการด้านเศรษฐกิจภาคใต้ที่ขยายตัวต่อเนื่องทุกปี

โรงไฟฟ้าหลัก ๆ ในภาคใต้

ปัจจุบันภาคใต้มีโรงไฟฟ้า 4 โรงหลัก รวมกำลังการผลิต 1,473 เมกะวัตต์ คือ

1. โรงไฟฟ้าขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกำลังการผลิต 824 เมกะวัตต์
2. โรงไฟฟ้ากระบี่ กำลังการผลิต 340 เมกะวัตต์
3. โรงไฟฟ้าเขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี กำลังการผลิต 240 เมกะวัตต์ และ
4. โรงไฟฟ้าเขื่อนบางลาง จังหวัดยะลา กำลังการผลิต 73 เมกะวัตต์

¹ แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า PDP 2003

โรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมสงขลาที่กำหนดจะก่อสร้างบนเนื้อที่ 750 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบล ป่าชิง และหมู่ 6 ตำบลคลองเป๊ะ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา อยู่ใกล้กับคลองนาทับ ซึ่งเป็นคลองสายหลักของ ตำบลนาทับ อำเภोजะนะ งบประมาณในการก่อสร้างกำหนดไว้ 16,000 ล้านบาท เป็นเงินรายได้ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยร้อยละ 20 ที่เหลือจะเป็นเงินกู้จากสถาบันการเงินและการออกพันธบัตรเงินกู้

ผศ. ประสาท มิแต้ม ได้ให้เหตุผลถึง “ความไม่จำเป็น” ของการมีโรงไฟฟ้าจะนะว่า² เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2546 นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ได้ออกรายการ “นายกฯ ทักษิณคุยกับประชาชน” บอกว่า “ขณะนี้เรามี โรงไฟฟ้าล้นเกินคิดเป็นมูลค่าถึง 400,000 ล้านบาท ทั้งนี้เพราะการคำนวณที่ผิดพลาด ส่งผลให้ค่าไฟฟ้าแพงส่วน หนึ่ง” แต่แล้วโรงไฟฟ้านั้นกลับเกิดขึ้นหลังจากนายกฯ กล่าวเพียง 16 วัน ด้วยเหตุผลอันสวดยหว่า “เพื่อให้ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการวางท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย” ทั้งนี้เรามีโรงไฟฟ้ามากเกินไปแล้วทั้ง ระดับประเทศและในระดับภาคใต้ โดยเมื่อเดือนกันยายน 2546 ในภาคใต้มีไฟฟ้าสำรองทั้งระบบ (รวมทั้งที่ แลกเปลี่ยนกับมาเลเซียและระบบสายส่งจากภาคกลาง) ประมาณร้อยละ 40 และจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 60 ในช่วง ปลายปีหากโรงไฟฟ้ากระบี่สร้างเสร็จ ในขณะที่โดยมาตรฐานแล้วเราควรมีสำรองไฟฟ้าเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น

ทั้งนี้ การมีสำรองไว้มากเกินไปก็จะเป็นภาระทำให้ค่าไฟฟ้าแพงเกินเหตุ และนี่เองคือความเสียหาย จาก งานศึกษาของ รศ.ดร.บัณฑิต เอื้ออาภรณ์ จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาฯ ระบุว่า “ก๊าซธรรมชาติจากโครงการท่อ ก๊าซไทย-มาเลเซียจะยังไม่มีความจำเป็นกับระบบไฟฟ้าในภาคใต้ในอีก 15 ปีข้างหน้า (เริ่มจากปี 2544)”

ความก้าวหน้าการดำเนินงาน

กฟผ. ได้ดำเนินการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการเมื่อประมาณเดือนมิถุนายน 2547 ใช้เวลา 6 เดือนจึงแล้วเสร็จสามารถจัดทำร่างรายงานการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม หรือ EIA (Environmental Impact Assessment) ส่งให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ หรือ สผ. พิจารณาเมื่อปลาย เดือนธันวาคม 2547 ร่างรายงานดังกล่าวผ่านความเห็นชอบจากคณะชำนาญการพิจารณา EIA เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2548 และผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในลำดับต่อมา ภายใต้งานของ กฟผ. จะต้อง ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมาตรการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่ เสนอไว้ในแผนปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมของรายงาน EIA อย่างเคร่งครัด หากติดตามตรวจสอบคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแล้วพบว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหา จะต้องแก้ไขปัญหาและแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เช่น จังหวัดสงขลา กรมโรงงานอุตสาหกรรม และ สผ. เพื่อประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้หากมี ข้อวิตกกังวลของชุมชนในพื้นที่ กฟผ. จะต้องเร่งขจัดปัญหาความขัดแย้งของชุมชนโดยทันที

ทางด้านคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ก็เห็นชอบโครงการแล้วเช่นกัน เมื่อต้นเดือนพฤษภาคม 2548 ขั้นตอนที่เหลือมีเพียงการขอให้กระทรวงพลังงานนำเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติการ

² ผศ. ประสาท มิแต้ม, ระวัง! โรงไฟฟ้านินจา (ในภาคใต้), www.fridaycollege.org 15 พฤษภาคม 2548

ก่อสร้างในวงเงิน 16,000 ล้านบาท รวมถึงกำหนดรายละเอียดของค่าไฟฟ้าที่คาดว่าจะอยู่ในระดับต่ำกว่าโรงไฟฟ้า บ่อนอก 1-2 สตางค์ต่อหน่วยหรือเฉลี่ยประมาณ 1.65 บาทต่อหน่วย

ล่าสุด กฟผ. เตรียมการเจรจากับผู้รับเหมาก่อสร้างโรงไฟฟ้า คือบริษัทซีเมนส์ให้เร่งก่อสร้างโครงการ เพื่อให้ทันตามแผนกำหนดจ่ายไฟเข้าระบบในวันที่ 1 มีนาคม 2551 เนื่องจากรายงาน EIA เสร็จล่าช้ากว่ากำหนด เกือบ 2 เดือนอยู่แล้ว

ประเด็นปัญหาผลกระทบ

จากการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการโรงไฟฟ้าสงขลา มีการสรุปผลกระทบหลัก และแนวทางการจัดการป้องกันและแก้ไขต่าง ๆ แยกได้ดังนี้

1. คุณภาพอากาศ

การคาดการณ์คุณภาพอากาศ ระหว่างการก่อสร้างโรงไฟฟ้าและขนานเครื่องเข้าระบบโรงไฟฟ้าสงขลา ทางโครงการก่อสร้างจะพยายามควบคุมค่ามลสารทุกประเภทอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพอากาศของกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจะมีการติดตั้งระบบตรวจวัดความเข้มข้นมลสารที่ระบายออกจากปล่อง โรงไฟฟ้าตลอด 24 ชั่วโมง พร้อมทั้งติดตั้งวัดปริมาณมลสารในอากาศรอบ ๆ

2. เสียง

ช่วงก่อสร้างจะหยุดทำงานเวลากลางคืน ส่วนในช่วงผลิตกระแสไฟฟ้าจะสร้างอาคารปกคลุมเครื่อง กำเนิดไฟฟ้า เพื่อลดระดับเสียง ไม่ให้เป็นกวนต่อผู้อยู่อาศัยโดยรอบโรงไฟฟ้า ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรฐาน ข้อกำหนดความดังของเสียงโรงงานอุตสาหกรรม คือ ไม่เกิน 85 เดซิเบล (เอ) ในระยะ 1 เมตร จากจุดกำเนิดเสียง

3. คุณภาพน้ำ

น้ำจากคลองนาทับที่นำมาใช้ในระบบหล่อเย็น เมื่อผ่านกระบวนการระบายความร้อนแล้วจะถูกทิ้งไว้ในบ่อพักความจุ 64,000 ลูกบาศก์เมตร เพื่อลดอุณหภูมิก่อนปล่อย ซึ่งจะทำให้อุณหภูมิน้ำในคลองนาทับแตกต่างไปจากเดิมน้อยกว่า 1 องศาเซลเซียส ส่วนน้ำใช้ทั่วไปในโรงไฟฟ้าและน้ำที่ใช้ผลิตไอน้ำ จะถูกนำไปเก็บกักในบ่อพักเพื่อบำบัดก่อนนำไปใช้ประโยชน์ภายในโรงไฟฟ้า เช่น รดน้ำต้นไม้ และไม่ปล่อยลงคลองสาธารณะ

4. นิเวศวิทยาทางน้ำและการประมง

การใช้น้ำจากคลองนาทับมาเป็นตัวกลางทำหน้าที่ระบายความร้อนของระบบหล่อเย็นจะก่อให้เกิด ปัญหาการดูดสัตว์น้ำวัยอ่อนไปกับน้ำ กฟผ. กำหนดที่จะแก้ปัญหาด้วยการขุดคลองชักน้ำเชื่อมต่อจากคลองนา ทับ มีขนาดกว้าง 18 เมตร ลึก 3 เมตร ยาวประมาณ 420 เมตร ซึ่งจะทำให้การไหลของน้ำมีความเร็วกว่าปกติ คาดว่าสามารถควบคุมความเร็วกระแสน้ำไม่เกิน 0.1 เมตร/วินาที พร้อมกับจะติดตั้งตะแกรงขนาด 10 มิลลิเมตร เพื่อ ลดจำนวนลูกปลา ลูกกุ้ง ที่จะถูกดูดเข้าไปในระบบ นอกจากนี้ทางโครงการจะดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุ์ปลาใน คลองนาทับ โดยปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเสริมในแหล่งน้ำแห่งนี้อย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่

สถานการณ์ด้านชุมชน

โครงการนี้ไม่มีการจัดทำประชาพิจารณ์ แต่ได้จัดรับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้านในพื้นที่แล้ว เมื่อเดือนกรกฎาคม 2547 โดยให้ชาวบ้านในพื้นที่ที่คาดว่าจะก่อสร้างโรงไฟฟ้ามารับทราบข้อมูลและบอกข้อกังวลกับการที่จะมีการก่อสร้างโครงการกับทาง กฟผ. ชาวบ้านที่มาส่วนใหญ่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น เช่น สมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

มีชาวบ้านบางส่วนได้สะท้อนถึงความกังวลต่อข้อมูลที่ทาง กฟผ. ให้ ว่าไม่มีอะไรรับประกันได้ว่าในอนาคตโรงไฟฟ้าจะไม่เกิดผลกระทบต่อคนพื้นที่ โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากคลองนาทับ ซึ่งเป็นลำคลองสาธารณะที่ชาวบ้านได้พึ่งพาอาศัยในหลายด้าน ซึ่งทาง กฟผ. ยืนยันว่า การที่อุณหภูมิน้ำสูงขึ้น 1 - 2 องศาเซลเซียสนั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำ

แม้ว่าในช่วงเวลาที่จัดรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวยังไม่มีการระบุที่ตั้งที่แน่นอนของโรงไฟฟ้า ทราบเพียงว่าจะอยู่ในเขตอำเภอจะนะ แต่ท้ายที่สุด กฟผ. ก็สรุปว่า การรับฟังความคิดเห็นแล้วเสร็จ ไม่มีการคัดค้านการดำเนินการก่อสร้างโรงไฟฟ้าในพื้นที่อำเภอจะนะ จากนั้นจึงนำเสนอรายงานการรับฟังความคิดเห็นต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ด้วยเหตุที่ต่อเนื่องฝ่ายมวลชนสัมพันธ์ของ กฟผ. มีการลงไปให้ข้อมูลในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับประโยชน์ของการมีโรงไฟฟ้า รวมไปถึงการให้การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้าน โรงเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรม เช่น การพาชาวบ้านไปศึกษาดูงานนอกพื้นที่ ดังนั้นชาวบ้านในพื้นที่โครงการส่วนใหญ่จึงรับรู้ข้อมูลว่าจะมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้า แต่ความคิดเห็นจะเป็นอย่างไรนั้นไม่มีความชัดเจน

ส่วนกลุ่มชาวบ้านที่คัดค้านโครงการนั้นมีอยู่ แต่ไม่ได้มีการเคลื่อนไหวชัดเจนเท่ากับกรณีการก่อสร้างท่าอสังกาศและโรงแยกก๊าซไทย – มาเลเซีย

แหล่งข้อมูล

<http://www.onep.go.th/env-board-mati/envboardmati2548.asp>

http://www.greenworld.or.th/1_eic.htm

<http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?>

<http://www.thaienergynews.com/query.php?ntype=1&newsid=1422>

<http://www.fridaycollege.org>

7. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด (เฉพาะภาคใต้)

การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยแบ่งเป็นกลุ่มจังหวัดเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นในสมัยแรกของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งมาจากแนวคิดการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานจากแบบเดิมมาเป็นระบบผู้ว่า CEO หรือเรียกว่า “การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ” โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องนี้เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2546 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานครใช้การบริหารงานแบบบูรณาการ โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 จากนั้นคณะรัฐมนตรีมีมติเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2546 เห็นชอบการบริหารงานแบบบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ซึ่งเป็นการขยายผลตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดและให้มีการดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดนำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีอย่างเร่งด่วนให้เสร็จภายในเวลา 2 เดือน ต่อมาวันที่ 17 พฤศจิกายน 2546 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดทั้ง 19 กลุ่ม และให้หน่วยงานไปดำเนินการให้เสร็จภายในวันที่ 30 ของเดือนเดียวกัน

แผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นผ่านกระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการ 3 ระดับด้วยกันคือ

1. คณะกรรมการสนับสนุนการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน
2. คณะกรรมการยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด มีรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน
3. คณะกรรมการบริหารจังหวัดบูรณาการ มีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน

ยุทธศาสตร์แบบนี้กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้จัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดเพื่อเป็นธงนำในการบริหารและจัดการงบประมาณ โดยให้ประสานโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาไว้ด้วยกัน ตามอำนาจหน้าที่ที่มีกฎหมายให้รองรับไว้ 2 ฉบับ ฉบับหนึ่งคือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นการมอบอำนาจแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการถึงระดับ 8 ที่มีให้หัวหน้าส่วนราชการภูมิภาค และดำเนินการทางวินัยต่างๆ เป็นต้น อีกฉบับหนึ่งคือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546 ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ให้หัวหน้าส่วนราชการมอบอำนาจในการบริหารงบประมาณแก่ผู้ว่าราชการจังหวัด รวมถึงเงินเหลือจ่ายของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว รวมทั้งมอบหมายให้ผู้ว่า CEO จัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดขึ้นมาให้สอดคล้องแนวทางการใช้งบประมาณดังกล่าว

แผนและเป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด (เฉพาะภาคใต้)

การพัฒนาภายใต้แนวคิดและระบบผู้ว่า CEO เป็นการรวมศูนย์อำนาจการบริหารและการตัดสินใจเข้ามาไว้ที่ตัวผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อให้มีอำนาจตัดสินใจรวดเร็วและเด็ดขาดโดยเฉพาะในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่รัฐบาลต้องการใช้เป็นตัวกระตุ้นการลงทุน เศรษฐกิจ และการค้า รัฐบาลกำหนดให้ใช้การเพิ่มค่า GDP ตัวหัวของประชาชนในจังหวัดนั้น ๆ เป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จของยุทธศาสตร์ที่วางไว้เป็นสำคัญ ซึ่งแต่ละกลุ่มจังหวัดจะมีการกำหนดอัตรา GDP ที่ต่างกัน

ภาคใต้มีการแบ่งออกตามลักษณะพื้นที่เป็นภาคใต้ตอนบนและภาคใต้ตอนล่าง ประกอบด้วย 5 กลุ่ม จังหวัด ภาคใต้ตอนบนมีกลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร และระนอง กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง และตรัง กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ภาคใต้ตอนล่างคือ กลุ่มที่ 4 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และกลุ่มที่ 5 มีจังหวัดสงขลาและสตูล

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร ระนอง

วิสัยทัศน์ของการพัฒนาคือ มุ่งเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าเชื่อมโยงระหว่างประเทศบนฝั่งอันดามัน – อ่าวไทย โดยเฉพาะสินค้าเกษตร เช่นการส่งออกผลไม้ เป็นศูนย์กลางการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรครบวงจร และศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืน และมุ่งสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในดินแดนแห่งทะเลที่ไร้มลพิษ

ทางเศรษฐกิจมีการตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะสร้างเป้าหมายความเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์ (GPP) ภายในกลุ่ม จังหวัดนี้ไว้ที่อัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 7.75 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมปี 2550 จะเท่ากับ 89,998 ล้านบาท อัตราการว่างงานต่ำกว่าร้อยละ 0.5

แผนการพัฒนายที่จะเร่งดำเนินการ เช่น การก่อสร้างท่าเรือชุมพร ที่อำเภอสวี และอำเภอเมือง และการพัฒนาท่าอากาศยานจังหวัดระนองและจังหวัดชุมพร การปรับปรุงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งทางบกสู่ฝั่งอันดามัน-อ่าวไทย ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำหรับรองรับการขนส่งสินค้าและการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นตามแผนของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกหรือเวสต์เทิร์นซีบอร์ด และนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจภายใต้กลุ่มความร่วมมือห้าเหลี่ยมเศรษฐกิจ (BIMST-EC) ของรัฐบาล

ยังมีโครงการอื่น ๆ ที่จะเร่งดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ของกลุ่ม เช่น ที่จังหวัดชุมพรจะส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยกระเช้าข้ามเกาะรับนก ด้วยงบประมาณ 235 ล้านบาท ที่ระนองจะมีโครงการปรับปรุงถนนสายชุมพร – ระนองด้วยงบประมาณ 1,075 ล้านบาท จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีโครงการศึกษาพัฒนาเกาะเต่า ใช้งบ 117 ล้านบาท สร้างอ่างเก็บน้ำที่เกาะสมุยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวด้วยงบประมาณ 300 ล้านบาท ถมทะเลหน้าทอน 450 บาท

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง

วิสัยทัศน์ของรัฐบาลคือ ให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการตลาดของภาคเกษตรมุ่งสู่สากล ให้พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน

ด้านเศรษฐกิจ ตั้งเป้าหมายว่า ภายในปี 2550 จะมีการพัฒนารายได้ต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 40 โดยภาคเกษตรจะให้เพิ่มขึ้นร้อยละ 30 และภาคการท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 40

ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ มีการเสนอให้ตั้ง 1) คณะกรรมการพัฒนาศูนย์กลางการเกษตรแบบบูรณาการภาคใต้ ทำหน้าที่เฉพาะเรื่องการพัฒนาการเกษตร (area-functional agency) และการติดตามประเมินผล และจะใช้เป็นสถาบันเพื่อการพัฒนาสู่ศูนย์กลางการเกษตรแบบบูรณาการภาคใต้ ทำให้เกิด Green Gold Strategy อย่างแท้จริงในภาคใต้ ภายในปี 2550 หมายถึง ให้การเพิ่มผลผลิต เพิ่มมูลค่า เพิ่มการส่งออกและการพัฒนาทรัพยากรอย่างยั่งยืน, 2) กองทุนหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมแบบบูรณาการภาคใต้ ทำหน้าที่ผลักดันการแปลงสินทรัพย์ในระบบตลาดกลางเกษตรให้เป็นทุน เช่น ตลาดกลางพืชผักเกษตรหัวอัฐิ จัดตั้งและขยาย

กองทุนพัฒนาการผลิตและการตลาดของเกษตรกรรายย่อย และ 3) คณะกรรมการประสานงานระหว่างกลุ่มจังหวัด เพื่อสนับสนุนการผลิตและส่งออกโดยตรง เช่น กรรมการปศุสัตว์และพืชผักสุกัรวาตลาดจากพัทลุง ตรัง และ นครศรีธรรมราชไปสู่ปีตตานีหรือมาเลเซีย ตามแผนการบูรณาการผลิตและการตลาดภาคเกษตรของภาคใต้ สำหรับการท่องเที่ยว ก็จะมีการพัฒนาศักยภาพระบบการบริการเครือข่ายและการตลาดการท่องเที่ยวด้วย

ระดับโครงการ ที่นครศรีธรรมราช จะมีโครงการแจกพันธุ์ข้าวและพันธุ์สัตว์โดยใช้งบประมาณ 1,000 ล้านบาท โครงการก่อสร้างห้องเย็นตลาดทำอัฐ 200 ล้านบาท ที่พัทลุง จะมีการพัฒนาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ด้วยงบประมาณ 25 ล้านบาท และโครงการพัฒนาการเกษตร 300 ล้านบาท ที่ตรัง มีโครงการก่อสร้างเมืองกีฬานานาชาติด้วยงบประมาณ 1,500 ล้านบาท โครงการสร้างอควาเรียม 230 ล้านบาท และโครงการสร้างท่าเทียบเรือปากเมง 150 ล้านบาท

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่

มีวิสัยทัศน์กลุ่มสามเหลี่ยมอันดามัน ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก และเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจเอเชียใต้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวทางทะเลคือ การพัฒนาให้เป็นสวรรค์การท่องเที่ยวระดับโลกในเขตร้อนชื้น (World-class Tropical Paradise) โดยจะสร้างจุดขายสำคัญคือ ความแตกต่างพิเศษอย่างเหนือระดับ (Premium Exclusive Exotic) และความโอบอ้อมอารีและมารยาทงาม (Hospitality & Courtesy) ขณะเดียวกันจะพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มจังหวัดนี้ด้วยบริการด้านต่าง ๆ เช่น การบริการสุขภาพและความงาม เป็นต้น พร้อมกับการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน 3 เรื่องคือ การปรับปรุงท่าอากาศยานภูเก็ต ถนนสี่ช่องทางจราจรระหว่างระนอง – พังงา – กระบี่ – ตรัง และการปรับปรุงท่าเรือเพื่อการท่องเที่ยวทางทะเล

ตัวอย่างโครงการลงทุนที่จะเกิดขึ้น เช่น จังหวัดพังงาจะสร้างท่าเทียบเรือทุงละองมูลค่า 162 ล้านบาท จังหวัดกระบี่จะมีการก่อสร้าง Sky Walk, Sky Trek ที่อุทยานแห่งชาติเขานมเบญจา และมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างบ่อนคาสิโน มูลค่า 40 ล้านบาท สำหรับจังหวัดภูเก็ต มีโครงการก่อสร้างพิพิธภัณฑสถานทางทะเล 800 ล้านบาท การก่อสร้างและพัฒนาท่าเทียบเรือยอร์ชและศูนย์ควบคุมเพื่อธุรกิจมารีน่า 93 ล้านบาท และพัฒนาการท่องเที่ยว 550 ล้านบาท

สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับกลุ่มเอเชียใต้กำหนดขึ้นมาเพื่อรองรับแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สพช.) ที่มีอยู่เดิม ไม่ว่าจะเป็นแผนการใช้ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยของภาคใต้ให้เป็นประโยชน์สำหรับเชื่อมโยงภูมิภาคนี้กับภูมิภาคเอเชียอื่น ๆ และแผนการพัฒนาภาคใต้ให้เป็นศูนย์กลางพลังงานของภูมิภาค หรือ Strategic Energy Landbridge ด้วย

ภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ รัฐบาลกำหนดให้มีการเตรียมความพร้อมของพื้นที่ 3 ด้านด้วยกันคือ 1) การสร้างความเข้าใจกับคนในพื้นที่, 2) การกำหนดผังเมืองเฉพาะ 18 ผังไว้บังคับใช้ และ 3) การจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคบริโภครองรับพื้นที่การพัฒนา เช่น โครงการสร้างอ่างเก็บน้ำลำรู่ใหญ่มูลค่า 1,400 ล้านบาทที่จังหวัดพังงา เป็นต้น

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส

เป็นกลุ่มจังหวัดชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน วิสัยทัศน์คือ เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล อิสลามศึกษานานาชาติ การค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านและโลกมุสลิมบนพื้นฐานแห่งคุณภาพชีวิตที่ดี และดินแดนแห่งสันติสุข

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล ประกอบด้วยโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลที่จังหวัดปัตตานีด้วยงบประมาณ 464 ล้านบาท โดยให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนเอกชนเพื่อสร้างแรงจูงใจ โครงการสนับสนุนให้เป็นศูนย์กลางอาหารฮาลาล โดยจะมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การก่อสร้างถนนเลี่ยงเมืองปัตตานีเพื่ออุตสาหกรรมอาหารฮาลาลและถนนอื่นๆ ตามผังเมืองด้วยงบ 476 ล้านบาท โครงการพัฒนาท่าเรือและท่าจอดเรือปัตตานี 122 ล้านบาท โครงการวิจัยและพัฒนาอาหารฮาลาลและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง 58 ล้านบาท และอื่น ๆ

ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนและการท่องเที่ยวจะมีการเปิดช่องทางการค้าชายแดนเพิ่มที่ด่านบูเกะตา การพัฒนาศักยภาพการส่งออกสินค้าเกษตร การพัฒนาอุตสาหกรรมยาง การปรับปรุงโครงข่ายคมนาคมเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนั้นมีโครงการลงทุนขนาดใหญ่ เช่น จังหวัดนราธิวาสมีโครงการพัฒนาเส้นทางบูเกะตา – บันนังสตา ด้วยงบประมาณ 650 ล้านบาท โครงการพัฒนาด่านตากใบและด่านบูเกะตา จำนวน 113 ล้านบาท โครงการสร้างท่าเรือและชุดลอกร่องน้ำตั้งเขตอุตสาหกรรม ด้วยงบประมาณ 145 ล้านบาท โครงการซ่อมสนามบินนราธิวาส 528 ล้านบาท โครงการจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ พันธุ์สัตว์ และประชุมประชาคม งบประมาณ 78 ล้านบาท เป็นต้น

จังหวัดยะลา มีโครงการพัฒนาทางหลวง 410 (ยะลา - เบตง) เพื่อเชื่อมต่อปัตตานี – ยะลา – ปีนัง) ด้วยงบประมาณ 1,480 ล้านบาท โครงการก่อสร้างตลาดกลางและห้องเย็นแช่แข็ง 201 ล้านบาท โครงการสร้างถนนไปรัฐเคดาห์ 710 ล้านบาท โครงการส่งเสริมการปลูกยางพาราในพื้นที่ว่างเปล่า 175 ล้านบาท โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานเบตงด้วยงบประมาณ 302 ล้านบาทและ 3,605 ล้านบาท

นอกจากนี้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น โครงการปรับปรุงศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนยะหริ่ง โครงการศึกษาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลจากแหลมตาชี โครงการจัดตั้งศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าดิบชื้นฮาลา-บาลา โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อนเบตง เป็นต้น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาอิสลามศึกษาระดับอุดมศึกษาไปสู่นานาชาติ ประกอบด้วยโครงการพัฒนาศูนย์สารสนเทศอิสลามและอิสลามศึกษา โครงการพัฒนาวิทยาลัยอิสลามยะลา และโครงการก่อสร้างศูนย์บริหารกิจการอิสลามนราธิวาส (วิทยาลัยอหฺหมาม)

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสงขลา และสตูล

วิสัยทัศน์คือ มุ่งเป็นศูนย์กลางยางพาราโลก เมืองท่าสองทะเล เมืองธุรกิจการค้า การท่องเที่ยว และการศึกษาของภาคใต้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นศูนย์กลางทางพาราโลก โดยจะมีการศึกษาวิจัยและพัฒนากิจการพาราทั้งด้านปริมาณและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสงขลาจะมีโครงการพัฒนาพาราด้วยงบประมาณ 80 ล้านบาท มีโครงการสร้างโรงงานต้นแบบอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง มูลค่า 27 ล้านบาท

ยุทธศาสตร์การเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการเชื่อมโยงภาคใต้กับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชีย โดยจะมีการพัฒนาศักยภาพทางการขนส่งสองฝั่งทะเลระหว่างอันดามันกับอ่าวไทย และการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางการค้าและบริการระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ยังมียุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวและกีฬาในระดับมาตรฐานสากล โดยเฉพาะด้านกีฬา จะมีการพัฒนาบุคลากร องค์กรการกีฬา โครงสร้างพื้นฐานและระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อรองรับเป้าหมายการเป็นเจ้าภาพกีฬาระดับนานาชาติขึ้นที่สงขลา และยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาค ซึ่งมีเป้าหมายส่งเสริมและพัฒนากิจการการศึกษาสู่ความเป็นนานาชาติ

ความคิดเห็นต่อยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดในภาคใต้

มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร ได้จัดเวที วิชาการยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2547 การจัดเวทีวิชาการยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดที่ภาคใต้นั้น ผู้เข้าร่วมสัมมนาส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว และเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด โดยตั้งข้อสังเกตว่าแนวทางการบริหารประเทศในระบอบผู้ว่าฯ ซื่อโอ ในรัฐบาลทักษิณ เป็นการใช้งบประมาณอย่างคลุมเครือไม่ชัดเจนและยังเป็นการรวบอำนาจในระบบเก่า ซึ่งมีการชี้ชัดว่าระบอบซื่อโอคือ ศัตรูของการมีส่วนร่วมของประชาชน

แหล่งข้อมูล

วรลักษณ์ ศรีไย, บรรณาธิการ. 2547. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด: สู่อการพัฒนาหรือทำลาย, พฤษภาคม
อวยพร เต็มตระกูล, 2547. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ซื่อโอ “ย้ายทรัพยากร”, นิตยสารโลกสีเขียว, ปีที่ 13
ฉบับที่ 4 กันยายน - ตุลาคม, น. 20 - 32

<http://www.pad.moi.go.th/south1.pdf>

http://cdc_server.nesdb.go.th/datawarehouse/research_south/data28_1.pdf

8. โครงการขนาดใหญ่อื่น ๆ

นอกเหนือจากนโยบายและแผนการพัฒนาระดับภูมิภาคดังที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีโครงการการลงทุนและแผนการพัฒนามากมายที่รัฐบาลกำหนดขึ้น โครงการเหล่านี้ล้วนเป็นโครงการขนาดใหญ่ ที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เกี่ยวพันกับฐานทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจของภูมิภาค วิถีชีวิตของคน และอื่น ๆ โดยรวมแล้วล้วนมีผลสำคัญที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ ขึ้นกับภาคได้ บางโครงการมีการดำเนินการไปแล้วและกำลังดำเนินการต่อไป บางโครงการรัฐบาลได้ระงับเอาไว้หรือยกเลิกไปด้วยเหตุผลต่าง ๆ

เอกสารสังเคราะห์ชุดนี้ได้ประมวลข้อมูลโดยสังเขปของโครงการขนาดใหญ่ดังกล่าว รวมเข้ามามีเพื่อประกอบการมองภาพรวมของการพัฒนาที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นกับพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย

1. โครงการเหมืองสะบ้าย้อยและโรงไฟฟ้าลิกไนต์สะบ้าย้อย
2. โครงการพัฒนากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
3. โครงการพัฒนากลุ่มน้ำปากพนัง
4. โครงการคลองไทย
5. พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

8.1 โครงการพัฒนาเหมืองถ่านหินสะอาดและโรงไฟฟ้าลิกไนต์

ในช่วงปี พ.ศ. 2529 – 2530 กฟผ. ได้ทำรายงานศึกษาเบื้องต้น เพื่อจัดลำดับแอ่งสะสมตะกอนยุคเทอร์เชียรีมีหินที่บ่งชี้ว่าเกิดจากถ่านหินลิกไนต์ รวมทั้งทำแผนการสำรวจเป็นจุดแรกในภาคใต้ โดยได้ส่งนักธรณีวิทยาไปสำรวจพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างและตอนกลาง

ผลการสำรวจสรุปออกมาว่า แอ่งสะอาดมีศักยภาพสูง โดยได้พบเห็นร่องรอยการไหลของลิกไนต์หลายแห่ง กฟผ. จึงขออนุญาตทำการผูกขาดการสำรวจแร่ลุ่มพื้นที่ 60 ตารางกิโลเมตร พร้อมทั้งให้กรมทรัพยากรธรณีทำการสงวนพื้นที่ 460 ตารางกิโลเมตร ตามพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 ให้แก่ กฟผ. เพื่อสำรวจทดลอง ศึกษา วิจัย แอ่งสะอาด – เทพา ในเขตอำเภอสะอาด – อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา และบางส่วนของอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ผลการขุดเจาะสำรวจทางธรณีในช่วงปี 2531 – 2536 พบว่า แหล่งถ่านหินสะอาดประกอบด้วย 5 แหล่ง แบ่งออก 18 รอยเลื่อน (Fault Blocks) โดยมีปริมาณสำรองที่ระดับลึก 200 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งสามารถนำมาใช้โดยมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ จำนวน 134.7 ล้านตัน แหล่งนี้จึงนับเป็นแหล่งถ่านหินที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองรองจากเหมืองแม่เมาะ

แผนและพื้นที่ดำเนินการ

ในปี 2537 กฟผ. ว่าจ้างบริษัท John T – Boyed (ภายใต้ความช่วยเหลือจาก US. TDA) จัดทำ Definitive Mining Study สรุปผลการศึกษาในรายละเอียดพบว่า แหล่งถ่านหินสะอาดมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า โดยมีปริมาณที่ขุดมาใช้ได้คุ้มค่าประมาณ 83 ล้านตัน เพื่อเป็นเชื้อเพลิงสำหรับโรงไฟฟ้าขนาด 300 เมกะวัตต์ จำนวน 2 โรงได้เป็นเวลา 25 ปี โดย กฟผ. ร่วมกับกรมทรัพยากรธรณี (ในขณะนั้น) กำหนดเวลาการก่อสร้างไว้ในปี 2541

จากแหล่งถ่านหินทั้งหมด 5 แหล่ง มีการออกแบบการทำเหมืองแร่ไว้ 4 แหล่ง กระจายอยู่ในพื้นที่ตำบลทุ่งพอ อำเภอสะอาด จังหวัดสงขลา ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศใต้ประมาณ 1,400 กิโลเมตร และห่างจากเขตแดนไทย – มาเลเซียประมาณ 30 กิโลเมตร ประกอบด้วย 1) แหล่งลิกไนต์บ้านขาว 2) แหล่งลิกไนต์บ้านโคกตก 3) แหล่งลิกไนต์บ้านโคกออก และ 4) แหล่งลิกไนต์บ้านบาว

ตารางแสดงปริมาณถ่านหินสำรอง (Recoverable Reserve)

แหล่งลิกไนต์	ขนาดพื้นที่ (ไร่)	คุณภาพ (Dry Basis)			ปริมาณถ่านหินสำรอง (ล้านตัน)	อัตราส่วนดินต่อถ่าน (Stripping Ratio)
		ปริมาณขี้เถ้า (%)	ค่าความร้อน (kcal/kg)	ค่ากำมะถัน (%)		
บ้านขาว	1,800	39.1	3,800	1.9	18.2	6.4
บ้านโคกตก	1,200	26.7	4,831	2.4	24.2	3.7
บ้านโคกออก	1,500	28.3	4,772	1.5	26.0	10.0
บ้านบาว	1,800	36.4	4,098	0.8	14.5	6.9
รวม	6,300	31.6	4,472	1.7	82.9	6.8

ที่มา: การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, ข้อมูลเบื้องต้นโครงการพัฒนาเหมืองสะอาด อ. สะอาด จ. สงขลา, กุมภาพันธ์ 2547

พัฒนาการโครงการ

- **14 ตุลาคม 2530** กฟผ. มีหนังสือถึงอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี ขอสงวนพื้นที่สำรวจลิกไนต์บริเวณแอ่งสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา และบริเวณใกล้เคียง
- **8 มีนาคม 2531** กฟผ. มีหนังสือถึงอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี ขอให้ออกประกาศเขตสงวนพื้นที่สำรวจลิกไนต์สะบ้าย้อยจำนวน 545 ตารางกิโลเมตร สำหรับการทดลองการศึกษา หรือวิจัยเกี่ยวกับเหมืองแร่ตามมาตรา 6 ทวิ แห่ง พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510
- **26 พฤษภาคม 2531** จัดตั้งโครงการสำรวจลิกไนต์สะบ้าย้อย เป็นโครงการระดับกองของ กฟผ.
- **25 ตุลาคม 2531** คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้พื้นที่อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา และอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นเขตสำหรับการสำรวจ การทดลอง การศึกษาหรือการวิจัยเกี่ยวกับเหมืองแร่ ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ
- **2531 – 2535** กฟผ. ร่วมกับกรมทรัพยากรธรณี สำรวจธรณีวิทยาพื้นผิว ธรณีฟิสิกส์ และธรณีวิทยาใต้ดิน จากนั้นมีแผนจะเปิดเหมืองผลิตถ่านหินป้อนโรงไฟฟ้าขนาด 300 เมกะวัตต์ 2 โรง
- **2536** เนื่องจากการทำเหมืองถ่านหินลิกไนต์สะบ้าย้อยต้องย้ายกูโบร์ (สุสาน) และมีสยิดในตำบลทุ่งพอ จึงถูกคัดค้านจากชาวบ้าน ประกอบกับเกิดกรณีปัญหาเรื่องผลกระทบก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์จากโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินแม่เมาะ จังหวัดลำปาง โครงการสำรวจแหล่งกำเนิดลิกไนต์สะบ้าย้อย จึงต้องชะลอออกไป
- **24 สิงหาคม 2538** มีการเสนอข่าวจากสื่อมวลชนว่า กรมทรัพยากรธรณีจะเปิดประมูลแหล่งถ่านหินสะบ้าย้อย กฟผ. จึงมีหนังสือถึงอธิบดี เพื่อยืนยันว่ายังสนใจจะพัฒนาแหล่งถ่านหินนี้อยู่
- **2539** สายงานเหมืองพยายามศึกษาหารูปแบบการพัฒนา ร่วมกับบริษัทเอกชน แต่ไม่มีข้อสรุป
- **2540** สภาพัฒนารัฐโครงการศึกษาและสำรวจถ่านหินต่อเนื่องจากแหล่งสะบ้าย้อย ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 2,000 กิโลเมตร เข้าไปในแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้
- **1 เมษายน 2540** กฟผ. มีหนังสือถึงอธิบดีกรมทรัพยากรธรณีเพื่อขอประทานบัตร พร้อมแนบแผนงานโครงการพัฒนาเหมืองแร่ลิกไนต์สะบ้าย้อย
- **2541 – 2542** กฟผ. พยายามแก้ปัญหามลภาวะเหมืองแม่เมาะ โดยใช้ถ่านลิกไนต์ที่มีกำมะถันต่ำ สายงานเหมืองจึงให้ชะลอการพัฒนาแหล่งสะบ้าย้อยไว้ก่อน โดยรักษาสถานภาพงานด้านมวลชนสัมพันธ์ไว้ และพยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาเหมืองเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นแหล่งถ่านลิกไนต์ที่มีกำมะถันต่ำ
- **2543** มีความพยายามศึกษาการนำถ่านลิกไนต์มาใช้ในอุตสาหกรรมซีเมนต์ โดยร่วมศึกษา กับบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)
- **25 กันยายน 2544** คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2535 เพื่อกันแหล่งถ่านหินสะบ้าย้อยให้ กฟผ. เข้าไปพัฒนา เพื่อนำมาใช้ในการผลิตไฟฟ้าโดยไม่ต้องมีการเปิดประมูล แต่ให้ กฟผ. คั้นแหล่งถ่านหินและแหล่งสินแร่ให้กรมทรัพยากรธรณี นำไปเปิดประมูลต่อไป
- **24 มีนาคม 2545** มีการชุมนุมจัดเวทีชาวบ้านกรณีคัดค้านลิกไนต์ของชาวบ้านตำบลทุ่งพอ เนื่องจากชุมชนบางส่วนยังไม่ไว้วางใจภาครัฐเกี่ยวกับการดูแลชุมชน การอพยพโยกย้าย และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม
- **25 มีนาคม 2545** เป็นต้นมา กฟผ. ดำเนินการด้านมวลชนอย่างต่อเนื่อง

ขอบเขตพื้นที่โครงการตามแบบเดิมที่บริษัท John T – Boyd ศึกษาไว้ เฉพาะพื้นที่ทำเหมือง ไม่รวม โรงไฟฟ้าและคลองส่งน้ำมีประมาณ 21,813 ไร่ สภาพการใช้งานเดิมแบ่งเป็นพื้นที่ชุมชนประมาณ 3,483 ไร่ และพื้นที่ป่า 7,359 ไร่

อย่างไรก็ดี เนื่องจากมีกระแสคัดค้านต่อต้านมาก ในปีเดียวกันนั้นเอง คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้ระงับ โครงการไว้ก่อน กระทั่งในปี พ.ศ. 2544 โครงการจึงได้รับการรื้อฟื้นขึ้นอีกครั้ง โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2544 ให้ กฟผ. กลับเข้าไปดำเนินการพัฒนาแหล่งลิกไนต์สะอาดขึ้นเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า

หลังจากนั้น สายนานธุรกิจเชื้อเพลิง กฟผ. ก็ได้มอบนโยบายให้ทางโครงการพัฒนาเหมืองสะอาดขึ้น ศึกษาหาแนวทางพัฒนาแหล่งลิกไนต์สะอาดขึ้น ควบคู่ไปกับการดำเนินงานมวลชนสัมพันธ์ เนื่องจากการดำเนินงานที่ผ่านมามีข้อขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมกับชุมชนสูง

ทั้งนี้ ระหว่างปีงบประมาณ 2545 – 2547 มีการดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์ สร้างเครือข่ายตัวแทนชุมชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแนวร่วมในการดำเนินโครงการอย่างชัดเจน

ส่วนในเรื่องของงบประมาณ ตั้งแต่ช่วงปี 2531 – 2535 กฟผ. โดยร่วมกับกรมทรัพยากรธรณี ได้ใช้เงินลงทุนในการสำรวจทางธรณีวิทยาและด้านอื่น ๆ ในโครงการนี้ไปแล้วเป็นจำนวนเงินประมาณ 231.45 ล้านบาท และจากปี 2536 จนถึงปี 2546 ใช้ไปทั้งสิ้น 15.86 ล้านบาท รวมเป็นเกือบ 250 ล้านบาท

ความคืบหน้าการดำเนินงาน

เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง กฟผ. ได้ชี้แจงกับชาวบ้านในพื้นที่ว่า จะพัฒนาแหล่งถ่านหินสะอาดขึ้นเพียง 2 แหล่ง คือ

- 1) แหล่งบ้านขาว หมู่ที่ 7 ตำบลทุ่งพอ เนื่องจากไม่มีศาสนสถาน และชาวบ้านในพื้นที่ให้การยอมรับ
- 2) แหล่งบ้านขาว ซึ่งจะเข้าไปพัฒนาหลังจากพัฒนาแหล่งบ้านขาวแล้ว

ส่วนโรงไฟฟ้าจะลดขนาดลงเหลือเพียง 100 เมกะวัตต์ จำนวน 1 โรง หรือ 2 โรงเท่านั้น แต่ในขณะนี้วัตถุประสงค์ของ กฟผ. อยู่กับการเปิดเหมืองถ่านหินเป็นสำคัญ โดยกำหนดเป้าหมายที่จะได้รับประทานบัตรในปี 2551

สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานและแผนงานระหว่างปีงบประมาณ 2547 – 2551 มีดังนี้

มกราคม 2547 – กลางปี 2549	ศึกษาและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาทรัพยากรและชุมชน
มกราคม 2547 – สิ้นสุดโครงการ	แผนมวลชนสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์สะอาดขึ้น
มกราคม 2547 – กลางปี 2549	จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและศึกษาความเหมาะสมในการพัฒนาแหล่งถ่านหินสะอาดขึ้น
มกราคม 2548 – สิ้นปี 2550	ศึกษาและจัดทำแผนป้องกันผลกระทบชุมชนและสิ่งแวดล้อม (EIA)
มกราคม 2549 – 2551	ดำเนินการขอประทานบัตร

ที่มา: การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, ข้อมูลเบื้องต้นโครงการพัฒนาเหมืองสะอาดขึ้น อ. สะบาย้อย จ. สงขลา , กุมภาพันธ์ 2547

เนื่องจากเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2548 มีคนร้ายลอบวางเพลิงอาคารสำนักงานชั่วคราวโครงการพัฒนาเมืองสะบ้าย้อย ที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลสะบ้าย้อย เสียหาย 2 หลัง อีกทั้งในวันที่ 30 เดือนถัดมา ขณะที่นายณรงค์ศักดิ์ วิเศษฐ์พันธุ์ รองผู้ว่าการอาวุโสกลุ่มพัฒนา กฟผ. กำลังมอบเงินสนับสนุนโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ให้กับโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา ก็มีการทิ้งระเบิดที่บริเวณโรงพยาบาลสะบ้าย้อย ห่างจากโรงเรียนดังกล่าวประมาณ 300 เมตร มีข้อความว่า “แผ่นดินของกู ใครอย่ามายุ่ง (ปัตตานี)”

นับตั้งแต่วันที่ 6 กรกฎาคม 2548 รองผู้ว่าราชการอาวุโสกลุ่มพัฒนา กฟผ. จึงได้สั่งหยุดทำงานและประกอบกิจกรรมในพื้นที่ เนื่องจากมีสถานการณ์ความไม่สงบ แต่จะไม่ยกเลิกโครงการ ในขณะที่นายพิชชา เพิ่มทอง หัวหน้าโครงการพัฒนาเมืองสะบ้าย้อย ซึ่งได้รับมอบหมายให้ไปศึกษาแหล่งถ่านหินในประเทศพม่า และลาว ยังคงเดินทางเข้าพื้นที่อำเภอสะบ้าย้อยเป็นระยะ ๆ เพื่อรักษาความสัมพันธ์กับชาวบ้านที่สนับสนุนโครงการ

สถานการณ์ด้านชุมชน

ในระยะแรกของการพัฒนาโครงการเมืองลิโด้และโรงไฟฟ้าสะบ้าย้อย ชาวบ้านในพื้นที่ไม่ทราบข้อมูลอะไรมากนัก กระทั่งเมื่อเจ้าหน้าที่ กฟผ. ได้เข้าไปสำรวจในพื้นที่ ชาวบ้านจึงสอบถาม ซึ่งบางส่วนได้รับคำตอบว่าเป็นการทำถนน

ต่อมาชาวบ้านเริ่มตั้งข้อสังเกตว่า การขุดเจาะจากทีมสำรวจมีผลให้บ่อน้ำใต้ดินตื้นเขินและมีคราบน้ำมันเกิดขึ้น ตลอดจนการก่อกองขยะเพื่อขุดเจาะทำให้เกิดยางพาราเสียหายไปหลายต้น การรวมตัวกันต่อต้านจึงเริ่มขึ้น จนมีการขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่ กฟผ. กับชาวบ้านหลายครั้ง

กล่าวได้ว่า ชาวบ้านในพื้นที่มีจุดยืนคัดค้านโครงการนี้อย่างชัดเจนและมีการเคลื่อนไหวชัดเจนโดยเหตุผลหลักๆที่ชาวบ้านคัดค้าน คือ

1. ความไม่โปร่งใสของโครงการตั้งแต่เริ่มต้น เนื่องจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ของ กฟผ. ที่เข้ามาในช่วงสำรวจโครงการ ไม่ได้ให้คำตอบที่ชัดเจนแก่ชาวบ้าน
2. ความกังวลต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมที่จะเกิดขึ้นทั้งนี้รูปธรรมที่ชัดเจนจากการทำเหมืองถ่านหินแม้จะได้กลายเป็นบทเรียนสำคัญของคนในพื้นที่แห่งนี้ด้วย
3. สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ที่อาจรุนแรงยิ่งขึ้นหรือเพิ่มความเสี่ยงขึ้นหากมีโครงการด้านพลังงานขนาดใหญ่ในพื้นที่

จากการคัดค้านข้างต้นทำให้รัฐบาลต้องสั่งชะลอโครงการออกไป ครั้นเมื่อรู้ฟุ้งขึ้นใหม่ก็มีทั้งการปรับลดขนาดโครงการ พร้อมกับคำนิยามงานด้านมวลชนสัมพันธ์อย่างเข้มข้น แต่ถึงอย่างไร ชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่ก็ยังคัดค้านโครงการนี้

แหล่งข้อมูล

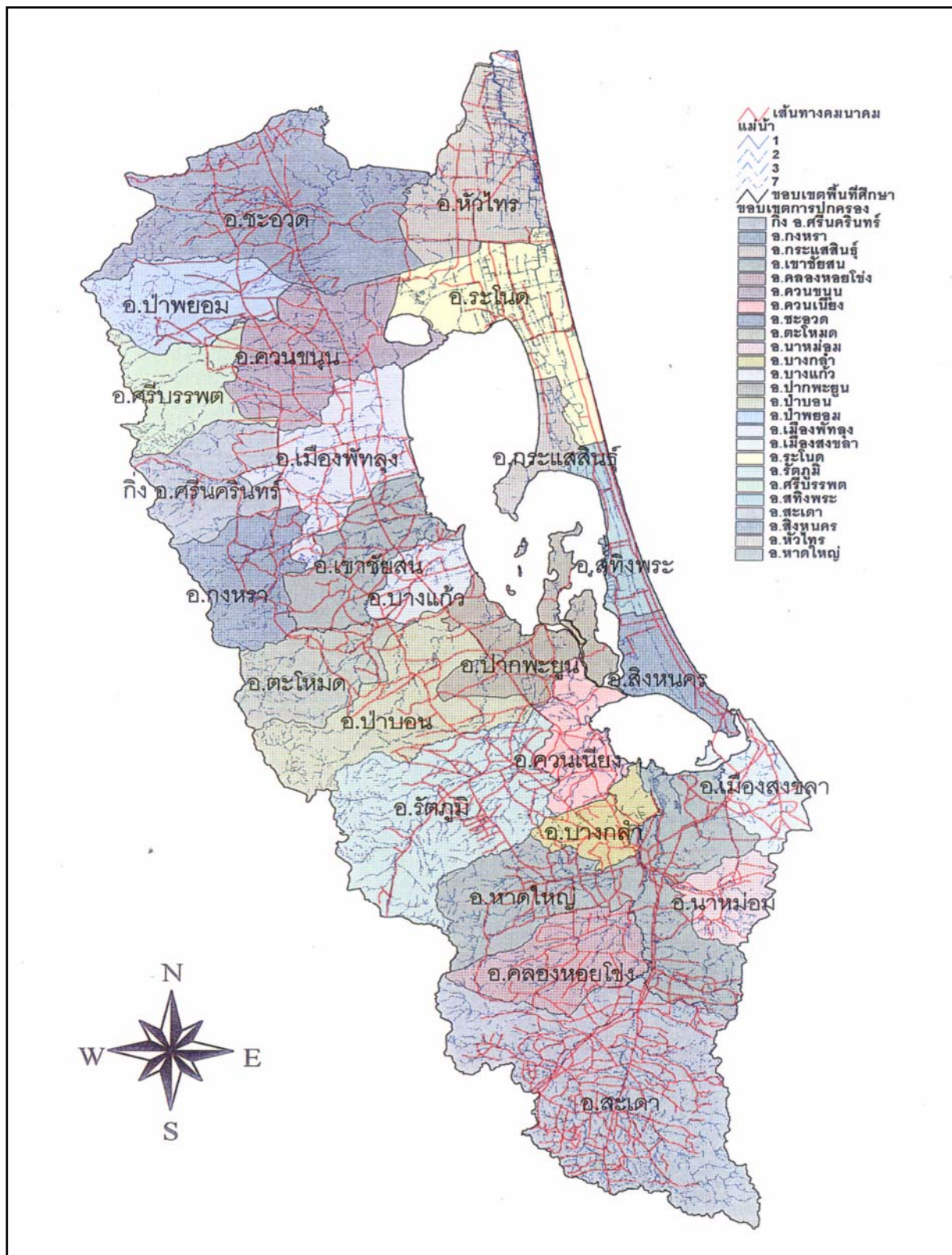
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, ข้อมูลเบื้องต้นโครงการพัฒนาเมืองสะบ้าย้อย อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา, กุมภาพันธ์ 2547

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้, บริษัทเซาธ์อีสต์เอเชียเทคโนโลยี จำกัด, มีนาคม 2540

สุกรานต์ โรจนไพรวงศ์, บรรณาธิการ. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2544 – 2545, มูลนิธิโลกสีเขียว, 2546; น. 307 - 308

www.prachathai.com.; “กฟผ. ชะลอเหมืองถ่านหินสะบ้าย้อย”, ค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2548

พื้นที่รอบบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ที่มา : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, นโยบายการพัฒนาของรัฐกับการละเมิดสิทธิชุมชนชนบท กรณีลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา.

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, กุมภาพันธ์ 2545

8.2 โครงการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาครอบคลุม 3 จังหวัด ได้แก่ สงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช เชื่อมต่อกับพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง มีพื้นที่ประมาณ 8,495 ตารางกิโลเมตร ความยาวจากเหนือจรดใต้ประมาณ 150 กิโลเมตร และจากตะวันออกถึงตะวันตกประมาณ 65 กิโลเมตร ด้านตะวันตกเป็นเทือกเขาบรรทัด ถือเป็นพื้นที่ต้นน้ำแล้วค่อย ๆ ลาดลงสู่ทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วย 8 ลุ่มน้ำย่อย เป็นพื้นดินร้อยละ 90 ที่เหลือเป็นพื้นน้ำร้อยละ 10 ประกอบด้วยส่วนเชื่อมต่อกัน ได้แก่ ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือ มีระบบนิเวศเปิดแบบ 3 น้ำ ซึ่งมีการผสมผสานทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นที่อยู่อาศัยอันสมบูรณ์ของทั้งสัตว์น้ำ และพืชพรรณธรรมชาตินานาชนิด เป็นแหล่งประกอบอาชีพที่สำคัญของประชาชนมากกว่า 1.5 ล้านคน และมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ

ที่มาของโครงการฯ

ในช่วงที่ผ่านมามีการใช้ประโยชน์พื้นที่และทรัพยากรต่าง ๆ ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเกินศักยภาพขาดความสมดุล จึงส่งผลกระทบและก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ เช่น ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง การตื้นเขินของทะเลสาบและคูคลองสาขาสายต่าง ๆ คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม มีความขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่างชุมชน เป็นต้น อันมีผลให้วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตกต่ำ มีฐานะยากจน และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

เมื่อเดือนสิงหาคม 2545 พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางมาพบปะประชาชนภาคใต้ตอนล่าง และตรวจเยี่ยมทะเลสาบสงขลาพบว่า อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมอย่างหนัก จึงได้ประกาศต่อประชาชนที่มาต้อนรับ ณ โรงเรียนศรีนคร อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาว่า รัฐบาลจะเร่งฟื้นฟูทะเลสาบสงขลาให้ฟื้นตัวโดยเร็วที่สุด

จากนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พร้อมกับมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นทำให้ภาคประชาชนได้ผลักดันเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยขอให้มีการแต่งตั้งตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา คณะรัฐมนตรีจึงได้แต่งตั้งตัวแทนภาคประชาชน 13 คน เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการฯ

หลังจากนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2546 เห็นชอบแผนบูรณาการงบประมาณพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา วงเงิน 286.9 ล้านบาท ต่อมาในวันที่ 10 มิถุนายน 2546 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอเพิ่มเติมวงเงินอีก 83.9 ล้านบาท รวมเป็น 370.8 ล้านบาท คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่เสนอ

ในวันที่ 17 มิถุนายน 2546 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการโครงการฯ นี้ แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมอบหมาย ให้ 3 สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และสถาบันราชภัฏ สงขลา ร่วมกันศึกษาจัดทำแผนแม่บทเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

กรอบแนวคิดการจัดทำแผนแม่บทฯ

การปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาประเทศไทยที่มุ่งสู่การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพื่อให้ความสมดุลและความยั่งยืนในการพัฒนานั้น เริ่มต้นจากพระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ตามด้วยการเพิ่มสิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ส่วนแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) เริ่มต้นแนวคิดโดยให้คนเป็น ศูนย์กลางของการพัฒนา โดยพัฒนาองค์รวมให้มีการเชื่อมโยงในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้เกิดสมดุล โดยตระหนักว่าการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545 – 2549) ได้นำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็น ปรัชญาในการพัฒนาประเทศ ที่คำนึงถึงความสมดุลระหว่างคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

การพัฒนาเศรษฐกิจ คำนึงถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (Economic growth) แต่ต้องเป็นการเติบโต ขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพ พึ่งตนเอง เกิดความยุติธรรมต่อคนส่วนใหญ่

การพัฒนาชุมชนและสังคม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ความเป็นเจ้าของ ชุมชน โดยคำนึงถึงการพึ่งตนเองของชุมชน (local self-reliance)

พัฒนาระบบนิเวศวิทยา ต้องตระหนักถึงศักยภาพของระบบนิเวศ (carrying capacity) และการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน

สภาพปัญหาหลัก

จากศักยภาพในด้านต่าง ๆ ทำให้พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว แต่เดิมนั้นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งประมงและเกษตรกรรมที่สำคัญ ต่อมาได้มีการพัฒนา ทางด้านอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ ดังนี้คือ

1. การขาดแคลนนํ้าจืด สืบเนื่องจากการขยายตัวของชุมชน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว
2. การรุกรานของนํ้าเค็ม จากการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างไม่มีแผน
3. ความสามารถในการกำจัดของเสีย ขาดการศึกษาในระดับลึกบางเรื่อง และขาดการบูรณาการ องค์ความรู้
4. ความสามารถในการบำบัดนํ้าทิ้ง เนื่องจากไม่มีระบบบำบัดควบคุมที่ดีและมีประสิทธิภาพ เพียงพอ

5. การตื่นขึ้นของทะเลสาบสงขลา เนื่องมาจากการตกตะกอนของน้ำทิ้งจากชุมชนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
6. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม
7. แนวทางการพัฒนาที่ยังไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ แม้ว่าจะได้มีการศึกษาและวางแผนในการพัฒนา แต่ในทางปฏิบัติขาดการประสานแผนงานของหน่วยงานต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

1. จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำที่สอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่
2. เสนอแผนปฏิบัติการภายใต้แผนแม่บทฯ ทั้งในระยะเร่งด่วน ระยะปานกลาง และระยะยาว ในลักษณะของแผนงาน / โครงการ ที่จำเป็นต้องดำเนินการ
3. พัฒนาและสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อการจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยง
4. วางระบบและสร้างกลไกในการบริหารจัดการและพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยการให้ร่วมรับผิดชอบ

ประเด็นปัญหาที่ต้องศึกษา 9 ข้อ

การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาครอบคลุมประเด็นสำคัญ ๆ โดยการสำรวจรวบรวมข้อมูล ทบทวน และศึกษาเพิ่มเติม เพื่อขยายผลจากของเดิมที่มีอยู่หรือศึกษาใหม่ใน 9 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูบูรณะสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำและในทะเลสาบสงขลา เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้ทะเลสาบสงขลาคืนความอุดมสมบูรณ์ดังเช่นในอดีตให้มากที่สุด และสามารถใช้อย่างยั่งยืน

2. ด้านการวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อันจะนำไปสู่การหาข้อสรุปความจำเป็นในการพัฒนาแหล่งน้ำผิวดิน น้ำบาดาล เพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับใช้ในฤดูแล้ง ควบคู่กับการวางระบบควบคุมของน้ำในระดับลุ่มน้ำ เพื่อการจัดสรรการใช้ น้ำ การผันน้ำ และบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรน้ำ ที่มีอยู่ให้ถูกต้องเหมาะสมอย่างเป็นระบบ และเป็นธรรมกับทุกฝ่ายอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. ทบทวนการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางในการใช้ประโยชน์จากการขุดร่องน้ำสายหลัก ควบคู่ไปกับการจัดทำเครื่องหมายในการเดินเรือภายในทะเลสาบสงขลาตอนล่าง และการพัฒนาเส้นทางไหลของทางน้ำสายหลัก เพื่อใช้เป็นเส้นทางระบายน้ำออกสู่ทะเลสาบ เพื่อแก้ปัญหาอุทกภัยในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำได้อย่างรวดเร็ว

4. ด้านการวางระบบในการใช้ประโยชน์และปรับปรุงระบบคลองชลประทานเหมืองฝายในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ให้มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่อื่น ๆ (อาทิ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง) เพื่อให้

สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ สอดคล้องกับช่วงฤดูกาล เพื่อกระจายน้ำ การจัดสรรน้ำ และการระบายน้ำท่วมขัง โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ระบบนิเวศวิทยา และสภาพแวดล้อม

5. ศึกษาภาพรวมและกำหนดปริมาณการสูบน้ำจากทะเลน้อย และทะเลสาบตอนบน เพื่อใช้ในกิจกรรมทางการเกษตร เช่น การทำนาปี และนาปรัง โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเพิ่มปริมาณความเค็มของน้ำ ในทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง ผ่านระบบคลองธรรมชาติ และบริเวณจุดเชื่อมต่อกับอ่าวไทย

6. ด้านการใช้ที่ดิน การพัฒนาระบบชุมชน และคุณภาพชีวิต เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สอดคล้องกับความต้องการของราษฎร ศักยภาพในการรองรับของพื้นที่ และสมดุลกับระบบนิเวศ บริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา รวมทั้งสร้างความมั่นคงทางสังคม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าของคนในชุมชน

7. ด้านการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อนำไปสู่การจัดระเบียบการทำประมงและเครื่องมือจับปลาในทะเลสาบสงขลา และการทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ถูกหลักวิชาการ รวมทั้งฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำให้คืนความอุดมสมบูรณ์

8. ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูบูรณะ และใช้ประโยชน์จากศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น

9. ด้านการส่งเสริมและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ที่ยั่งยืน ตามศักยภาพของพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

การมีส่วนร่วมของประชาชน

ทางโครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้มีการจัดเวทีการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา รวม 23 เวที กระจายไปยังชุมชนต่าง ๆ ครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เริ่มจากเวทีเปิดตัวโครงการที่สถาบันทักษิณคดีศึกษา ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2546 และเวทีปิดโครงการที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2547 นอกจากนี้ยังมีการจัดเวทีร่วมภาครัฐ – เอกชน ผู้มีส่วนได้เสียอีก 2 เวที

แผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

สถานะลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเสื่อมโทรม

พื้นที่ที่เป็นป่าต้นน้ำเสื่อมโทรมและมีขนาดลดลง พื้นที่ป่าชายเลนและป่าพรุถูกทำลายเสื่อมโทรม และลดลงอย่างต่อเนื่อง ดินชะล้างพังทลาย ลำน้ำตื้นเขิน ทะเลสาบตื้นเขิน สัตว์น้ำที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ มีจำนวนลดลงและสูญหาย การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับศักยภาพ และขาดการวางแผน

ในด้านน้ำ ขาดการจัดการน้ำอย่างบูรณาการ มีการสูบน้ำจากทะเลสาบมากเกินไปเกิดการรุกตัวของน้ำเค็ม มีการนำน้ำบาดาลมาใช้จนเกินศักยภาพ เกิดอุทกภัยรุนแรงมากขึ้น มีการทำประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์

น้ำมากเกินไปจนเกิดภัยพิบัติ ระบบบำบัดน้ำเสียมีจำกัด เกิดปัญหาน้ำเสียจากชุมชน อุตสาหกรรม ฟาร์มสุกร และนาุ้ง ขยะมูลฝอยไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกสุขลักษณะ คุณภาพน้ำในคลองและทะเลสาบเสื่อมโทรม

ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลย แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณสถานเสื่อมโทรม เครื่องมือเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดีและภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดความเข้มแข็ง ขาดการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการบริหารจัดการขาดประสิทธิภาพ

วิสัยทัศน์

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้รับการฟื้นฟูและรักษาไว้อย่างยั่งยืน ภายใต้สมดุลที่เหมาะสมระหว่างระบบนิเวศ เศรษฐกิจ สังคม ระบบชุมชน และมีสถาบัน องค์การ และการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรม

วัตถุประสงค์ของแผนแม่บทฯ

เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟู สงวนรักษา และส่งมอบทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้แก่คนในสังคมได้ใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตอย่างมั่นคง จัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการผลิตและบริโภคโดยไม่ก่อมลพิษ จัดสรรแบ่งปันบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟู สงวนรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่คนในสังคมร่วมรับผิดชอบเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ

รวม 7 โครงการ งบประมาณ 4,500 ล้านบาท ประกอบด้วยมาตรการ

1. ฟื้นฟูและคุ้มครองความอุดมสมบูรณ์ของป่าต้นน้ำลำธารในเขตป่าอนุรักษ์
2. ฟื้นฟูและดูแลรักษาป่าชายเลนและป่าพรุรอบชายฝั่งและเกาะในทะเลสาบสงขลาให้มีความอุดมสมบูรณ์
3. จัดหาที่ดินสาธารณะรองรับราษฎรที่ต้องย้ายออกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าชายเลน และป่าพรุ
4. ขุดลอกทะเลสาบสงขลาในแหล่งที่ตื้นเขินและเหมาะสม เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำ
5. ฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำที่หายากและใกล้สูญพันธุ์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ใช้ประโยชน์ทรัพยากรลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

รวม 22 โครงการ งบประมาณ 3,010 ล้านบาท ประกอบด้วยมาตรการ

1. จัดการทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบทะเลสาบสงขลาให้เหมาะสมกับศักยภาพทางธรรมชาติ
2. บริหารจัดการทรัพยากรน้ำผิวดิน และน้ำบาดาลแบบบูรณาการเพื่อประโยชน์การผลิตและบริโภค
3. ควบคุมปริมาณการสูบน้ำจากทะเลสาบสงขลาในฤดูแล้ง
4. ให้มีการบริหารจัดการประตุน้ำที่ปากกระแจะที่เหมาะสม โดยสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วม
5. ปรับปรุงระบบระบายน้ำและระบบเตือน เพื่อป้องกันภัยอุทกภัย

6. จัดการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ควบคุมและป้องกันมลพิษ

รวม 10 โครงการ วงเงินงบประมาณ 3,485 ล้านบาท ประกอบด้วยมาตรการ

1. ลดการปล่อยสารพิษลงสู่ทะเลสาบจากชุมชน อุตสาหกรรม ฟาร์มสุกร และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
2. จัดระบบป้องกันน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสม
3. รณรงค์และประชาสัมพันธ์สร้างตระหนักรู้ในปัญหามลพิษ
4. บริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
5. ปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมชุมชนริมคลอง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 อนุรักษ์ฟื้นฟูบูรณะศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยว

รวม 13 โครงการ วงเงินงบประมาณ 2,198 ล้านบาท ประกอบด้วยมาตรการ

1. อนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. อนุรักษ์บูรณะและใช้ประโยชน์จากแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยว
3. พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้และเชื่อมโยงข้อมูล ด้านศิลปวัฒนธรรม แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. สนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการลุ่มน้ำ

รวม 5 โครงการ วงเงินงบประมาณ 497 ล้านบาท ประกอบด้วยมาตรการ

1. พัฒนากลไกการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนแม่บท
2. จัดทำฐานข้อมูลลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่เป็นมาตรฐานและต่อเนื่อง
3. ติดตามประเมินผลการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

แผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จึงประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ 23 มาตรการ 57 โครงการ วงเงินงบประมาณรวมทั้งสิ้น 13,690 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี (2549–2558)

ถึงแม้ก่อนหน้านี้ คณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้มีมติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการโครงการต่าง ๆ ได้ ภายหลังจากจัดทำแผนแม่บทฯ แล้วเสร็จ ยกเว้นกรณีเร่งด่วน แต่ปรากฏว่ามีโครงการสำคัญอย่างน้อย 2 โครงการฯ ที่ดำเนินการไปก่อนแล้ว คือ

1. โครงการก่อสร้างถนน พท 3037 (บ้านไสกลิ่ง – หัวป่า) เลียบทะเลสาบสงขลาตอนบนจากบ้านไสกลิ่ง อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ข้ามคลองนางเรียบ ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อทะเลสาบตอนบนกับทะเลน้อยมายังบ้านหัวป่า อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร ดำเนินการโดยกรมทางหลวงชนบท กระทรวงคมนาคม วงเงินงบประมาณกว่า 700 ล้านบาท

2. โครงการวางและจัดทำแผนนโยบายการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง วงเงินงบประมาณ 46.5 ล้านบาท ดำเนินการศึกษาระหว่างปี 2546 – 2547

ต่อมา คณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเห็นว่า เพื่อป้องกันไม่ให้แผนการใช้ที่ดินที่ศึกษาโดยกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งจะแล้วเสร็จในปี 2547 ออกมาขัดแย้งต่อแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่จะแล้วเสร็จในปี 2548 จึงมีมติให้กรมโยธาธิการและผังเมืองทบทวนข้อกำหนดในการศึกษา โดยให้เน้นศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินเฉพาะในเขตเมือง และให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการศึกษากำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกเขตเมือง ระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี (ปี 2548 – 2549) ในวงเงินงบประมาณ 24.0 ล้านบาท

ปัจจุบัน

แผนแม่บทพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา อยู่ในระหว่างรอการพิจารณาอนุมัติของคณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ตามที่คณะทำงานจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้นำเสนอผ่านกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปแล้ว เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2548 ที่ผ่านมา

เป็นที่น่าสังเกตว่า ภายหลังจากพรรคไทยรักไทยแพ้การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสงขลา เขตเลือกตั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2547 ต่อพรรคประชาธิปัตย์ ความกระตือรือร้นของรัฐบาล ในการดำเนินโครงการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาลดลงอย่างเห็นได้ชัด ดังที่พบว่า การประชุมเพื่อดำเนินการผลักดันแผนไม่มีความสม่ำเสมอ การอนุมัติงบประมาณไม่ต่อเนื่อง และไม่ปรากฏการดำเนินการในระดับโครงการที่ชัดเจน

แหล่งข้อมูล

สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ครั้งที่ 1 / 2547, ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดพัทลุง, วันที่ 9 มกราคม 2547

เอกสารประชาสัมพันธ์โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สถาบันราชภัฏสงขลา, ไม่ระบุปี

เอกสารอัดสำเนาแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, จัดทำโดย คณะจัดทำแผนแม่บทพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ประกอบการประชุมโครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาทะเลสาบสงขลา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, วันที่ 22 ธันวาคม 2547

พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง บริเวณชายฝั่งที่เพาะเลี้ยงกุ้ง
และประมงกระบายน้ำวิภาชประสิทธิ์

ที่มา : <http://203.150.73.21/rid15ppnGeneralPakpanangformpastPakpanangformpast.htm>

8.3 โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง

ลุ่มน้ำปากพนังอยู่ตอนใต้ของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีประชากรประมาณ 600,000 คน มีพื้นที่ประมาณ 1.9 ล้านไร่ ครอบคลุม 3 จังหวัด 12 อำเภอ

1. จังหวัดนครศรีธรรมราช ครอบคลุม 9 อำเภอ คือ ชะอวด ร่อนพิบูล เขียวใหญ่ หัวไทร ปากพนัง จุฬาภรณ์ เกลิมพระเกียรติ ลานสกา และอำเภอเมือง
2. จังหวัดพัทลุง ครอบคลุม 2 อำเภอ คือ ควนขนุน ป่าพะยอม
3. จังหวัดสงขลา ครอบคลุม 1 อำเภอ คือ ระโนด

ลุ่มน้ำปากพนัง มีแม่น้ำปากพนังเป็นแม่น้ำสายหลัก ยาวประมาณ 147 กิโลเมตร มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัด ตรงบริเวณรอยต่อ 3 จังหวัด คือ ตรัง พัทลุง นครศรีธรรมราช

ตลอดลุ่มน้ำมีลำน้ำสาขา 119 สาย ส่วนใหญ่มาจากเทือกเขาบรรทัดทางทิศตะวันตกของลุ่มน้ำไหลลงสู่แม่น้ำปากพนัง

ภาคตะวันออกของแม่น้ำปากพนังเป็นลำน้ำที่ช่วยระบายน้ำจากแม่น้ำปากพนังลงสู่ทะเล เช่น คลองหัวไทร คลองท่าพญา คลองบางพรุ คลองบางไทร เป็นต้น

ระบบนิเวศในลุ่มน้ำปากพนังมีทั้งที่เป็นป่าต้นน้ำบนเทือกเขาบรรทัด ที่ราบ ป่าพรุ ป่าจาก ป่าชายเลน และชายทะเล

จุดเด่นของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังจะมีน้ำ 4 ลักษณะตามธรรมชาติ คือ น้ำจืด น้ำเปรี้ยว น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ทำให้ชาวบ้านต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลา และสามารถปรับวิถีชีวิตและการทำมาหากินเข้ากับธรรมชาติได้เป็นอย่างดี

ลุ่มน้ำปากพนังมีพัฒนาการแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การปลูกข้าวเพื่อขายตามภูมิปัญญาเดิม (ก่อนปี 2503) ช่วงที่ 2 การปลูกข้าวเพื่อขายตามแผนพัฒนา (ปี 2504 – 2530) และช่วงที่ 3 นาทุ่งเชื่อมต่อโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง (ปี 2531 – ปัจจุบัน)

การดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

ถึงแม้โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังจะเกิดจากพระราชดำริตั้งแต่ปี 2521 แต่การดำเนินโครงการเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นในปี 2537 โดยผนวกโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐเข้ามาด้วยกันแล้วจัดให้เป็นระบบภายใต้งบประมาณกว่า 15,000 ล้านบาท โดยมีวัตถุประสงค์โครงการ ดังนี้

1. ป้องกันไม่ให้น้ำเค็มไหลเข้าแม่น้ำปากพนังและลำน้ำสาขา
2. เป็นช่องทางระบายน้ำท่วมและขจัดความขัดแย้งระหว่างนาข้าวกับนาทุ่ง
3. เก็บกักน้ำจืดไว้ใช้
4. เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำจืด

กรมชลประทานเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโครงการ และมีการดำเนินงานเป็นแผนงานโครงการก่อสร้างย่อย ๆ ซึ่งมีกำหนดให้แล้วเสร็จใน ปี พ.ศ. 2547 อันประกอบด้วย

1. โครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำปากพองพร้อมอาคารประกอบ (ประตูลอยน้ำกั้นน้ำจืดกับน้ำเค็ม)
2. งานก่อสร้างระบบระบายน้ำ พร้อมอาคารประกอบและประตูลอยน้ำตามลำคลองต่าง ๆ และงานขุดเปิดปากคลองเชื่อมต่อทะเล ประกอบด้วย
 - คลองระบายน้ำชะวอด – แพรกเมือง พร้อมประตูลอยน้ำ และคันกันทราย
 - คลองระบายน้ำจุกเงิน และประตูลอยน้ำ
 - คลองปากพอง และประตูลอยน้ำ
 - คลองบางโค แบ่งเขตนํ้าจืด – นํ้าเค็ม และอาคารประกอบ
3. งานก่อสร้างคันแบ่งน้ำเค็ม – น้ำจืด และอาคารประกอบ
4. งานก่อสร้างชลประทานตอนบน ประกอบด้วย
 - ฝ่ายคลองไม้เลียบสวนขยายในเทคนิคสร้างตนเองควนขนุน
 - อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส อำเภอบางขัน จังหวัดพัทลุง
5. งานก่อสร้างและปรับปรุงชลประทานตอนล่าง

แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

เน้นกิจกรรมพัฒนาการเกษตร ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น การปรับปรุงการผลิตข้าว การเกษตรผสมผสาน การส่งเสริมให้เป็นพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน การปรับปรุงพื้นที่เลี้ยงกุ้ง การอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นต้น

ปัญหาจากการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพอง

ขณะที่การก่อสร้างทั้งระบบยังไม่เสร็จ แต่ประตูลอยน้ำใหญ่ที่กั้นแม่น้ำปากพอง คือ “ประตูลอยน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์” สร้างเสร็จไปก่อน และเปิดทำการไปเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2542 ส่งผลให้การไหลเวียนของน้ำในลุ่มน้ำปากพองผิดไปจากธรรมชาติ มีผลกระทบรุนแรงต่อคนในพื้นที่

ปัญหาจากการปิดประตูลอยน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์ แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่เหนือประตูลอยน้ำ และพื้นที่ใต้ประตูลอยน้ำ

1. พื้นที่เหนือประตูลอยน้ำ

บนที่ราบและภูเขา ชาวบ้านจะทำสวนยางและสวนผลไม้ บริเวณที่ราบชาวบ้านทำนาเป็นหลัก บริเวณริมแม่น้ำลำคลอง ชาวบ้านจะทำประมงในคลอง ทำน้ำตาลจาก และเลี้ยงกุ้ง

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม จากการปิดประตูกั้นน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์ คือ น้ำเปรี้ยว มีสารหนูเจือปน เนื่องจากน้ำเปรี้ยวจากพрудวนเค็ง ดินและน้ำมีสารหนูจากอำเภอร่อนพิบูลย์เจือปน ไม่สามารถปล่อยให้ไหลออกสู่ทะเลได้ แม่น้ำและลำคลองสาขาคืนเงิน น้ำเน่าเสียเนื่องจากไม่มีการระบาย

การขุดลอกคลองต่าง ๆ ทำให้น้ำไม่สามารถไหลเวียนได้ตามปกติ เกิดน้ำท่วมขังและสิ่งปฏิกูลกลายเป็นตะกอนตกค้าง ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องผักตบชวา

ผลผลิตจากแม่น้ำลำคลองลดลง โดยเฉพาะผลผลิตจากต้นจาก และพันธุ์สัตว์น้ำลดลง ปลาสูญหายไปจากลุ่มน้ำปากพนังถึง 92 ชนิด ปริมาณปลาลดลงกว่าร้อยละ 60 เนื่องจากระบบนิเวศ 4 น้ำ คือ น้ำเค็ม น้ำจืด น้ำกร่อย น้ำเปรี้ยว ถูกเปลี่ยนสภาพจากการแยกน้ำจืดกับน้ำเค็มออกจากกันและปลาไม่สามารถขึ้นมาวางไข่ได้

เช่นเดียวกับป่าพรุที่พบว่า มีพืชหลายชนิดเริ่มหายาก มีแนวโน้มน้ำสูญหายไปจากพื้นที่ เช่น หวายบ้านเสม็ด สัตว์ประเภทหนูและกระรอก และผักพื้นบ้าน

ขณะที่ชายฝั่งมีการทำนบกั้นคลื่น ตรงบริเวณปากคลองที่ขุดลงสู่ทะเล ทำให้กระแสน้ำเปลี่ยนทิศทาง ชายฝั่งถูกคลื่นกัดเซาะ จากการสำรวจของนายดำรง โยธารักษ์ และนายไพรี รัตนรัตน์พบว่า ที่ดินชายฝั่งถูกคลื่นกัดเซาะไปแล้วประมาณ 3,255 ไร่ จนชาวบ้านชายฝั่งไม่มีที่ดินเหลือให้อยู่อาศัยและทำกิน เพิ่มปริมาณมากขึ้นทุกปี

ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ กลุ่มนาข้าว เริ่มทำนาน้อยลง เหลือประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่เพาะปลูก เพราะได้ผลผลิตน้อย ราคาต่ำ น้ำท่วมขัง เกิดโรค และไม่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐ

กลุ่มทำนากุ้ง ประสบปัญหาขาดทุน เพราะต้นทุนสูง น้ำเสีย กุ้งเป็นโรค ไม่มีที่ทิ้งเลนจากนากุ้ง

กลุ่มประมงพื้นบ้านในคลอง ประสบปัญหาสัตว์น้ำลดปริมาณลง อันสืบเนื่องมาจากระบบนิเวศ 4 น้ำ เปลี่ยนสภาพ จนปลาหลายชนิดไม่สามารถอยู่ได้ ขณะที่บางชนิดไม่สามารถขึ้นมาวางไข่ในแม่น้ำได้ ส่งผลให้ชนิดปลาสูญหายไปจากลุ่มน้ำปากพนังจำนวนมาก

สิ่งที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง “สำรวจประสิทธิภาพเครื่องมือทำการประมง และประเมินผลการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำในบริเวณลุ่มน้ำปากพนัง (หลังการปิดประตูระบายน้ำ)” ของอรรถวิทย์ อัสวารีย์ และประมัยพร ศรีอรุณ จากกรมประมง ซึ่งสำรวจตั้งแต่คลองชะอวดจนถึงบริเวณปากอ่าวปากพนัง ระหว่างเดือนตุลาคม 2544 ถึงเมษายน 2546 พบชนิดสัตว์น้ำเพียง 76 ชนิด แยกเป็นปลา 64 ชนิด กุ้ง 9 ชนิด ปู 2 ชนิดและกั้ง 1 ชนิด

ชนิดของสัตว์น้ำดังกล่าวลดน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับชนิดของสัตว์น้ำที่พบจากงานวิจัย “โครงการสำรวจชีวประมงและระบบนิเวศทางน้ำในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ปี 2540 พันธุ์สัตว์น้ำและผลการจับสัตว์น้ำในลุ่มน้ำปากพนัง)” ของไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์ อังสุณีย์ ชุนหปราน สมบูรณ์ สุxonันต์ ธเนศ ศรีถกล อารมณ์ มีชูจันทร์ ลออ ชูศรีรัตน์ จากสถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

โครงการวิจัยชิ้นนี้ดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม 2539 ถึงเดือนกรกฎาคม 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่ยังไม่ได้ปิดประตูระบายน้ำในคลองปากพนัง

ผลการวิจัยพบสัตว์น้ำจำพวกปลา 116 ชนิด กุ้งทะเล 7 ชนิด กุ้งน้ำจืด 2 ชนิด กุ้งดักแดน 2 ชนิด ปูทะเล 8 ชนิด ปูน้ำกร่อย 2 ชนิด หมึก 2 ชนิด แมงดาทะเล 1 ชนิด สำหรับสัตว์น้ำจำพวกปลา แยกเป็นปลาน้ำจืด 43 ชนิด ปลาน้ำกร่อย 34 ชนิด และปลาทะเล 39 ชนิด รวมสัตว์น้ำที่พบทั้งสิ้น 140 ชนิด

ในจำนวนนี้พบปลาน้ำจืดที่อาศัยอยู่เฉพาะบริเวณกระแสน้ำค่อนข้างแรง 3 ชนิด คือ ปลารากกล้วย (*Acanthopsis choirorhynchus*) ปลาขี้ยก (*Mystacoleucus marginatus*) และปลาค้อ (*Noemacheilus masyae*) สำหรับปลาทะเล 39 ชนิด พบในบริเวณอ่าวและตามแนวชายฝั่งทะเล หมายความว่าหลังจากปิดประตูระบายน้ำอุทกภาพประสิทธิ์ในปี 2542 เพียง 2 – 4 ปี พันธุ์สัตว์น้ำสูญหายไปอย่างน้อย 64 ชนิด

นอกจากนี้ การปิดประตูระบายน้ำอุทกทวิภาษาประสิทธิ์ยังก่อปัญหาน้ำเน่าเสียเพราะไม่มีการถ่ายเท ผักตบชวาในแม่น้ำเปเลลาลคลองสาขามีมาก ผลที่ตามมาคือ ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำเครื่องมือประมงเริ่ม หายไป เช่น ไซ สุ่ม ปง เป็นต้น ขณะที่ปัญหาทางสังคมหลายอย่างเกิดขึ้นมาแทนที่ เช่น คนวัยแรงงานอพยพ ออกไปทำงานที่อื่น ชาวบ้านตกอยู่ในภาวะเป็นหนี้สิน เด็กขาดสารอาหาร ตึดยาเสพติด ก่อปัญหา อาชญากรรม และการพนัน เป็นต้น

2. พื้นที่ใต้ประตูระบายน้ำ

ตั้งแต่ประตูระบายน้ำลงไปจนถึงทะเล รวมถึงตัวอำเภอปากพนังและชุมชนรอบอ่าวปากพนัง พื้นที่นี้มีทรัพยากรสำคัญคือ ป่าชายเลน สัตว์ป่า สัตว์น้ำ เป็นต้น มีระบบน้ำขึ้นลง อาชีพสำคัญของชาวบ้าน คือ การ ทำประมง ปัญหาที่ชาวบ้านประสบ คือ

รัฐมักไม่มีนโยบายส่งเสริมชาวประมง โดยเฉพาะชาวประมงพื้นบ้าน แต่ให้ความสำคัญกับชาวนา ข้าว ไร่นาสวนผสมมากกว่า

ในช่วงหลังเกิดน้ำเสียในแม่น้ำและอ่าวปากพนัง เนื่องจากการปิดประตูระบายน้ำ ทำให้ระบบน้ำไม่ ไหลเวียน

จำนวนปลาและสัตว์น้ำลดน้อยลง โดยเฉพาะสัตว์ 2 น้ำ ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านต้องออกหากินไกล ขึ้น ส่งผลต่อต้นทุน และค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น

การบุกรุกป่าชายเลนเพื่อทำนาเกลือ เนื่องจากเริ่มมีการโยกย้ายการทำนาเกลือจากเขตน้าจืดเข้ามา เพราะ รัฐห้ามเลี้ยง จึงเกิดการบุกรุกจับจองพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อทำนาเกลือแทน ขณะเดียวกัน ความเสื่อมโทรมของป่า ชายเลน ยังเกิดจากน้ำไม่ไหลขึ้นลงตามธรรมชาติและไม่มีน้ำกร่อย ส่งผลให้ปลาลดปริมาณและพันธุ์ลง

นอกจากนี้ ยังก่อปัญหาน้ำท่วมในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง

ข้อเสนอของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังจาก 5 อำเภอ คือ อำเภอปากพนัง เชียรใหญ่ หัวไทร ชะอวด เฉลิมพระเกียรติ ต้องการให้กรมชลประทาน เปิดประตูระบายน้ำอุทกทวิภาษาประสิทธิ์ โดยมีความเห็นแยกเป็น 2 แนวทาง คือ

ชุมชนส่วนใหญ่เสนอเปิดเป็นการถาวร เพื่อให้ธรรมชาติฟื้นตัว หลังจากนั้น 3 ปี ให้เปิดประตูเสือหิ่ง, ปิดประตูหน้าโกฐ, ปิดประตูแพรกเมือง, และปิดคลองหัวไทร

ขณะที่บางส่วนเห็นว่า ควรเปิด - ปิดเป็นระยะ กำหนดระยะเวลาเปิด 8 เดือน (กรกฎาคม - กุมภาพันธ์) ปิด 4 เดือน (มีนาคม - มิถุนายน) โดยดูมรสุมเป็นหลัก ถ้าฝนมาเร็วอาจเปิดก่อน

ต่อมา เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2547 มีการหารือร่วมกันระหว่างชาวบ้าน ภาครัฐ และคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ พิจารณาข้อเสนอง้างต้น ที่ประชุมเห็นว่าควรตั้งคณะกรรมการร่วมพิจารณาการเปิด - ปิด ประตูน้ำ โดยมีตัวแทนชาวบ้าน ภาครัฐ และนักวิชาการ เป็นคณะกรรมการร่วมชุดนี้

ขณะนี้ การดำเนินการแก้ไขปัญหายู่ในการพิจารณาาร่วมกันของคณะกรรมการชุดนี้

แหล่งข้อมูล

ขจรจบ กุสุมาลวดี, รายงานความขัดแย้งระหว่างรัฐ ทูน และท้องถิ่น : ศึกษาจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบริเวณตำบลเกาะเพชร และตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, มิถุนายน 2547

โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคใต้, เอกสารข้อมูลเบื้องต้นกรณีศึกษาลุ่มน้ำปากพนัง, 2547

ไพโรจน์ สิริมนตาภรณ์ อังศุณีย์ ชุณหพราน สมบูรณ์ สุขอนันต์ ธเนศ ศรีถกกล อภรณ์ มีชูชัน ลอ อ ชุศรีรัตน์, โครงการวิจัยสำรวจชีวประมงและระบบนิเวศทางน้ำในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ปี 2540 พันธุ์สัตว์น้ำและผลจับสัตว์น้ำในลุ่มน้ำปากพนัง), สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง, ปี 2540

อรัญญา อัสวารีย์ และประมัยพร ศรีอรุณ, รายงานวิจัยการสำรวจประสิทธิภาพเครื่องมือทำการประมง และประเมินผลการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำในบริเวณลุ่มน้ำปากพนัง (หลังการปิดประมงระบายน้ำ), กรมประมง, 2546

8.4 โครงการคลองไทย

ความคิดในการขุดคลองเพื่อเชื่อมเส้นทางเดินเรือในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศจากฝั่งอันดามัน มาฝั่งอ่าวไทย เพื่อย่นระยะทางโดยไม่ต้องอ้อมประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย มีมาตั้งแต่สมัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราชในสมัยอยุธยาต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ โดยต้องการขุดคลองตรงแนว รอยคอดที่สุดของประเทศที่อยู่ระหว่างจังหวัดระนองและชุมพร

แต่ในระยะหลัง จุดของการขุดคลองได้เปลี่ยนไปและมีหลายแนวมากขึ้นตามผลการศึกษาความเป็นไปได้ เช่น ในปี พ.ศ. 2516 บริษัท TAMS จากสหรัฐอเมริกาเข้ามาทำการศึกษาความเป็นไปได้ขั้นต้น และได้ข้อสรุปว่าสามารถขุดคลองคอดกระขนาด 1 ช่องเดินเรือได้ บริเวณที่เหมาะสมคือ แนว 5A หรือระหว่างสตูล – สงขลา ที่มีความยาว 102 กิโลเมตร

ต่อมา ในปี 2543 คณะอนุกรรมการพิจารณาการขุดคอดกระในคณะกรรมการทหาร สถา ผู้แทนราษฎร อ้างผลการศึกษาว่าพื้นที่ที่มีศักยภาพมี 2 แนวคือ นอกจากแนว 5A แล้ว อีกแนวหนึ่งคือแนว 2A ความยาว 95 กิโลเมตร ระหว่างระนอง – ชุมพร (หลังสวน-ราชบุรี)

ในปีเดียวกันนั้น นายวิระพันธ์ มุสิกสาร ผู้ประสานงานกลุ่มศึกษาการพัฒนาคลองกระ ร่วมกับ อาจารย์ด้านวิศวกรรมข้อมูล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เปิดเผยว่าเส้นทางที่เหมาะสมมากกว่า คือ แนว 5 - B2 ที่เชื่อมตรงระหว่างสตูลกับเทพา มีระยะทาง 172 กิโลเมตร และอีกแนวหนึ่งคือ แนว 5 - B1 ระหว่างสตูล กับอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

นอกจากนี้ ยังมีอีกหนึ่งแนวที่มีการผลักดันอย่างมาก คือ แนว 9 A ซึ่งมาจากการศึกษาความเป็นไปได้ของบริษัทร่วมทุน 6 ชาติ ซึ่งประกอบด้วย จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ฮองกง สหรัฐฯ และไทย ใช้งบประมาณในการศึกษาจำนวน 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 200 ล้านบาท

ความคิดการขุดคลองเชื่อมอันดามันกับอ่าวไทย ตามแนว 9A จะเริ่มต้นขุดคลองตรงบริเวณทะเล กระบี่ ขึ้นฝั่งที่อำเภอติเตา จังหวัดตรัง ผ่านพัทลุง เข้าสู่พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังตรงอำเภอชะอวด จังหวัด นครศรีธรรมราช ออกอ่าวไทยที่อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้ชื่อโครงการคลองไทย มีความลึก ของคลอง 30 เมตร กว้าง 4 กิโลเมตร ยาว 130 กว่ากิโลเมตร

งานศึกษาของบริษัทร่วมทุนชี้ว่า เส้นทางนี้มีปัญหาน้อยที่สุด เนื่องจากมีตำแหน่งที่ตั้งเป็นศูนย์กลาง ของภาคใต้ และอยู่ตรงกลางระหว่างพม่ากับมาเลเซีย ประชาชนตลอดแนวคลองเป็นชาวไทยพุทธถึง 95 %

ตลอดแนว “คลองไทย” ต้องการจัดตั้งให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วย

1. เมืองใหม่ทุ่งสง – ห้วยยอด ประกอบด้วย ท่าเรือบริการซ่อมรถจักรยานยนต์ ท่าเรือบริการขนส่ง สินค้าจากทางบก – รถไฟ – รถบรรทุกผ่านแนวคลอง สถานีขนส่งสินค้ารถไฟทุ่งสง สนามบินตรง สนามบินทุ่งสง

ตามด้วย มหาวิทยาลัยคลองไทย ศูนย์วิจัยและพัฒนาคลองไทย เขตสินค้าปลอดภาษี การเศรษฐกิจ พิเศษและศูนย์อุตสาหกรรม โรงงานผลิตปูนซีเมนต์ทุ่งสงและเหล็กเพื่อโครงการ นิคมอุตสาหกรรมทุ่งสง – ห้วยยอด เป็นต้น

2. เมืองใหม่หัวไทร – นครศรีธรรมราช ประกอบด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษ ศูนย์บริการเรือสินค้า โดยสารเฉพาะช่วงปลอดกรมสุมน สนามบินนครศรีธรรมราช ศูนย์อุตสาหกรรมต่อเนื่องและอุตสาหกรรมหนัก นิคมอุตสาหกรรมหัวไทร – ระโนด เป็นต้น

3. ท่าเรือสิเกา ฝั่งอันดามัน ใช้เนื้อที่กว่า 300 ตารางกิโลเมตร หรือกว่า 187,500 ไร่ ในกิจกรรมท่าเรือ น้ำลึก โรงกลั่นน้ำมัน อ่าวซ่อมเรือ ท่าจอดเรือรอเข้าคลอง ท่าเรือน้ำลึกสำหรับ Wet Cargo ท่าเรือน้ำลึก สำหรับ Dry Cargo ท่าเรือบริการตู้สินค้า ท่าเรือบริการสินค้าเทกอง ท่าเรือโดยสาร คลังสินค้า คลังและลาน กอง Containers

นอกจากนี้ยังรวมถึงอู่ต่อเรือ อู่ซ่อมเรือ อู่ซ่อมเครื่องยนต์เรือ คลังน้ำมัน ศูนย์บริการอาหาร, ศูนย์บริการน้ำจืด ศูนย์เติมน้ำมัน แพเรือ ศูนย์ขนถ่ายของเสียจากเรือ ศูนย์บริการขนส่งรถไฟ รถยนต์ ฯลฯ, สนามบินกระบี่ ตลอดจนการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษตะวันตก (กระบี่ – ตรัง) และ ศูนย์บริการสินค้าปลอดภาษี เป็นต้น โดยจะพัฒนาท่าเรือภูเก็ตเป็นท่าเรือสนับสนุน

4. ท่าเรือเครื่อง ะหวัด – หัวไทร นครศรีธรรมราช บริเวณพรุควนเคร็ง มีพื้นที่พัฒนาว่า 500,000 ไร่ สำหรับเป็นท่าเรือหลักคลื่อนมรสุมด้านอ่าวไทย ประกอบด้วย

ท่าเรือน้ำลึกสำหรับ Wet Cargo ท่าเรือน้ำลึกสำหรับ Dry Cargo ท่าเรือบริการตู้สินค้า ท่าเรือบริการ สินค้าเทกอง ท่าเรือโดยสาร / บริการท่องเที่ยว ท่าเรือบริการเรือประมง อู่ซ่อมเครื่องยนต์เรือ คลังน้ำมัน คลังอาคารน้ำ

ศูนย์บริการท่องเที่ยวทางน้ำภายใน สนามบินนครศรีธรรมราชที่จะขยายเป็นสนามบินระหว่าง ประเทศ อาคารบริหารจัดการคลองไทยส่วนท่าเรือน้ำลึกเครื่อง นิคมอุตสาหกรรมพัทลุง (ป่าพะยอม) เป็นต้น โดยจะพัฒนาท่าเรือสงขลาเป็นท่าเรือสนับสนุน เชื่อมกับท่าเรือกรุงเทพฯ และท่าเรือแหลมฉบัง

สถานการณ์ปัจจุบัน

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี สั่งยุติโครงการนี้เมื่อเดือนกันยายน 2546 โดยให้เหตุผลในเรื่องมูลค่าการลงทุนที่สูงหากดำเนินการไปเกรงว่าจะไม่คุ้มทุน แต่ยังคงมีบุคคลบางกลุ่มเคลื่อนไหวสนับสนุนให้มีการขุดคลองเชื่อมระหว่างฝั่งอันดามันกับฝั่งอ่าวไทย ขณะที่จีนยังแสดงความสนใจที่จะสนับสนุนโครงการนี้

แหล่งข้อมูล

โครงการคอคอดกระ อภิมาหาโปรเจ็ค 200 ปี, เทคโนโลยีฟาร์มกุ้ง ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 ตุลาคม 2544

โพกัสภาคใต้, ‘คลองกระ-คลองไทย’ หยุดสร้างฝัน-ปันเงิน, ปีที่ 6, ฉบับที่ 299, วันเสาร์ที่ 20 – วันศุกร์ที่ 26 กันยายน 2546, น. 1 และ 33

ผู้จัดกรารายวัน, 12 กรกฎาคม 2544, ยุทธศาสตร์ ‘คอคอดกระ’ ยุคทักษิณ หวังดึงเงินนอก 9.4 แสนล้าน
ฟ้า สก.

8.5 พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นโยบายเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ บางแห่งโดยประกาศให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นนโยบายที่เกิดขึ้นใหม่อีกอย่างหนึ่งในรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญคือ การส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในหมู่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ในกลุ่มคนระดับสูง หรือที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี รัฐบาลได้ตรากฎหมายใหม่พร้อมกับจัดตั้งองค์การมหาชนแห่งใหม่ขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกสำคัญสำหรับก้าวไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

รัฐบาลได้ตรากฎหมายใหม่ขึ้นมาคือ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 พร้อมกับตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ขึ้นมาตามพระราชกฤษฎีกานี้ โดยกำหนดให้อพท. มีหน้าที่จัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์หลักในการบริหารจัดการและพัฒนา “พื้นที่พิเศษ” เพื่อการท่องเที่ยว และทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

องค์การมหาชนแห่งนี้ขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรีและอำนาจหน้าที่พิเศษหลายประการ เช่น กรณีที่เห็นว่าควรดำเนินโครงการใดอย่างเร่งด่วนก็สามารถเสนอรัฐบาลเพื่อขอใช้งบกลางได้ทันที สามารถให้บริการแบบ “One Stop Service” ทั้งแก่นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการได้โดยตรง กล่าวคือ ผู้ประกอบการรายใดที่สนใจเข้ามาลงทุนในเขตพิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถนำเสนอแผนงานมายังสำนักงานอพท. ในเขตพิเศษนั้นๆ โดยทันทีเพื่อขอใบอนุญาตสำหรับไปยื่นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงโดยจะได้รับอนุมัติการลงทุนภายในเวลาไม่เกิน 30 วัน

พื้นที่แรกที่ประกาศเป็นเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมื่อเดือนกันยายน 2547 คือ เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2548 ให้ประกาศพื้นที่แหลมงั่วออก และพื้นที่เชื่อมโยงจังหวัดกาญจนบุรี เป็นเขตพิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพิ่มเติม

แผนและพื้นที่ดำเนินการเฉพาะภาคใต้

มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ และสวยงามของภาคใต้หลายแห่งที่ตกเป็นเป้าหมายของการประกาศเป็นเขตพิเศษเพื่อการท่องเที่ยวของรัฐบาลตามระยะเวลาที่ตั้งเป้าหมายไว้ อาทิเช่น

1. ปี 2548 มีหมู่เกาะลันตา และพื้นที่เชื่อมโยงในจังหวัดกระบี่

สำหรับพื้นที่นี้ คณะรัฐมนตรีมีมติในภายหลังให้ถอนเรื่องออกไปก่อน และมอบหมายให้อพท. ไปจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงภาพรวมก่อนนำเข้าเสนอคณะรัฐมนตรีอีกครั้ง เนื่องจากต้องการให้ประกาศพื้นที่นี้ไปพร้อม ๆ กับกลุ่มพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติสึนามิใน 6 จังหวัดภาคใต้ด้วย เมื่อสามารถจัดทำนโยบายการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้ชัดเจนแล้ว

2. ปี 2549 มีหมู่เกาะพีพี และพื้นที่เชื่อมโยงของจังหวัดกระบี่ และหมู่เกาะตะรุเตากับพื้นที่เชื่อมโยงในจังหวัดสตูล

อพท. ได้เข้าไปดำเนินการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ภายหลังภัยพิบัติสึนามิ โดยร่วมมือกับกรมโยธาธิการและผังเมืองจัดทำผังเมืองใหม่ของเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ และเขาหลัก จังหวัดพังงา

โดยมีเป้าหมายที่จะประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวพร้อมทั้งหมู่เกาะลันตาและพื้นที่เชื่อมโยงอื่น ๆ ของจังหวัดกระบี่ สำหรับรองรับนักท่องเที่ยวระดับสูงเป็นการเฉพาะ

3. ปี 2550 มีหาดเจ้าไหม และหมู่เกาะทะเลตรัง จังหวัดตรัง ที่เป้าหมายของการจัดตั้งเป็นเขตพิเศษฯ

หลักเกณฑ์และคุณสมบัติของพื้นที่

คณะกรรมการ อพท. กำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติเบื้องต้นของพื้นที่ที่จะประกาศเป็นเขตพื้นที่พิเศษไว้ดังนี้

- 1) เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นและความบริสุทธิ์ทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีคุณค่าในเชิงอนุรักษ์
- 2) เป็นพื้นที่ที่มีความล้ำค่าทางอารยธรรม วัฒนธรรม และหรือศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) เป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ และหรือเป็นพื้นที่ที่สามารถสร้างเอกลักษณ์พิเศษให้เกิดแรงดึงดูดต่อนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
- 4) เป็นพื้นที่ที่รัฐบาลมีนโยบายจะพัฒนาเป็นการเฉพาะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทำให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ และกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่น
- 5) เป็นพื้นที่ที่เหมาะสม ควรที่ อพท. จะเข้าไปกำกับดูแลภายใต้การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ
- 6) เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางด้านการแข่งขัน

ข้อควรพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของ อพท.

อพท. เกิดขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 ซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่สำคัญหลายประการเพื่อทำให้องค์การมหาชนแห่งนี้มีอำนาจเต็มในการดำเนินนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพตามแนวคิดแบบ “One Stop Service” ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว อำนาจหน้าที่สำคัญของ อพท. เช่น

มาตรา 8 ระบุให้องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สามารถร่วมทุนกับเอกชน ทั้งที่เป็นตัวบุคคล หรือเป็นนิติบุคคล รวมทั้งเป็นตัวแทน เป็นนายหน้า มอบหมาย หรือว่าจ้างให้บุคคล หรือนิติบุคคลอื่นประกอบกิจการต่าง ๆ ได้

มาตรา 9 ระบุว่า ทุนและทรัพย์สินในการดำเนินกิจการขององค์การจะได้จากเงินที่รัฐบาลจ่ายให้เป็นทุนประเดิม เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามความเหมาะสมเป็นรายปี เงินอุดหนุนจากภาคเอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นและเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ ค่าธรรมเนียม ค่าบริการ หรือรายได้จากการดำเนินกิจการ ดอกผลของเงิน หรือรายได้ จากทรัพย์สินขององค์การ เงินรายได้ที่สำนักงานพื้นที่พิเศษแบ่งให้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 10 ให้องค์การมีอำนาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการจากกิจการนั้นได้ ตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 11 ระบุว่า บรรดารายได้ขององค์กรไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยการเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

เมื่อพิจารณาบทบาทและอำนาจหน้าที่ รวมทั้งผลประโยชน์ที่ อพท. ได้รับตามกฎหมายแล้วจะเห็นว่า อพท. เป็นองค์การมหาชนที่มีขอบเขตอำนาจหน้าที่นอกกรอบกฎหมายและระเบียบปฏิบัติทางราชการที่มีอยู่เดิมหลายประการ เช่น ระเบียบปฏิบัติด้านการเงินการคลัง และด้านงบประมาณของรัฐ ในขณะที่องค์การแห่งนี้จะมีบทบาทและอำนาจสูงมากในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องไปถึงสมบัติสาธารณะของแผ่นดิน และฐานทรัพยากรของชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะนโยบายการจัดตั้งพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อันหมายถึงการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละปีเป็นสำคัญ เนื่องจากไม่ต้องการให้เกิดความสูญเสียแก่แหล่งท่องเที่ยว แนวความคิดนี้จะนำไปสู่การกีดกันชุมชนดั้งเดิมและประชาชนทั่วไปออกจากแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีการประกาศเป็นเขตพิเศษเพื่อการท่องเที่ยวเฉพาะนักท่องเที่ยวระดับสูง

นอกจากนี้นโยบายดังกล่าวยังจะกระทบไปถึงผู้ประกอบการท้องถิ่นหรือรายย่อยต่าง ๆ ในพื้นที่เหล่านี้ เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันด้านการลงทุนกับนักลงทุนรายใหญ่หรือทุนต่างชาติได้ โดยเฉพาะการเพื่อพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่และมีระดับหรูหรา ดังนั้นจึงมีแนวโน้มสูงยิ่งว่าการบริหารจัดการพื้นที่พิเศษดังกล่าว ภายใต้การดำเนินการของ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) จะก่อให้เกิดความขัดแย้งต่าง ๆ ตามมา พร้อมกับการสูญเสียพื้นที่ทำกินของประชาชนในพื้นที่ให้กับกลุ่มทุนขนาดใหญ่

แหล่งข้อมูล

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546

รายงานผลการประชุมคณะรัฐมนตรีเรื่อง รับทราบสรุปผลการดำเนินงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ตามที่นายธัญญา หาญพล รักษาการผู้อำนวยการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเสนอ, ธันวาคม 2546

สุรณรงค์, ธัญญา หาญพล แนะนำ “อพท.” องค์การมหาชน หนึ่งในสามองค์กรสำคัญของการท่องเที่ยวไทย, นิตยสาร FLY, ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม 2548, หน้า 14 - 17

สรุปการสำรวจพื้นที่บางส่วนในโครงการจัดทำเอกสารสังเคราะห์ แผนพัฒนาภูมิภาค - ภาคใต้¹

1. การสำรวจพื้นที่ก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำท่าแซะ จังหวัดชุมพร

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน

พื้นที่โครงการอยู่ในบริเวณหมู่ที่ 1, 2, 4 และ 7 ตำบลสองพี่น้อง อำเภوتاแซะ จังหวัดชุมพร อยู่ภายใต้เขตปกครองของ องค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง

มีจำนวนครัวเรือนประมาณ 400 ครัวเรือน ประชาชนทั่วไปนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่ไม่ใช่คนท้องถิ่นดั้งเดิม แต่อพยพย้ายมาจากที่อื่น เช่น ภาคอีสาน ประจวบคีรีขันธ์ และจากจังหวัดชุมพรหลังจากเกิดพายุเกย์เมื่อหลายปีก่อน มีชาวบ้านบางส่วนเป็นคนไทยพลัดถิ่น เริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกประมาณ พ.ศ. 2529 ประมาณ 30 ครัวเรือน อันได้แก่ ชาวเขาที่ไม่มีสัญชาติกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งไม่มีความชัดเจนเรื่องจำนวน

ลักษณะทางกายภาพ พื้นที่ชุมชนมีลักษณะเป็นป่าไม้ ไร่ และสวนต่าง ๆ บ้านเรือนตั้งกระจายกันอยู่ห่าง ๆ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ป่าไม้ สัตว์ป่า มีสถานที่ที่มีน้ำจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลายจุด เช่น ถ้ำ น้ำตก เป็นต้น

อาชีพหลักของชาวบ้านคือ การทำสวนยาง สวนปาล์ม น้ำมัน และสวนมะพร้าว

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นคนที่มาจากที่อื่น ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนจึงเป็นไปในลักษณะห่าง ๆ

1.2 ลักษณะพื้นที่ภายใต้โครงการพัฒนาอ่างเก็บน้ำ

โครงการอ่างเก็บน้ำท่าแซะดำเนินการโดยกรมชลประทาน มีการทำการศึกษาในเบื้องต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 ต่อมาในปี พ.ศ. 2532 เกิดพายุไต้ฝุ่นเกย์ ทำความเสียหายแก่พื้นที่จังหวัดชุมพรอย่างมาก คณะรัฐมนตรีในขณะนั้นจึงมีมติให้กรมชลประทานดำเนินการวางแผนแก้ไขปัญหาดูแลทุกข์ภัย กรมชลประทานจึงได้ดำเนินการศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำชุมพร โดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่นในระหว่างปี พ.ศ. 2534 - 2535

กรมชลประทานได้ศึกษาความเหมาะสมของโครงการนี้ รวมถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการอ่างเก็บน้ำท่าแซะ - รับร่อแล้วเสร็จใน พ.ศ. 2538 ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับโครงการนี้เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2540 และได้บรรจุโครงการอ่างเก็บน้ำท่าแซะให้เป็นหนึ่งในแผนงานพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

¹ ช่วงเวลาของการสำรวจคือ เดือนเมษายน 2547

1.3 ผลประโยชน์ของโครงการ

- 1 เพื่อช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูก 61,000 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 7 ตำบล คือ ตำบลสองพี่น้อง ตำบลหงษ์เจริญ ตำบลคูริง ตำบลนากระตาม ตำบลท่าชะระ ตำบลท่าข้ามของอำเภอท่าชะระ และตำบลสระพลึงของอำเภอบะพือ
- 2 เพื่อช่วยเหลือการอุปโภค - บริโภค ในเขตอำเภอท่าชะระ และอำเภอเมือง
- 3 เพื่อการบรรเทาอุทกภัย ในเขตอำเภอท่าชะระ และอำเภอเมือง
- 4 เพื่อเป็นแหล่งน้ำดิบในการผลิตน้ำประปาของเขตเทศบาลเมืองชุมพร และเขตสุขาภิบาลอำเภอท่าชะระ
- 5 เพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุนในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 6 เพื่อทำการประมงน้ำจืด และการเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลา
- 7 เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยราชการที่มีบทบาทในการดำเนินงาน คือกรมชลประทาน โดยกรมชลประทานได้เข้ามาสำรวจพื้นที่ และกำหนดเขตแนวที่น้ำจะท่วมถึงอำเภอและจังหวัดไปแล้ว

ภาคเอกชนที่เข้ามามีบทบาท ได้แก่ บริษัททิม คอนซัลติ้งฯ ในฐานะบริษัทที่จัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชในพระบรมราชินูปถัมภ์ ในฐานะองค์กรพัฒนาเอกชนที่ประสานข้อมูลมาให้ชาวบ้านในพื้นที่

เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ากรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ (ด้านทิศเหนือ) หน่วยงานนี้เข้ามาเกี่ยวข้องเนื่องจากว่า มีเขตการทำงานที่ซ้อนทับกับเขตพื้นที่น้ำท่วมตามการสำรวจของกรมชลประทาน (พื้นที่ดังกล่าวใช้เส้นแบ่งเขตพื้นที่ในแผนที่ท้ายกฎกระทรวงประกาศจัดตั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ฯ ในขณะที่ยกแบ่งเขตในรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะใช้เส้นแบ่งเขตที่ต่างออกไป)

หน่วยทหารรักษาการณ์ตามแนวตะเข็บชายแดนไทย-พม่า ซึ่งเป็นหน่วยงานลาดตระเวนที่ติดตามหาข่าว และดูแลทุกข์สุขของชาวบ้านในพื้นที่ชายแดน เนื่องจากชุมชนในพื้นที่โครงการฯ อยู่ห่างจากชายแดนเพียงเล็กน้อย

กลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพล คือ ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่สนับสนุนการสร้างเขื่อน

1.5 การได้รับข้อมูลข่าวสารของชุมชน

จากการสำรวจพบว่า ชาวบ้านในท้องถิ่นที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการจำนวนมาก และได้มีการรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มขึ้นมาเพื่อรณรงค์ยับยั้งโครงการ แต่ก็มีชาวบ้านบางส่วนที่พร้อมรับข้อเสนอเรื่องค่าชดเชยจากรัฐบาล และมีบางกลุ่มที่สงวนท่าที โดยเฉพาะกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น นอกจากชาวบ้านในพื้นที่นี้แล้ว มีชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการอ่างเก็บน้ำรับร่อเป็นแนวร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนเหมือนกัน เนื่องจากโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

อย่างไรก็ดีชุมชนทั้งหมดยังไม่สามารถเข้าถึงหรือได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการนี้นัก ข้อมูลโดยมากที่ได้รับมาจากจากเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชนได้ตั้งกลุ่มเพื่อหาข้อมูลโครงการเอง ขณะที่ส่วนที่ได้รับจากกรมชลประทานเป็นเพียงประกาศแจ้งให้ทราบถึงนโยบายการก่อสร้างโครงการอย่างคร่าว ๆ เท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านจึงมีความรู้สึกและความเข้าใจต่อโครงการนี้ว่าไม่มีความโปร่งใส เนื่องจากการปิดบังข้อมูลบางอย่างไม่ให้ชาวบ้านรับรู้ เช่น ในตอนแรกให้เหตุผลว่า จะสร้างเขื่อนเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมใน จ.ชุมพร และเก็บกักน้ำไว้สำหรับใช้ในภาคการเกษตร แต่ตอนหลังชาวบ้านมาทราบว่าแท้จริงแล้วเขื่อนสร้างขึ้นเพื่อเก็บกักน้ำไว้ส่งให้นิคมอุตสาหกรรมที่ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และยังมีการเสนอค่าชดเชยในราคาที่สูงให้กับชาวบ้าน แต่ข้อเสนอนี้ก็ไม่ได้มีการรับรองจากหน่วยงานใดเลย

เหตุผลสำคัญข้อหนึ่งที่ชาวบ้านในพื้นที่ไม่เห็นด้วยกับ โครงการ เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ มีสัตว์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก พื้นที่ที่จะถูกน้ำท่วมบางส่วนก็อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ากรมหลวงชุมพร และยังมีน้ำตกที่สวยงามอีกด้วย นอกจากนี้ชาวบ้านยังไม่เห็นด้วยที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมโดยการทำลายป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ส่วนชาวบ้านที่อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่นี้จากผลกระทบของพายุภัยและมีการทำสวนทำไร่ไปแล้ว ไม่ประสงค์ที่จะย้ายจากถิ่นฐานนี้เพราะผลผลิตที่ลงแรงไปเพิ่งจะเริ่มเห็นผลและเก็บเกี่ยวได้

ชาวบ้านกลุ่มคัดค้านโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำท่าแซะของกรมชลประทาน ได้ยื่นหนังสือถึงรัฐบาล และระบุเหตุผล 5 ประการที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการนี้ คือ

1. การก่อสร้างอยู่บนรอยเลื่อนของเปลือกโลก
2. ราษฎรในพื้นที่จะไม่ขอรับค่าชดเชย เพราะจะไม่ต้องการย้ายออกไป
3. โครงการไม่มีความจำเป็น เพราะมีโครงการพระราชดำริในการแก้ปัญหาน้ำท่วมอยู่แล้ว
4. ไม่จำเป็นต้องสร้างเพื่อการเกษตรเพราะชุมพรเป็นจังหวัดที่มีปริมาณน้ำฝนมากกว่า 3,000 มิลลิเมตรต่อปี
5. การตั้งคณะกรรมการดำเนินการก่อสร้างโครงการแอบอ้างว่า เป็นโครงการตามพระราชดำริ และมีการตั้งคณะกรรมการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตำรวจ ตำรวจตระเวนชายแดน ทหาร ซึ่งถือเป็นการข่มขู่ราษฎรในพื้นที่ ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

1.6 ความก้าวหน้าของโครงการ

เมษายน 2538 - ทำการศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการแล้วเสร็จ โดยกรมชลประทานได้จัดส่งรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการให้สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมพิจารณาเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อให้ความเห็นชอบ

สิงหาคม 2544 - คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีมติเห็นชอบรายงานการศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ (ตามหนังสือที่ วว 0802 / 10730 ลว. 21 กันยายน 2544)

พฤศจิกายน 2544 - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตามมติเมื่อคราวประชุมครั้งที่ 7 / 2544 วันที่ 21 กันยายน 2544 ในส่วนของกรมชลประทานและกรมป่าไม้ โดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมมีมติรับทราบเมื่อคราวประชุมครั้งที่ 10/2544 วันที่ 6 ธันวาคม 2544

กุมภาพันธ์ 2546 - กรมชลประทานได้ทำหนังสือขออนุมัติเปิดโครงการอ่างเก็บน้ำท่าแซะ จังหวัดชุมพร (กษ 0326/2537) ถึงปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มีนาคม 2546 - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ทำหนังสือขออนุมัติเปิดโครงการอ่างเก็บน้ำท่าแซะ จังหวัดชุมพร (กษ 0326 / 2537) ถึง เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

29 กรกฎาคม 2546 - ครม. มีมติอนุมัติให้เปิดโครงการอ่างเก็บน้ำท่าแซะ จังหวัดชุมพร

1 เมษายน 2547 - ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพรและคณะลงพื้นที่ชี้แจงรายการค่าชดเชยต่อชาวบ้าน ณ ศาลาประชาคมกลางหมู่บ้าน

การดำเนินการหลังจากที่คณะรัฐมนตรี มีมติให้เปิดโครงการอ่างเก็บน้ำท่าแซะแล้ว กรมชลประทาน มีแผนงานที่จะดำเนินการ ก่อนที่จะมีการดำเนินการก่อสร้างตามขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. จัดทำแผนภาพถ่ายทางอากาศหรือภาพถ่ายดาวเทียมบริเวณพื้นที่โครงการ
2. สำรวจ กันเขต พื้นที่บริเวณก่อสร้าง และพื้นที่น้ำท่วมบริเวณอ่างเก็บน้ำ
3. รั้ววัด จัดทำแผนที่ รว.43 ก.
4. จัดตั้งคณะกรรมการกำหนดราคาค่าทดแทนที่ดินและทรัพย์สินเพื่อการชลประทานเพื่อกำหนดราคาที่ดิน ทรัพย์สิน สิ่งปลูกสร้าง และผลาสินต่าง ๆ
5. จัดตั้งคณะอนุกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน
6. จัดตั้งคณะอนุกรรมการการจ่ายเงิน เพื่อดำเนินการเบิกจ่ายเงิน ค่าทดแทนที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง และผลาสินต่างๆ

2. การสำรวจพื้นที่โครงการก่อสร้างเขื่อนรับร่อ

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน

พื้นที่โครงการตั้งอยู่ในตำบลรับร่อและตำบลท่าข้าม อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร อยู่ภายใต้การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม

ลักษณะชุมชนด้านสังคม ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ตั้งบ้านเรือนอย่างกระจัดกระจาย พื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นป่าไม้ ภูเขา และลำน้ำธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ป่าไม้ สัตว์ป่า น้ำตก

อาชีพหลักของชาวบ้าน ได้แก่ ทำสวนยาง สวนปาล์ม คนในชุมชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน รู้จักกัน และสนิทสนมกันมาก ส่วนใหญ่ย้ายมาจากที่อื่นเมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว

2.2 ลักษณะของพื้นที่ในโครงการพัฒนา

โครงการเขื่อนรับร่อ เป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตจังหวัดชุมพร ซึ่งกรมชลประทานได้ทำการศึกษาและสำรวจเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2532 มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตรและอุตสาหกรรมที่จะเกิดในอนาคต ซึ่งสามารถเก็บกักน้ำได้ 36 ล้านลูกบาศก์เมตร

2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรมชลประทานมีหน้าที่ศึกษาและสำรวจความเป็นไปได้ของโครงการ

2.4 การได้รับข้อมูลข่าวสารของชุมชน

จากการสำรวจพบว่า มีชาวบ้านรวมตัวกันคัดค้านโครงการนี้จำนวนมาก ชาวบ้านได้รับข้อมูลว่าจะมีการสร้างอ่างเก็บน้ำเมื่อปี พ.ศ. 2533 จากมีเจ้าหน้าที่เข้ามาเก็บตัวอย่างดินไปทดสอบและบอกกับชาวบ้านว่าเป็นการทดสอบเพื่อหาแร่ แต่ภายหลังชาวบ้านทราบความจริงว่าเป็นการทดสอบดินเพื่อสร้างเขื่อน ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลของชาวบ้านในพื้นที่นี้ก็เหมือนกับชาวบ้านที่ท่าแซะ ข้อมูลที่ได้มาส่วนมากได้รับจากกลุ่มนักวิชาการที่ติดตามโครงการอยู่ ขณะที่ได้รับข้อมูลน้อยมากจากกรมชลประทาน

ความคิดเห็นของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับโครงการโดยมีเหตุผล 5 ประการ เหมือนกับชาวบ้านที่ไม่เห็นด้วยกับอ่างเก็บน้ำท่าแซะ และได้ร่วมกันยื่นหนังสือร้องเรียนไปถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเหมือนกัน

2.5 ความก้าวหน้าของโครงการ

คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2544 ดังนี้

- 1) ให้ยุติการดำเนินการใด ๆ เอาไว้ก่อน
- 2) ให้มีการศึกษาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) และทางสังคม (SIA) โดยให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบมีส่วนร่วมด้วย
- 3) ให้รัฐบาลสนับสนุนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ตามแผนที่สมัชชาคนจนเสนอ

อย่างไรก็ดี ระหว่างที่มีการสำรวจและพูดคุยเรื่องนี้กับชาวบ้านเมื่อปีต้นปี 2547 พบว่า กลุ่มเยาวชนในพื้นที่ได้ข่าวจากรายการวิทยุ “นายกทักษิณคุยกับประชาชน ” ว่า นายกรัฐมนตรีต้องการให้มีการเร่งรัดการสร้างเขื่อนรับรอเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของ จ.ชุมพร ซึ่งจะเป็นประตูดูดน้ำได้

3. การสำรวจพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกลาย

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน

พื้นที่โครงการตั้งอยู่ในบริเวณหมู่ที่ 2, 5, 6 ภายใต้การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง กิ่ง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยหมู่ที่ 5 เป็นพื้นที่กันแนวเขต

ลักษณะสังคมของชุมชน เป็นชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ตั้งแต่ดั้งเดิม นับถือศาสนาพุทธ อาชีพหลักคือ ทำสวนยาง ลองกอง มังคุด ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนั้นอาศัยอยู่กันแบบพี่น้อง เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยตั้งแต่ดั้งเดิมคนในชุมชนเชื่อว่าชุมชนมีอายุมาราว 200 ปี

ลักษณะทางกายภาพ คือ มีการตั้งบ้านเรือนตามแนวลุ่มน้ำ ภูเขาและป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขานัน ป่าไม้ สัตว์ป่า และน้ำตก

3.2 การดำเนินโครงการและสภาพพื้นที่

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกลายเป็นหนึ่งในโครงการจัดหาน้ำดิบเพื่อสำหรับใช้ในอุตสาหกรรมในขนาดการจัดหาแหล่งน้ำดิบ ตามแผนที่กำหนดไว้จะเร่งให้มีการก่อสร้าง

1. อ่างเก็บน้ำที่มีศักยภาพสูง โดยเฉพาะบริเวณอำเภอนอมและอำเภอสหัส จังหวัดนครราชสีมา เพื่อรองรับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
2. โครงการสูบน้ำแม่น้ำตาปี ที่บ้านเกาะแก้ว อำเภอกี๋นชา เพื่อส่งน้ำดิบให้แก่พื้นที่เป้าหมาย โครงการฝั้งตะวันออกตลอดระยะประมาณ 20 ปี
3. โครงการอ่างเก็บน้ำที่คลองท่าหน อำเภอสหัส เพื่อสำรองน้ำช่วยพื้นที่โครงการฝั้งตะวันออก
4. โครงการอ่างเก็บน้ำ ฝ่าย และสถานีสูบน้ำคลองกลาย อำเภอกำสาธา เพื่อสำรองน้ำช่วยพื้นที่โครงการ
5. โครงการอ่างเก็บน้ำคลองลำรุใหญ่ อำเภอกำชัยเหมือง เพื่อสำรองน้ำให้ทำเรือ่น้ำลึ้กฝั้งตะวันตก
6. โครงการอ่างเก็บน้ำคลองแห่ง อำเภอกำพนม เพื่อสำรองน้ำสนับสนุน จังหวัดกระบี่

กรมชลประทานเป็นดำเนินการให้มีการศึกษาความเหมาะสมของโครงการทั้งหมดและผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกลายเป็นโครงการพระราชดำริตั้งแต่ปี พ.ศ.2520 ในปี พ.ศ. 2521 กรมชลประทานได้เข้าไปสำรวจพื้นที่และเตรียมดำเนินโครงการ แต่ถูกขัดขวางจากพรรคคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ด้วยการลอบวางเพลิง ทำให้ต้องระงับโครงการไป ต่อมาปี พ.ศ. 2539 มีการรื้อโครงการนี้ขึ้นมาอีกครั้งและเริ่มดำเนินการสำรวจในปี พ.ศ. 2543 (จากคำบอกเล่าของชุมชนในพื้นที่)

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกลายมีรายละเอียดการก่อสร้างแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คือตัวฝายทดน้ำคลองกลาย

ส่วนที่ 2 คืออ่างเก็บน้ำคลองกลาย

ส่วนที่ 3 คือสถานีสูบน้ำคลองกลาย

แต่ละส่วนของโครงการทั้ง 3 ส่วน จะประกอบไปด้วยระบบท่อส่งน้ำเพื่อส่งน้ำเข้าระบบคลองชลประทาน

3.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรมชลประทานมีหน้าที่ศึกษาและสำรวจความเป็นไปได้ของโครงการ

3.4 การได้รับข้อมูลข่าวสารของชุมชน

ชาวบ้านรับทราบว่าจะมีโครงการนี้จากการประกาศของชลประทาน ซึ่งกรมชลประทานได้จัดเวทีชี้แจงโครงการเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2542 และวันที่ 30 พฤศจิกายน 2543 แต่ข้อมูลส่วนมากที่ชาวบ้านได้รับมาจากกลุ่มนักวิชาการที่ติดตามโครงการอยู่

จากการสำรวจพบว่า ชาวบ้านมีการตั้งกลุ่มกันขึ้นเพื่อคัดค้านโครงการ และบางส่วนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อเรียกร้องค่าชดเชยที่จะได้รับ ชาวบ้านมีทั้งกลุ่มที่ยังไม่เปิดเผยท่าทีและกลุ่มไม่เห็นด้วย กลุ่มที่ยังมีท่าทีเฉย ๆ เป็นกลุ่มที่จะได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมเมื่อมีการก่อสร้างโครงการ แต่ยังไม่กล้าคัดค้านเพราะกลัวไม่ได้ค่าชดเชย แต่กลุ่มที่คัดค้านจะเป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ด้านหน้าอ่างเก็บน้ำ

สาเหตุสำคัญของการคัดค้านประกอบด้วย 1) ไม่ต้องการให้มีการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์มาก 2) พื้นที่บางส่วนเป็นอุทยานแห่งชาติ และเป็นเขตชุมชน 3) ไม่แน่ใจในค่าชดเชยที่จะได้รับ 4) ต้องการอนุรักษ์วัตถุโบราณที่มีอายุกว่าพันปี ซึ่งมีการขุดพบในบริเวณนี้

3.5 ความก้าวหน้าของโครงการ

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2544 ให้ยุติการดำเนินการใด ๆ เอาไว้ก่อน และให้ศึกษาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) และทางสังคม (SIA) โดยให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบมีส่วนร่วมด้วย และให้รัฐบาลสนับสนุนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตามแผนที่สมัชชาคนจนเสนอ เช่นเดียวกับกรณีของเขื่อนรับร่อ

4. การสำรวจพื้นที่โครงการถนนยุทธศาสตร์พลังงาน “ฝั่งอ่าวไทย”

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน

มีการพูดคุยกับชุมชนในบางพื้นที่เท่านั้น คือที่ หมู่ 8 ตำบลทุ่งไส อำเภอสิดล จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ทุ่งไสมีขนาดประมาณ 9,036 ไร่ ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน สำหรับพื้นที่โครงการยังไม่มี ความชัดเจนมากนัก แต่กำหนดให้อยู่ในเขตอำเภอสิดล

ลักษณะสังคมของชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

อาชีพหลักของคนในชุมชนคือ ทำสวน โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านมีพื้นที่สวนอยู่ในอำเภออื่น เนื่องจากพื้นที่ในอำเภอมีกาษาให้นายทุนที่ลงมากว่านซื้อไว้ตั้งแต่สมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นช่วยเริ่มต้นพัฒนาโครงการเขาเทรินชีบอร์ค

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ของคนค่อนข้างห่างกันเนื่องจากมีการออกไปทำไร่ทำสวนอยู่ที่อำเภออื่น นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีปัญหาผู้อพยพเข้ามาเกี่ยวข้องกับค่อนข้างมากในเกือบทุกเรื่อง เช่น การเลือกตั้ง และการพัฒนาพื้นที่

ลักษณะทางกายภาพ พื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่สวยงาม ติดกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียง และยังมีบริสุทธิ์ คือเขาพลายดำ นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า นายกองค้การบริหารส่วนตำบลทุ่งไสบอกเล่าว่า พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีความสมบูรณ์มาก ยังเห็นรอยเท้าเสืออยู่บ่อย ๆ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในพื้นที่นี้คือ ป่า ไม้ สัตว์ป่า ทะเล

4.2 หน่วยงาน/กลุ่มที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงพลังงาน

4.3 การได้รับข่าวสารของชุมชน

คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลเพียงแค่ทราบจากข้าราชการในพื้นที่นี้อย่างสั้น ๆ และคลุมเครือว่า รัฐบาลจะมีโครงการพัฒนาเรียกว่า “โครงการเขาเทริน” และต้องการเวนคืนที่ดินเพื่อก่อสร้างถนนขนาดใหญ่ โดยไม่เคยได้ทราบรายละเอียดเพิ่มเติมจากนี้ว่า โครงการนี้มีอะไรบ้าง ซึ่งชาวบ้านเองมีความแปลกใจมากในภายหลังเมื่อมีการก่อสร้างถนนเขาเทรินเสร็จแล้ว ว่าทำไมทางราชการต้องเวนเกาะกลางขนาดใหญ่มาไว้กลางถนน ซึ่งชาวบ้านไม่เคยพบเห็นที่ไหนมาก่อน พื้นที่เกาะกลางถนน ซึ่งมีความกว้างเกือบ 200 เมตร ส่วน

ใหญ่เป็นที่ดินที่ได้เวนคืนมาจากชาวบ้าน เมื่อรัฐบาลปล่อยทิ้งไว้อย่างนั้น ชาวบ้านบางครอบครัวก็ยังคงใช้ปลูกดินยางกันอยู่

จากการพูดคุยกับชาวบ้านในพื้นที่พบว่า เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2546 นายวิญญู เครื่องงาม ได้ลงพื้นที่เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการให้ชุมชนรับทราบ แต่เป็นเพียงรายละเอียดโครงการคร่าว ๆ เท่านั้น โดยที่ชาวบ้านก็ยังไม่เข้าใจว่า โครงการนี้จะเป็นอย่างไร

4.4 ความก้าวหน้าของโครงการ

นอกจากการชี้แจงโดยนายวิญญู เครื่องงามแล้ว ในวันที่ 5 เมษายน 2547 นายพรชัย รุจิประภา ปลัดกระทรวงพลังงาน ได้ลงสำรวจพื้นที่ที่บริเวณด้านหัวท้าย (ฝั่งอันดามันและฝั่งอ่าวไทย) ของโครงการ พร้อมกับคณะที่ปรึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในโครงการนี้

เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2547 สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงานจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจเพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่ง และการสร้างชุมชนในอนาคตบริเวณในบริเวณพื้นที่เส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน

4.5 ความคิดเห็นของชาวบ้านที่มีต่อโครงการ

ชาวบ้านจำนวนมากไม่ทราบว่า โครงการนี้ประกอบด้วยอะไรบ้าง และจะเกิดโครงการขึ้นตรงจุดไหนอย่างไรบ้าง แต่ละโครงการมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เช่น ถนนเซาเทิร์น การสร้างท่าเรือน้ำลึก และโครงการอื่น ๆ ทางธุรกิจ รวมถึงการกว้านซื้อที่ดิน ชาวบ้านมีภาพว่า โครงการนี้จะทำให้เศรษฐกิจของชุมชนเจริญขึ้น โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว และการมีข่าวว่าจะสร้างท่าเรือ ก็ทำให้มีความเข้าใจว่า จะทำให้พื้นที่นี้มีท่าเรือที่ทันสมัยขึ้น อุตสาหกรรมประมงในพื้นที่ขยายตัวและเจริญขึ้น

ในส่วนของการจัดการบริหารส่วนตำบล เช่น เขาพรายดำ พบว่า หน่วยงานท้องถิ่นมีแผนผังการพัฒนาพื้นที่โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้ที่ค่อนข้างทันสมัยและสมบูรณ์ รวมถึงแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีการออกแบบไว้เบื้องต้นว่าจะมีการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกและพื้นที่คลังสินค้า นิคมอุตสาหกรรม เขตเมืองใหม่ และอื่น ๆ แต่ข้อมูลเหล่านี้ไม่มีการเผยแพร่หรืออธิบายให้ชาวบ้านทั่วไปเข้าใจ ทั้งนี้พบว่า ส่วนของหน่วยงานที่มีข้อมูลเหล่านี้ได้ใช้ข้อมูลเพื่อสร้างประโยชน์ในการกว้านซื้อที่ดินจากชาวบ้าน ทั้งด้วยวิธีการโน้มน้าวและข่มขู่ให้ชาวบ้านขายที่ดิน

อย่างไรก็ดี ทั้งหน่วยงานราชการระดับจังหวัด ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ไม่มีหน่วยงานไหนหรือข้าราชการคนใดที่สามารถตอบได้หรือให้ข้อมูลได้ชัดเจนว่า รัฐบาลต้องการทำอะไรหรือลงทุนอะไรบ้าง แม้กระทั่งจุดก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก

5. การสำรวจพื้นที่โครงการถนนยุทธศาสตร์พลังงาน “ฝั่งอันดามัน”

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน

พื้นที่ชุมชนที่มีการสำรวจคือ บริเวณตำบลลำแก่น อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่นี้คือ มีภูมิประเทศติดทะเล อาชีพของคนในชุมชนจึงเกี่ยวข้องกับทะเล ไม่ว่าจะเป็นการ

ประมง หรือการบริการท่องเที่ยว พังงาเป็นจังหวัดที่ขึ้นชื่อในการท่องเที่ยวทางทะเล เนื่องจากมีชายหาดที่สวยงาม เงียบสงบ และสะอาด

อาชีพหลักของประชาชน ร้อยละ 80 ของคนในชุมชนมีอาชีพประมงและทำการเกษตร อีกร้อยละ 20 เป็นบริการท่องเที่ยว

5.2 สภาพพื้นที่ภายใต้โครงการ

จากการสัมภาษณ์กำนันตำบลนี้พบว่า ราชการส่วนท้องถิ่นยังไม่ทราบข้อมูลชัดเจนว่าจุดไหนจะเป็นที่ตั้งท่าเรือน้ำลึกของโครงการ แต่หากดูจากพื้นที่ที่เหมาะสมและมีการสำรวจพื้นที่จากหน่วยงานส่วนกลางไปแล้วคือ บริเวณ 3 ตำบลที่คาบเกี่ยวกันคือ ห่มมะพร้าว ทับละมู และลำแก่น ในอำเภอท้ายเหมือง ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าสงวนและเป็นที่ตั้งของฐานทัพเรือ

หากมีการก่อสร้างโครงการ พื้นที่บริเวณนี้จะกลายเป็นทางออกทะเลฝั่งอันดามันของเส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน เป็นท่าเทียบเรือน้ำลึก และที่ตั้งของคลังเก็บน้ำมันขนาดใหญ่

5.3 การได้รับข่าวสารของชุมชน

พบว่า ชาวบ้านเคยรับทราบเกี่ยวกับโครงการนี้มานานหลายปีจนจำไม่ได้แน่นอนว่าเป็นเมื่อไหร่ ผู้ที่เข้ามาให้ข้อมูลคือ หน่วยงานราชการและผู้นำท้องถิ่น แต่ก็ไม่เคยรับทราบข้อเท็จจริงและรายละเอียดว่าจะมีการก่อสร้างอะไรบ้าง มีการลงทุนอะไรบ้าง ชาวบ้านทั่วไปเข้าใจว่า จะมีการสร้างท่าเทียบเรือขนาดใหญ่ กลุ่มผู้ประกอบการประมงมีความยินดีอย่างยิ่งหากรัฐบาลจะดำเนินการก่อสร้างท่าเรือ

อย่างไรก็ดี ชาวบ้านในอำเภอท้ายเหมืองได้รับทราบถึงโครงการนี้อีกครั้งในสมัยรัฐบาลทักษิณ โดยนายพรชัย รุจิประภา ปลัดกระทรวงพลังงาน ได้นำคณะที่ปรึกษาและข้าราชการจำนวนมากพร้อมด้วยสื่อมวลชน ลงสำรวจดูพื้นที่หัว-ท้ายของโครงการ (ฝั่งอ่าวไทย-อันดามัน) เพื่อเตรียมการจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมต่อเนื่องๆ เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2547

ต่อมาวันที่ 21 มิถุนายน 2547 สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงานจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นจากส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่น เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมต่อเนื่องระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่ง และชุมชนใหม่ในอนาคตบริเวณพื้นที่เส้นทางยุทธศาสตร์พลังงาน

5.4 ความคิดเห็นของชาวบ้านที่มีต่อโครงการ

ชาวบ้าน รวมถึงผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและประมง โดยมากทราบจากหน่วยงานราชการว่า โครงการนี้จะสร้างความเจริญต่อเศรษฐกิจของภาคใต้ แต่ก็ไม่เคยทราบว่า โครงการหลัก ๆ มีอะไรบ้างและเกี่ยวข้องกันอย่างไร ชาวบ้านทั่วไปเข้าใจว่า โครงการนี้จะเปิดโอกาสต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการประมง ไม่ได้มีความเห็นต่อต้านแต่อย่างใด เพราะเข้าใจว่าจะทำให้ประชาชนมีงานทำ

แต่เมื่อผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดพังงาทราบข้อมูลมากขึ้นว่า โครงการถนนยุทธศาสตร์พลังงานจะประกอบด้วยการลงทุนด้านอุตสาหกรรมพลังงาน การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกเพื่อการขนส่งน้ำมัน และนิคมอุตสาหกรรมอื่นๆ จึงได้รวมตัวกันคัดค้านและจัดเวทีให้ข้อมูลกับชุมชนมากขึ้น รวมถึงเริ่มมีการทำหนังสือคัดค้านแนวทางการพัฒนาภายใต้โครงการนี้ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง